

Vlaanderen
is erfgoed

Beschermingsdossier

Het kasteelpark de Bunswyck als cultuurhistorisch landschap en het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 als monument in Leuven (Kessel-Lo)

Agentschap
Onroerend
Erfgoed

Beschermingsdossier:

Het kasteelpark de Bunswyck en het kasteel de Bunswyck, Tiensesteenweg 343, de voormalige afspanning De Mol, Tiensesteenweg 347 en de kilometerpaal K29 in Leuven (Kessel-Lo)

Een cultuurhistorisch landschap en drie monumenten

INHOUDELIJK DOSSIER

Dossiernummer: 4.001/24062/124.1

Gudrun Van Branden en Joeri Mertens, Marijke Michiels en Herman Van Den Bossche

11/12/2020

INHOUDSTAFEL

1.	Beschrijvend gedeelte	5
1.1.	Situering	5
1.2.	Historisch overzicht	6
1.2.1.	Ruimtelijke context	7
1.2.2.	Historische context	8
1.2.3.	Ontstaan en evolutie van het kasteelpark	9
1.2.4.	Bouwevolutie van het kasteel de Bunswyck en de afspanning De Mol	11
1.2.5.	Bouwheren	15
1.2.6.	Voormalige afspanning De Mol	19
1.3.	Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken	20
1.3.1.	Het park	20
1.3.2.	Het kasteel de Bunswyck	24
1.3.3.	de voormalige afspanning De Mol	37
1.3.4.	Kilometerpaal 29 (K29)	41
1.4.	Fysieke toestand van het onroerend goed	44
1.4.1.	Het kasteelpark	44
1.4.2.	Het kasteel met omheiningmuur en toegangshekken	45
1.4.3.	De voormalige afspanning of herberg De Mol	46
1.4.4.	De kilometerpaal K29	46
2.	Evaluerend gedeelte	46
2.1.	Evaluatie van de erfgoedwaarden	46
2.1.1.	Het kasteelpark de Bunswyck - als cultuurhistorisch landschap	46
	Historische waarde	46
	Architecturale waarde	47
	Ruimtelijk-structurerende waarde	47
	Esthetische waarde	47
2.1.2.	kasteel de Bunswyck - als monument	48
	Historische waarde	48
	Architecturale waarde	48
2.1.3.	voormalige afspanning De Mol - als monument	49
	Historische waarde	49
	Architecturale waarde	49
2.1.4.	de kilometerpaal K29 - als monument	49
	Historische waarde	49
	Architecturale waarde	49
2.2.	Motivering van het type bescherming	50
2.2.1.	Motivering bescherming als cultuurhistorisch landschap	50
2.2.2.	Motivering van de bescherming als monument	50
2.3.	Motivering van de afbakening van de bescherming	50
2.3.1.	Afbakening beschermd cultuurhistorisch landschap	50
2.3.2.	Afbakening beschermd monument	51
2.4.	Juridische toestand	51
2.4.1.	Onroerend Erfgoed	51
2.4.2.	Omgeving	52
2.4.3.	Natuur en Bos	52
2.4.4.	Landbouw en Visserij:	52
2.4.5.	Water	52
2.4.6.	Landinrichting of andere projecten:	53

3.	Beheersvisie	53
3.1.	Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed	53
3.2.	Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed.....	53
3.3.	Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed.....	54
4.	Bronnen	54
5.	Bijlagen bij het inhoudelijk dossier	57
5.1.	Omgevingsplan bij de bescherming	57
5.2.	Fotobijlage	57
5.3.	Documentatie	57

1. BESCHRIJVEND GEDEELTE

Het voorliggende beschermingsdossier is het gevolg van een ad-hoc aanvraag. Het agentschap Onroerend Erfgoed werkte op vraag van en in samenspraak met de stad Leuven een beschermingspakket uit van een tiental waardevolle erfgoedrelicten in het Leuvense.

De beleidsnota Onroerend Erfgoed 2014-2019 van Vlaams Minister Geert Bourgeois voorzag ruimte voor de behandeling van ad-hoc beschermingsvragen.

Volgende erfgoedrelicten uit het Leuvense pakket werden inmiddels beschermd:

- de Grote Markt, stadsgezicht (definitief beschermd bij MB van 15 december 2016)
- het Hogeschoolplein, stadsgezicht met overgangszone (definitief beschermd bij MB van 21 september 2016)
- woning Goffaerts met stadstuin, monument (definitief beschermd bij MB van 29 februari 2016)
- domein Puthof, Aarschotsesteenweg 223-227, monument met overgangszone (definitief beschermd bij MB van 21 maart 2017)
- herenhuis Rosseels met bijgebouwen en stadstuin, Vaartstraat 74, monument (definitief beschermd bij MB van 4 mei 2017)
- huis Limburg, Naamsestraat 34, monument met overgangszone (definitief beschermd bij MB van 23 mei 2017)
- villa Roma met voor- en achtertuin en garage, Tiensesteenweg 329, monument (definitief beschermd bij MB van 14 februari 2017)
- architectenwoning Louis van Arenbergh, Blijde-Inkomststraat 24, monument (definitief beschermd bij MB van 22 september 2017)

Onderzoek tot de bescherming van een aantal kasteeldomeinen in de stadsrand van Leuven leidde tot de bescherming van één ander kasteeldomein: het kasteel Maisin (definitief beschermd op 12 mei 2020).

Vlaams minister Bourgeois plaatste het onderzoek naar de erfgoedwaarden en de uitwerking van een dossier voor 'het kasteel de Bunswyck te Leuven' op de beschermingskalender 2016-2018.

Bijkomend waarderingsonderzoek in 2017-2018 van het achterliggende landschap door het agentschap resulteerde in een meer uitgebreid beschermingsvoorstel.

De vroegere 'afspanning De Mol' maakte decennialang deel uit van het eigendom van het kasteeldomein de Bunswyck en wordt door de historische verbondenheid mee beschermd als monument binnen hetzelfde onderzoeksdossier. Het goed De Mol stond eveneens op de lijst van ad hoc beschermingsaanvragen van de stad Leuven.

De kilometerpaal K29 op de Steenweg van Leuven naar Tienen is van oudsher gesitueerd vlak aan de afspanning De Mol. De paal wordt als klein erfgoedelement meegenomen en beschermd als monument.

1.1. Situering

Het kasteelpark van Bunswyck wordt beschermd als cultuurhistorisch landschap. Binnen de historische configuratie van het oude domein bevinden zich nog restanten van waardevolle pittoreske bijgebouwtjes uit het interbellum, die sinds de aanleg van het park in 1938, mee het kasteeldomein verfraaiden. De bescherming van dit cultuurhistorisch landschap maakte deel uit van een bijzonder grondig wetenschappelijk onderzoek, maar wordt in éénzelfde procedure gevat.

Het beschermingsdossier omvat daarnaast enerzijds een voorstel tot bescherming als monument van het kasteel de Bunswyck, dat gelegen is aan de Tiensesteenweg met huisnummer 343 te Kessel-Lo in Leuven.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Het kasteel de Bunswyck ontleent zijn naam aan de vroegere bewoners en adellijke eigenaars. Het landhuis heeft momenteel een herbestemming van centrum voor seminaries en congressen met gelegenheid voor feestzalen en restaurant.

Ten tweede omvat het dossier de bescherming als monument van de naastgelegen site van de voormalige afspanning 'De Mol' of 'In den Mol', met huidige bestemming van restaurant, aan de Tienessesteenweg met huisnummers 347 en 349 te Kessel-Lo in Leuven. Het domein van de voormalige herberg of afspanning wordt hier in zijn geheel als monument voorgesteld. Voor de afbakening van het monument wordt verwezen naar het omgevingsplan als bijlage bij het inhoudelijk dossier.

Gedurende bijna twee eeuwen, tot het laatste kwart van de 20ste eeuw, zijn de beide naastliggende domeinen, met name kasteel en vroegere afspanning, historisch verbonden geweest met elkaar, als behorend tot steeds eenzelfde eigendomsbezit. Dit is nog zichtbaar in de typerende omheiningmuur van het kasteeldomein, die zowel bij de gevels van het kasteel als van de vroegere afspanning aansluit. Vandaag vormen kasteel en voormalige afspanning twee zelfstandige entiteiten in afzonderlijke eigendom en bestemming.

Tegen de voorgevel van de vroegere afspanning De Mol, staat een oude kilometerpaal, die refereert naar de historiek van de Steenweg van Leuven naar Tienen, aangelegd tussen 1710-1717. De kilometerpaal K29 wordt eveneens beschermd als monument.

Voor de motivering van de erfgoedwaarden, het type bescherming en de afbakening wordt verwezen naar hoofdstuk 2. Voor het omgevingsplan van de voorgestelde beschermingen wordt verwezen naar bijlage 5.1.

1.2. Historisch overzicht

Voor het kasteel de Bunswyck noch voor de vroegere afspanning De Mol, zijn er in de (publiek toegankelijke) stads- of rijksarchieven oude bouwplannen of andere archivalische documenten over de bouwgeschiedenis voorhanden. Omwille van de privacywet zijn daarenboven de meer recente 20ste-eeuwse bouwaanvragen niet publiekelijk raadpleegbaar.

Op dit moment zijn geen private familiearchieven van de vroegere eigenaars gekend, waarin plannen of schetsen van de oorspronkelijke gevelopstanden of van de inrichting van de interieurs (bestekken of facturen) zouden te vinden zijn. Een architect of bouwmeester, noch namen van ambachtshouder of interieurontwerpers zijn dan ook gekend. Oud beeldmateriaal, zoals prentbriefkaarten, familiefoto's en dergelijke, is niet voorhanden, tenzij een zeldzame foto in een heemkundige publicatie over de gemeente Korbeek-Lo.

De enig beschikbare en bruikbare bronnen voor het onderzoek van de historische evolutie van de kasteelsite 'de Bunswyck' en van de site van de oude afspanning 'De Mol' vormen de oude kadasterkaarten, in het bijzonder de Primitieve kadasterkaart¹ en de opeenvolgende latere wijzigingen of kadastrale opmetings- en mutatieschetsen². De overeenkomstige kadastrale leggers geven een rudimentair beeld van de opeenvolgende bouwheren, het grondgebruik, de oppervlakte en de opbrengstwaarde.

Het archief van het kadaster blijkt uiteindelijk in dit onderzoek de voornaamste bron voor de historische gegevens. Voor de datering van de onderzochte gebouwen zijn de kadastrale opmetings- en mutatieschetsen van belang; zij zijn voor België beschikbaar vanaf 1833. Voor de data van de verbouwingen wordt de data van de kadastermutaties gehanteerd.³

¹ Elk perceel met een ander grondgebruik krijgt er een nummer. De allereerste gegeven perceelnummers hebben geen coëfficiënten of exponenten.

² Bij elke wijziging van het perceel verandert de coëfficiënt van het perceelnummer.

³ Er dient rekening te houden met het feit dat deze mutatieschetsen opgemaakt werden binnen het jaar na de wijziging in de toestand, maar dat het ook voorkomt dat er meer dan een jaar verliep tussen de verbouwing en de registratie ervan.

De historische cartografie vormt een bijkomend en sterk aanvullend instrument om de evolutie van het kasteel en van de vroegere afspanning te achterhalen.

1.2.1. Ruimtelijke context

De beide historische sites situeren zich ten noorden van de *Tiensesteenweg*, vlak aan de oude kilometerpaal 29 van de huidige N3, aan de voet van de steile heuvels van de Predikherenberg en de Sint-Martinusberg.

In de nabijheid situeren zich de beschermde villa Roma (Tiensesteenweg 329) en het kasteel Maisin (Tiensesteenweg 275).

De nieuw aangelegde Tiensesteenweg (1710-1717) diende ter vervanging van een oude heerweg. Vóór 1710 vormde de Oude weg van Leuven naar Tienen (Chemin de Louvain à Thirlemont), die meer kronkelend liep doorheen de dorpen Lovenjoel en Korbeek-Lo, de belangrijkste verbindingsweg voor reizigers en handelaars. In de volgende decennia zullen, naast de al bestaande grote en geïsoleerd gelegen pachthoeves, zich een aantal herbergen en grotere huizen vestigen vlak naast deze nieuwe tolweg.

Bij het begin van de 18de eeuw werden heel wat nieuwe steenwegen aangelegd door de toenmalige Franse bezetter. *"Het beleid tijdens de Spaanse Successieoorlog (1700-1713) heeft een onmiskenbare invloed uitgeoefend om nieuwe steenwegen aan te leggen. De Franse bezetter slaagde erin, vanuit militaire en politieke motieven, de provinciale staten te overhalen om te starten met de bouw van vier radiale verbindingen vanuit Brussel naar Antwerpen, Luik, Bergen en Gent. De belabberde toestand van de bestaande wegen deed de nood aan nieuwe, verharde wegen gevoelen. Verschillende van deze wegen waren al eerder gepland, maar nooit uitgevoerd. Ondanks de oorlogstoestand werd in deze eerste twee decennia van de achttiende eeuw grote vooruitgang geboekt. [..]"*⁴ (bron: Wegenroutes.be 2016)

Sinds de aanleg tussen 1710-1717 groeide de rechte en vermoedelijk gekasseide verbindingsweg tussen Leuven en Tienen, met zijn eerder sterk verspreide landelijke bebouwing, uit van een rustige, beboomde steenweg tot de hedendaagse zeer drukke economische verkeersader met een lint van grote winkelketens en handelszaken.

Tegenover de vroegere afspanning De Mol ligt vandaag een druk wegenknooppunt door de aansluiting met de N25 (Meerdaalboslaan), een expresweg die loopt naar Heverlee en er een verdere verbinding vormt met de E40.

De specifieke ruimtelijke en geografische context, met de ligging van beide gebouwen vlak naast de rooilijn van de Tiensesteenweg en tevens aan de voet van de achterliggende getuigenheuvel van de Lobergen, is medebepalend geweest voor het ontstaan, de bouwgeschiedenis en de ontwikkeling van het kasteeldomein.

Het historisch kasteeldomein van Bunswyck is gesitueerd op de zuidelijke flank van de Predikherenberg, één van de getuigenheuvels tussen Leuven en Diest, met panoramisch uitzicht op de Dijlevallei en haar bij-beken, de Molenbeek en de Leibeek. De Predikherenberg, waarvan het hoogste punt (95 meter) zich net buiten het park bevindt, is de westelijke uitloper van een Diestiaan massief, gevormd door afzettingen van zand- en kleilagen tijdens het mioceen.

Het hele park wordt op de bodemkaart zoals gewoonlijk aangeduid als vergraven terrein. Volgens de Tertiair geologische kaart behoort het hoger gelegen, noordelijke gedeelte tot de Formatie van Diest (groen tot bruin zand, heterogeen, meerdere grindlagen, (ijzer)zandsteenbanken, kleirijke horizonten, schuine gelaagdheid, glauconietrijk, micarische horizonten), halverwege het Groot Park door een smalle strook "kleiige eenheid"

⁴ <http://www.wegen-routes.be/hist/bronn.html> (geraadpleegd 28 augustus 2017)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

gescheiden van de Formatie van Sint-Huibrechts-Hern (grijsgroen zeer fijn zand, kleihoudend, glauconiethoudend, glimmerrijk).

De omgeving van Bunswyck is sinds de 14de eeuw gekend om zijn talrijke kleiwinningen en steen- en pannenbakkerijen. Dit is niet alleen waarneembaar op de kaart van Villaret (1745-1748), maar ook in straatnamen zoals het Tiggelpad dat over de top van de Predikherenberg, parallel met de noordgrens van het domein Bunswyck loopt. Kleiwinning ter hoogte van Bunswyck wordt echter tegengesproken door de zeer beperkte aanwezigheid van klei in de bodem.

Het kasteeldomein op de Predikherenberg ligt vandaag nog steeds in een zone met als hoofdbestemming parkgebied.

“De beboste heuvelflanken vormen vandaag ten noorden van de Tiensesteenweg een groene achtergrond, deels opgebouwd uit een versnipperde agrarisch landschap bestaande uit weiden en enkele akkerpercelen, dat stilaan vertuint en deels uit beboste zones van vroegere kasteelparken met privaatkarakter op de hellingen, waaronder het kasteel Bunswyck en het kasteel Maisin. Een aantal overgebleven steilranden, waar zich nog restanten van vroegere zandgroeves bevinden, komt er vooral voor in deze beboste zones.” (RUP Leuven, 2014)⁵

1.2.2. Historische context

De beide onderzochte sites en het omgevende cultuurlandschap behoren pas sinds de fusie van 1977 niet langer tot Korbeek-Lo, maar maken sindsdien deel uit van Kessel-Lo, dat eveneens een deelgemeente werd van de stad Leuven.

In 1977 werden de gehuchten 'De Mol' en 'Ziekelingen' administratief gevoegd onder de deelgemeente Kessel-Lo bij de stad Leuven. De nieuwe kadastrale deelgemeente, Leuven afdeling 14, Haasrode en Korbeek-Lo, werd ingevolge grenscorrecties samengesteld uit een gedeelte van de gemeente Oud-Heverlee 4 (Haasrode) en van Bierbeek 2 (Korbeek-Lo). (Bij Koninklijk Besluit van 17 september 1975). Het hoofddorp Korbeek-Lo werd daarentegen in 1977 samengevoegd met Lovenjoel, Opvelp en Bierbeek onder de fusiegemeente Bierbeek.

De geschiedenis van de beide sites, gelegen nabij het gehucht De Mol, is zodoende van oudsher verbonden met het dorp Korbeek-Lo.

Tijdens het ancien régime was Korbeek-Lo een landbouwdorp met enkele belangrijke hoeven en gronden, die behoorden tot het eigendom van Leuvense burgers of van kloosters en liefdadigheidsinstellingen uit het Leuvense. Op het eind van de 15de eeuw waren er enkele brouwerijen gevestigd vanwege de minder zware lasten dan in Leuven. In het begin van de twintigste eeuw lagen er nog een vijftal zogenaamde kareelsteenbakkerijen; alle waren verdwenen na de Tweede Wereldoorlog.

De plaatsnaam duikt voor het eerst op in 1107 als Corbeke. Tot het einde van het ancien régime maakte Korbeek-Lo deel uit van het hertogdom Brabant, gelegen in de meierij Lubbeek.

De heerlijkheid was in 1282 in het bezit van Hendrik van Kester, nadien van de geslachten Withem en Vrancx. De hogere rechtsmacht was echter voorbehouden aan de hertogen van Brabant; de schepenbank ging ter hoofde te Leuven. In 1561 kocht Augustijn Vrancx deze hoge rechtsmacht van de vorst. In 1671 werd de heerlijkheid ten behoeve van J.B. Danneels, heer van Korbeek-Lo verheven tot baronie. In 1741 werd deze verkocht aan A. Brenart.⁶

⁵ <https://www.leuven.be/bpas-en-rups-kessel-lo> RUP Tiensesteenweg, park (GGR-K5): ggrk5_140821_t_dgedgoedk_tcm16-73314

⁶ GEMEENTEKREDIET VAN BELGIË 1980: *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek, 1. VLAANDEREN, Korbeek-Lo, s.l., 508-510*

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Kort nadat Corbeke en Overloo samengroeiden tot Corbeek-over-Loo, ontwikkelde zich in de onmiddellijke nabijheid het hertogdom Aarschot onder de familie de Croÿ. Willem van Croÿ verkreeg Korbeek-Lo in 1485 en vanaf 1505 beschikte hij over de vorstelijke rechtsmacht in het dorp. De familie de Croÿ speelde een aanzienlijke rol in het politiek en economisch leven van de Nederlanden onder de Bourgondische hertogen en de Spaanse koningen. In 1595 kwamen alle landgoederen van de familie in handen van Karel van Croÿ. Deze liet al zijn eigendommen optekenen in een Cartularium van cijzen en renten. De twee kaarten van Authal belichten echter slechts een deel van Korbeek-Lo, met name Overlo. Er is dan ook geen bevestiging of de goederen aan de Tiensesteenweg in eigendom toebehoorden aan deze adellijke familie van Arenberg.⁷

In de 18de eeuw liet het hertogdom Aarschot opnieuw zijn eigendommen, waaronder die van het Land van Bierbeek, opmeten door landmeter Joris en verwerken in de befaamde wandkaarten van het Hertogdom Aarschot (1759-1775). De kaart van 1760 voor Bierbeek reikte slechts tot aan grenzen van de dorpen Lovenjoel en Korbeek-Lo.

In het kader van dit dossier kon evenmin achterhaald worden of ook de gronden op de site de Bunswyck toebehoorden aan de hertogen en in gebruik waren als jachtgebied.

Sedert baron Augustijn Vrancx (16de eeuw) verbleven de heren of baronnen van Korbeek-Lo op het 'Hof ter Biest' in het gehucht Overloo, afhankelijk van Korbeek-Lo. Met de baron Schouten, beschuldigd als Orangist, verdwijnt bij het begin van het onafhankelijke België de laatste baron op dit buitengoed 'Hof ter Biest' te Korbeek-Lo. Dit goed met kasteel wordt uiteindelijk gekocht door Ludovicus Alexandre de Dieudonné, die kort nadien ook de gronden van de site de Bunswyck zal opkopen.⁸

Op kerkelijk vlak (patronaatsrecht) hebben de abdijen hun stempel gedrukt op Korbeek-Lo, met name de periode onder de benedictijnerabdij van Sint-Truiden, waarbij gedurende twee eeuwen ten erfelijke titel de 'tiende van corbeke' werd verpand aan de abdij van Vlierbeek. Ten gevolge van een twist tussen de abdij van Sint-Truiden en de abdij van Vlierbeek ging uiteindelijk zowel het patronaatsrecht als het tiende recht over Korbeek-over-Loo naar de abdij van Park te Heverlee. De Parkabdij kocht in 1487 het tiende recht van de abdij van Sint-Truiden en verwierf daardoor het patronaatsrecht van de H. Kruiskerk van Korbeek-Lo. Van de 16de eeuw tot op vandaag bleef de kerk van Korbeek-Lo verbonden aan de witheren of norbertijnen van de abdij van Park te Heverlee. Ook de kapel op het gehucht De Mol werd bediend door een norbertijn.⁹

Tijdens het Frans bewind behoorde het gebied van Korbeek-Lo tot de 'Mairie van Leuven en vanaf 1815 ten tijde van het Hollands bewind, was het een deel van de 'Provincie Zuyd-Brabant'. Sedert de Belgische onafhankelijkheid is Korbeek-Lo gelegen in het arrondissement Leuven, behorend tot de provincie Brabant, nu Vlaams-Brabant.

1.2.3. Ontstaan en evolutie van het kasteelpark

De Ferrariskaart (1771-1778) verschaft een eerste schematische blik op het grondgebruik van de site tijdens de tweede helft van de 18de eeuw. Rondom de gebouwen van de herberg De Mol is een bescheiden tuinaanleg zichtbaar. Het geheel is omhaagd en ten noorden situeert de kaart een kleine langwerpige vijver. Het latere kasteelpark is in gebruik als landbouwgrond. (5.3. Documentatie; Figuur 12 en 13)

De oudere Villaretkaart (1745-1748) geeft geen details over enige tuinaanleg, maar toont wel het doel van de doodlopende buurtweg nr. 17, die tot op vandaag de oostelijke

⁷ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 96

⁸ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 50-52

⁹ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 66

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

parkgrens van het domein vormt. De buurtweg liep naar één van vier *redoutes* die zich op de plateauachtige top van de Predikherenberg bevonden. Deze *redoutes* of veldschansen werden vanaf de Tachtigjarige oorlog (1568-1648) als verdediging van strategische plaatsen gebruikt. (5.3. Documentatie, Figuur 9 en 10)

Op de Primitieve kadasterkaart, opgemaakt door landmeter J. Gulikers in 1832, is deze toestand nog grotendeels bewaard. Enkel het primitief perceel 45, waarop de voorloper van het latere kasteel de Bunswyck staat en het kleine, belendende perceel 42 ten oosten worden als 'hof' aangeduid, de rest van het huidige park is als landbouwgrond in gebruik. Ten noorden van het perceel 45 bevindt zich een pannenbakkerij, ten oosten en ten westen met een smalle gracht omzoomd, die langs de noordzijde verbreed is en voorzien van licht golvende oevers. Het grotendeels gedempte restant van deze noordelijke grachtarm is nog zichtbaar op het terrein en wordt op de topografische kaart van 1982 nog als een kleine vijver weergegeven. De pannenbakkerij en het latere domein Bunswyck zijn op dat moment, samen met de afspanning De Mol, in handen van Henri Peemans. (5.3. Documentatie, Figuur 20)

Enkele jaren na de afbraak van de pannenbakkerij, kadastraal geregistreerd in 1853, kwam de site Bunswyck, samen met de site van De Mol, in handen van baron Ludovicus Alexander de Dieudonné, burgemeester van Korbeek-Lo. De topografische kaart van 1868 geeft een eerste, weinig gedetailleerd beeld van de eigendom onder de nieuwe eigenaar. De roze inkleuring op de kaart die op de aanleg van tuinen duidt, komt overeen met het terrein van het huidige Klein park, het perceel rondom De Mol en de huidige moestuin. De hoger gelegen primitieve percelen 34 en 35, geregistreerd als bouwland, werden in 1858 samengevoegd tot één perceel van 92 are met als bestemming bos. Dit bosje was bereikbaar vanuit een dreef die de westgrens van het domein vormde en vertrok vanuit de as van het bijgebouw ten noorden van het landhuis. In het verlengde van deze dreef liep aan de noordzijde van het bosje eveneens een dreefje naar het achtergelegen Tichelpad. Ook vanuit de nu doodlopende veldweg nr. 17 werd vanop de splitsing een westelijk pad langs de graft naar het bosje aangelegd. Op de kaart is ook de afsluitingshaag langs de buurtweg afgebeeld. (5.3. Documentatie, Figuur 28)

Zélie de Dieudonné (1838-1883), dochter van Ludovicus de Dieudonné, trouwde in 1864 met Léopold Jean Gérard Alexandre Ernst (1835-1921) en vestigde zich op Bunswyck. De verfraaiingen die de nieuwe bewoners aan het huis lieten uitvoeren, zorgden ervoor dat Bunswyck in 1875 als 'kasteel' in de kadastrale legger genoteerd werd. In het eerste kwart van de 20ste eeuw liet baron Ernst een parkje in landschappelijke stijl bij het kasteel aanleggen. De kadastrale legger noteert in 1920 de samenvoeging van de percelen 42 en 46a (hof) en 41a (bouwland) tot één groot perceel "lusthof" van 1,8 hectare, het huidige Klein park. Het perceel 29c, ten oosten van De Mol werd vergroot tot zijn huidige oppervlakte en in gebruik genomen als moestuin en ten noorden van het Klein park werd een boomgaard aangeplant. Het bosje in de noordwesthoek van het domein krijgt in de kadastrale legger het gebruik als gemengd schaarbos toebedeeld. De afspanning De Mol vervulde in deze periode wellicht de rol van hovenierswoning.

De topografische kaart van 1931 geeft een beeld van deze aanleg. Het parkje in landschappelijke stijl in het benedengedeelte van het domein (Klein park) bestaat uit een groene bomengordel langs de noord- en oostzijde rondom een centraal gazon met bomengroepje en een ovalen vijver, restant van de noordelijke grachtarm van de pannenbakkerij. Vanaf de straat vertrekt ten oosten van de huidige ingang een rondweg die een lus maakt rond de centrale bomengroep en zo vanuit het noorden de gebouwen bereikt. Het bovenste gedeelte van het domein met centrale hoogstamboomgaard is langs de oostzijde nog volledig open tot aan de buurtweg. De noordelijke top werd wel bebost. (5.3. Documentatie, Figuur 30)

In 1937 koopt textielbaron Raymond Edouard Pierre Joseph Hottat, die ook het nabijgelegen kasteeldomein van Korbeek-Lo verwierf, het domein. Volgens mondelinge

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

bron was deze nieuwe eigenaar zelf verantwoordelijk voor het geslaagde aanlegconcept van het Groot park waarbij op vernuftige wijze de ligging op de flank van de Predikherenberg is uitgespeeld.¹⁰ In zijn ontwerp voor het domein incorporeert hij de bestaande boomgaard en voegt twee gebouwtjes toe, de belvédère en de loods, die samen het pastorale karakter van de aanleg moeten onderstrepen en zowel als zichtpunt en bestemming van de omgaande wandeling dienen. Het gebruik van gepersonaliseerde elementen in cementrustiek doorheen het Groot park en de moestuin versterkt de eenheid van het ontwerp. Van de heringerichte, op de fruitteelt georiënteerde moestuin wordt enkel de bouw van twee serres kadastraal geregistreerd in 1937.

Hottat ontwerpt een nieuwe grote lus doorheen de bomenrand van het Groot park, en een vernieuwd en uitgebreid padennetwerk in het Klein park, aangelegd in landschappelijke stijl. De bestaande bomenrand rondom het Groot park wordt uitgebreid naar het noordoosten en aangevuld met bomengroepen van dezelfde soort, een groep fijnsparren op de oostelijk kop van de bomengordel in het Groot park en een groep bruine beuken op de westelijke kop. Ook naast de loods is bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') aangeplant. Het terrein ten oosten van de belvédère is op de luchtfoto van 1947 een besloten open plek, ingevuld met laagblijvende of jonge beplanting. In de zuidoostelijke hoek van het domein, op de heuvel ten oosten van de moestuin, ligt een langwerpige perceel waarvan de functie niet duidelijk is. De topografische kaart van 1952-1955 toont duidelijk dat dit niet tot de boomgaard behoorde en op de luchtfoto van 1947 lijkt het braak te liggen. Later treedt hier spontane verbossing op die in een hakhoutbeheer gestoken werd.¹¹

Een luchtfoto uit 1947, tien jaar na de aanleg van het domein, geeft samen met de topografische kaart van 1952-1955 een beeld van de aanleg dat ook nog op de topografische kaart van 1982 identiek oogt. Hierop is duidelijk het nieuwe padennetwerk zichtbaar. In het Klein park vertrekt het uitgebreid padennetwerk nu vanaf de huidige hoofdtoegang tot het domein. Ook de dienstweg vanaf de secundaire toegang is aanwezig. De wandeling door het Groot park loopt vanaf de dienstweg over het door een haag van leifruit omgeven hoofdpad van de moestuin, parallel aan en ten noorden van de serres, heuvelopwaarts langs de oostgrens van het domein. Ter hoogte van de belvédère maakt het pad een knik, loopt verder over de noordelijke rug langs bomengroepen en via de westelijke dreef van tamme kastanje bergafwaarts tot aan het Klein park. De ovalen vijver, nog zichtbaar op de topografische kaart uit 1891, blijft in sterk gekrompen vorm als restant van de noordelijke grachtarm tot op de topografische kaart van 1982 bestaan. Deze configuratie van Groot en Klein park bleef tot op vandaag bewaard. (5.3. Documentatie, Figuur 31, 32 en 33)

1.2.4. Bouwevolutie van het kasteel de Bunswyck en de afspanning De Mol

De beschikbare historische kaarten met betrekking tot de gemeente Korbeek-Lo bevestigen de aanwezigheid en de ontwikkeling van een eerste bebouwing en configuratie in de 18de eeuw langsheen de Tiensesteenweg op de sites van het huidig kasteel en de vroegere afspanning.

De *'Figuratieve kaart van de oude onverharde weg en de steenweg tussen Leuven en Tienen tot aan het huis genaamd De Zwaan (bij Lovenjoel)'*, mogelijk te dateren in **1717**, geeft een van de oudste voorstellingen weer van de Tiensesteenweg.¹² (5.3. Documentatie

¹⁰ Mondelinge gegevens verstrekt door de eigenaar bij plaatsbezoek op 26 april 2018 en 3 juli 2018 aan het agentschap Onroerend Erfgoed.

¹¹ Volgens de topografische kaart van 1952-1955. Bron: Kaart van België, Militair Geografisch Instituut, uitgegeven in 1949-1970, schaal 1:25.000.

¹² Figuratieve kaart van de oude onverharde weg en de steenweg tussen Leuven en Tienen tot aan het huis genaamd De Zwaan (bij Lovenjoel), 1701-1800 (AGR, Cartes et Plans Plans, 211). Deze kaart wordt gedateerd tussen 1701 en 1800. Op basis van de

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Figuur 11). Schuin tegenover de vroegere veldweg, later genaamd de Mollestraat, die ook vandaag nog een verbindingsweg maakt naar de Oude Baan tussen Leuven en Tienen en verder naar de site van de Parkabdij, staan hoevegebouwen ingetekend op de locatie van de afspanning De Mol, die volgens een gevelsteen gedateerd wordt in 1733. Mogelijk is dit de voorloper van de afspanning.¹³ (5.3. Documentatie, Figuur 11)

De kaart van de Brusselse uitgever E. H. Frickx '*Carte des Pays-bas*' van **1712** geeft al een volledige intekening van het verloop van de nieuw aangelegde steenweg van Leuven naar Tienen met aanduiding van de doorsnijding van de dorpen Korbeek-Lo en Lovenjoel. (5.3. Documentatie, Figuur7)

Een uittreksel uit de kaart opgemaakt in **1737** door landmeter J.-A. Hustin '*Croquis du plan d'une partie de la chaussée de Louvain vers Tirlemont..*', in opdracht van de Raad Van Brabant geeft een overzicht van het wegennetwerk en de omgevende herbergen en zogenaamde 'careelhoven' nabij de Tiensespoort te Leuven.¹⁴ (5.3 Documentatie, Figuur 8) Het goed De Mol wordt er omschreven als 'Careelhoven Tichelrij De Mol' en wordt ingetekend als een L-vormig (in spiegelbeeld) bouwvolume met ten noordoosten een losstaand vierkantig bijgebouw. De bijgaande kaartlegende benoemt het goed als '*careel, clompt en tichelhoven*', genaamd Den Mol. De legende situeert het goed een 50 tal roeden naast 'die 'herberghe het Burgundsch Cruys', die gelegen is tegenover een 'spoorwegh' die loopt tussen de gekasseide steenweg en de Oude Baan. Wellicht wordt hier de veldweg of latere Mollestraat bedoeld.

De westelijk gelegen site van de herberg 'het Burgundisch Cruys' bestaat uit twee vierkante bouwvolumes, gekoppeld in een L-vorm en met een achterliggende boomgaard of moestuin. In dit onderzoek kon niet worden vastgesteld of deze herbergsite de voorloper is van het woonhuis Peemans of zich situeert op de percelen van het latere kasteeldomein de Bunswyck.

De *Figuratieve kaart van de domaniale gronden van Plattelo, het Lobos en het Mannekes Haegenland bij Leuven*, opgemaakt door landmeter A. De Bruyn en gedateerd in **1739** (meer waarschijnlijk 1759) toont de kleiontginningen (met veldovens) op de top van de Predikherenberg. Volgens auteur Hoornaert waren er rond 1830 een tiental steenbakkerijen actief in Korbeek-Lo.¹⁵

De militaire kaart van de Franse ingenieurs-geografen (1745-1748) of de *Villaretkaart* toont het landschap in deze contreien in het midden van de 18de eeuw, met een duidelijk beeld van de sterk verspreide landelijke bebouwing in het jaar **1748** langsheen deze steenweg van Leuven naar Tienen. Op de plaats tegenover de weg die verder naar het zuidwesten loopt richting de abdij van het Park, staat al de latere site de Bunswyck als een L-vormig volume ingetekend met aan de achterzijde een rechthoekig volume ten westen. Het rechthoekig bouwvolume van de afspanning De Mol ligt iets verder aan de steenweg in oostelijke richting. (5.3. Documentatie, Figuur 9 en 10)

De Villaretkaart geeft de 'Briqueteries' en 'Redouttes' weer langsheen het Tiggelpad, de Predikherenberg en de Tiensesteenweg. De vierkante 'Redouttes' zijn militaire verdedigingsposten of veldschansen. De 'Briqueteries' zijn de ontginningssites van klei of veldovens voor baksteen.

voorstelling, de aanleg van de steenweg, en in de literatuur wordt deze kaart gesitueerd omstreeks 1717.

¹³ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 103.

¹⁴ Bron: *Croquis du plan d'une partie de la chaussée de Louvain vers Tirlemont, depuis la porte dite de Tirlemont, dans la première de ces villes, jusqu'au cabaret dit le Prince de Liège; dessiné, en, 1737, par J.-A. Hustin, géomètre juré, admis par le Conseil souverain de Brabant. (AGR, Cartes et plans manuscrits, I, nr. 2541).*

¹⁵ HOORNAERT J. 2000: *Geschiedenis van de Lo: Lo 100: met burenen verbonden*, s.l., 16, 55-59.

De '*Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden van J. J. F. de Ferraris uit 1771-1778*' geeft een beeld van de spreiding en densiteit van de bebouwing en duidt ook het gebruik van de percelen aan. Op de kaart van Leuven staat in het zuidoosten het dorp Korbeel-Lo ingetekend. De bebouwing hoort er tot het parochienummer 47. De bewoning van Korbeek-Lo situeert er zich rond drie kleine bewoningskernen: de bewoning rond de Heilig Kruiskerk, het gehucht 'de Huyskens' en aan de IJzerenpoort. Ten noorden van het dorp, op de Biest, staat het heerlijke kasteel van Korbeek-Lo van de toenmalige baronnen zeer duidelijk ingetekend.

Op de Ferrariskaart wordt de Tiensesteenweg eerder afgebeeld als een laan, afgezoomd met bomen en vermoedelijk versteend met wellicht kasseien. Aan weerszijden van de steenweg bevinden zich in sterk verspreide ligging enkele middeleeuwse pachthoeves, die bij naam worden genoemd.

Rechtover de boomde veldweg, de latere Mollestraat, worden op de site van het latere kasteel en op de plaats van de afspanning al huizen ingetekend in rood (rechthoekig volume) met omhaagde moestuinen. De beide voor hun tijd grote, vermoedelijk landelijke huizen of relatief grote boerenhuizen worden hier noch expliciet als 'chateau' noch als 'cerne' (pachthoeve) aangeduid, zoals dit op deze kaart wel gebeurt bij de belangrijkste gebouwen in de omgeving. (5.3. Documentatie, Figuur 12 en 13)

De '*Figuratieve Kaart opgesteld door landmeter J. Bodumont voor de Abdij van Park' in 1785* geeft dezelfde toestand weer als de hierboven beschreven kaart van 1739/1759.¹⁶ De figuratieve kaart opgemaakt door een beëdigd landmeter op 1 augustus 1785 in opdracht van de prelaat van de Abdij van Park, gedaagd in een zaak tegen die van Corbeek-Lo, toont een meer duidelijke afbeelding van de bebouwing op die plaats. (5.3. Documentatie, Figuur 14 en 15)

Het goed de Bunswyck vertoont een losstaande bebouwing in L-vorm, waarbij het hoofdgebouw dwars ten opzichte van de straat ligt en aan de rechterkant staat een losstaand rechthoekig volume evenwijdig met de beboomde steenweg.

Het goed De Mol bestaat uit drie met elkaar verbonden volumes rond een binnenkoer, bestaande uit een rechter hoofdvolume evenwijdig aan de straat, een volume met korte gevel dwars op de straat. Een kleiner gebouw verbindt de beide bouwvolumes. (5.3. Documentatie, Figuur 15)

Dezelfde configuratie als deze van de Ferrariskaart is terug te vinden op de oudste kadastrale aanduiding op kaart, met name op het niet genummerde '*Plan géométrique*' uit **1807** van Korbeek-Lo en Lovenjoel onder het Franse bewind. De kaart toont voor de site de Bunswyck naast de contour van een 'jardin' een groot rechthoekig gebouw evenwijdig aan de steenweg met in de noordwestelijke hoek een langwerpige gebouw in omgekeerde L-vorm. Voor de site De Mol wordt een rechthoekig gebouw aangeduid. (5.3. Documentatie, Figuur 16)

Er is een aanvullende *tweede gekleurde kaart van de Commune Corbeek-Loo*, die niet gedateerd is. Het is vermoedelijk een pre-kadastrale kaart van rond 1810, die onderdeel vormt van de kaart van Lovenjoel. De kaart geeft een vermelding van een oudere nummering van percelen met geometrische intekening van de gebouwen. (5.3. Documentatie, Figuur 17 en 18)

Deze kaart toont langsheen de Tiensesteenweg en aan de voet van de achterliggende getuigenheuvel 'Montagne St-Martin' voor het goed de Bunswyck een site weer met twee losstaande haakse gebouwen in L-vorm (perceel genummerd 56) met een achterliggende moestuin (perceel genummerd 55).

Het goed Den Mol (perceel nummer 58) is rechthoekig met een kleine uitbouw aan de westelijke achtergevel en ligt met zijn langszijde evenwijdig aan de straat omgeven door een landbouwperceel (perceel nummer 57).

¹⁶ Figuratieve Kaart opgesteld door landmeter J. Bodumont voor de Abdij van Park, 1785 (AGR, Cartes et Plans, 2289).

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De Primitieve kadasterkaart is de eerste Belgische kadasterkaart volgens de hedendaagse nummering. De oorspronkelijke perceelnummers starten er zonder exponenten.

De **Primitieve kadasterkaart** uit **1832** of '*Kadastrale Kaert der Gemeente Corbeek-Loo', Kanton Leuven ten Zuyden' in het jaar 1832'*, opgemeten door landmeter J. Gulikers toont beide sites ten noorden van de steenweg van Leuven naar Tienen rechtover de Molle Straat. (5.3. Documentatie, Figuur 19 en 20)

Het - nog niet met een naam verbonden - goed de Bunswyck vertoont er een rechthoekig volume (huis) met een kleine uitstulping (een bijgebouw of torentje?) en ligt met de korte zijgevelzijde dwars aan de rooilijn. Een losstaand vierkantig bijgebouw situeert zich aan de noordwestelijke zijde van dit gebouw.

Het goed 'Den Mol' wordt nu al bij naam genoemd. Het is een rechthoekig gebouwtje met lange zijde aan de straat en met achteraan een uitbouw van een vermoedelijk aangebouwde kleine stal. Een kleinere, maar losstaande vierkantige constructie, klein huis of schuur, bevindt zich aan de noordoostzijde en is verder op het erf gelegen.

Het **gereduceerd kadasterplan** van het Dépot de La Guerre et de la Topographie uit **1845-1855** of '*Carte de La Belgique' met ondertiteling 'reduction des plans cadastraux'*, geeft de situatie volgens de bestaande gemeentegrenzen weer. De kaart tekent nog dezelfde situatie, zoals die ook voorkomt op de Atlas der Buurtwegen. (5.3. Documentatie, Figuur 21)

De **Atlas der Buurtwegen** (wet van 10 april 1841) geeft per gemeente een inventaris weer van de openbare wegen (buurtwegen) en de private wegen met openbare erfdienstbaarheden (voetwegen). De Atlas schetst een goed beeld van het bebouwingspatroon uit **1843-1845**.

Deze kaart van 1844 schetst al een duidelijker beeld van de toenmalige bebouwing op de site de Bunswyck en op de site 'Den Mol'. De sites zijn gelegen aan het knooppunt van de steenweg van Leuven naar Tienen met de 'chemin n° 9', een weg (op latere kaarten Mollestraat genoemd) die een verbinding maakt naar de Abdij van Park in Heverlee. (5.3. Documentatie, Figuur 32 en 33)

De kaart vertoont een gelijkaardige site (van de Bunswyck) in U-vorm met drie losstaande delen, zoals de site is ingetekend op de Primitieve kadasterkaart van 1832. Het gebouw met lange gevel aan straatzijde (perceel 42) respondeert aan het huis zoals het was ingetekend op de 18de-eeuwse Villaretkaart. Een tweede maar langwerpiger gebouw, met korte gevelzijde dwars op de rooilijn, bevindt zich aan de westzijde van de site (perceel 45). De voorgevel is georiënteerd naar de westzijde en is geknikt.; hetgeen wijst op een tweedelig bouwvolume. Aan de noordoostzijde ligt een wellicht ouder klein gebouw of stal. Twee opmerkelijke langwerpige bouwvolumes, in L-vorm en in spiegelbeeld ten opzichte van elkaar gebouwd, bevinden zich op het achterliggende perceel 46. De smalle gebouwen zijn omgeven door een omwalling of vijver. Volgens de kadastrale legger van 1844 hebben de gebouwen een functie van pannbakkerij.

De Atlas der Buurtwegen duidt eveneens het rechthoekige gebouw 'De Mol' aan, dat in drie volumes is ingedeeld. Deze situatie wordt bevestigd door de kadastrale mutatieschets van 1844/1.

De gebiedsdekkende kaart van **Philippe Vandermaelen** werd gemaakt rond **1850** en is completer dan de latere kadastrale Popp-kaart, maar bevat veel minder details over de aard van de bebouwing.

De Vandermaelenkaart in detail geeft hier een bijna identiek beeld weer van de bebouwing op de beide sites, zoals ingetekend op de voorgaande Atlas der Buurtwegen.

De kaart bevestigt de voorgaande site als 'Fabr.[ique] de Pannes et de Carreaux'. De site van De Mol wordt eveneens bij naam vermeld. Ook de kilometerpaal wordt hier aangeduid op de kaart als Borne N°29. (5.3. Documentatie, Figuur 24 en 25)

De kadastrale legger of de alfabetische lijst der grondeigenaars van de gemeente Korbeek-Lo in combinatie met de '*Atlas Cadastral Parcellaire de la Belgique'*, gepubliceerd door **P.-C. Popp** in **1860**, toont de nieuwe situatie van de betreffende gronden en de vaste

gebouwen voor de beide sites. De grootte der percelen wordt er al uitgedrukt in hectare, are en centiare. De zogenaamde Poppkaart is gebaseerd op het gereduceerde plan van het Dépot de La Guerre et de la Topographie 1845-1855 of de 'Carte de la Belgique' met ondertiteling 'reduction des plans cadastraux', geeft de situatie volgens de bestaande gemeentegrenzen weer. (5.3. Documentatie, Figuur 26 en 27)

De bijhorende kadastrale legger verbonden aan de Popp-kaart benoemt de bouwvolumes nog steeds als huizen, die gelegen zijn in of naast percelen met een bestemming als tuinen (waarschijnlijk nutstuinen).

De legger bij de Poppkaart geeft aan dat baron Ludovicus Alexander Dedieudonné, eigenaar wonende te Corbeek-Lo er een huis bezit (perceelnummer 44c) van 23, 80 are groot omgeven door twee grote percelen tuin (42 en 46a), evenals een naastgelegen huis (perceelnummer 40a van 2,10 are groot) op het primitieve perceel 37 met twee kleinere gebouwen op de naastliggende gronden (perceel 28 en 29b). Het geheel wordt ruim omgeven door achterliggend land en een groot bos.

Baron Luis de Dieudonné bezat er tevens het kasteel met lusthof en land te Korbeek-Lo op Ter Biest.

1.2.5. Bouwheren

Volgens heemkundige literatuur ¹⁷ zou het 'huis' van de site de Bunswyck langsheen de Tiensesteenweg zijn opgericht in de 18de eeuw als jachthuis voor de adellijke familie van Aarschot. Dit feit kon in het kader van dit beschermingsonderzoek niet worden bevestigd.

De kadastrale legger van de Primitieve kadasterkaart uit **1832** geeft de eerste aanduiding van de eigenaar weer van deze gronden. Het gaat om Hendrik Peemans, die met beroep omschreven staat als pannembakker, afkomstig uit Leuven. Hij is eigenaar van de beide domeinen telkens met het bijhorende land.

De kadastrale legger omschrijft een klein 'huis' (perceelnummer 42 groot 2 roede 30 el) en een hof (perceelnummer 43) en een groter 'huis' (perceelnummer 44, groot 14 roede 80 el) met hof. Deze goederen vormen de (latere) site de Bunswyck.

De twee langwerpige bouwvolumes in L-vormig spiegelbeeld met omgrachting op de achterliggende gronden (primitief perceel 46 en 47 met elk 92 roede 70 el groot) worden duidelijk benoemd als pannembakkerijen. Op de bestemming van de achterliggende stukken land van het eigendom wordt nergens melding gemaakt van enige kleiontginning. Drie aaneensluitende 'huizen' met primitieve percelen nummers 38, 39 en 40 (van respectievelijk grootte 80, 50 en 80 el) vormen samen het domein 'De Mol' en liggen aan de voorzijde van een perceel land (perceelnummer 37, groot 12 roede 60 el).

Volgens de mutatieschets van 1844/1 dateert de laatste bouwontwikkeling van de L-vormige bedrijfsvleugels van de pannemakerij uit het jaar 1841.

Volgens de legger en de mutatieschets van 1844/1 maakt Hendrik Peemans een totale reconstructie van het grote huis (perceel 44a) met wijziging van de tuin (perceel 45b). Het volume dwars op de straat wordt vergroot. In de noordwestelijk hoek wordt een groot bijgebouw toegevoegd.

Kort nadien, in de kadastrale legger van **1853**, staat geregistreerd dat alle gronden nu toebehoren aan de weduwe Hendrik Peemans en kinderen. In het jaar 1853 worden de bedrijfsgebouwen van de pannemakerij samen met de gracht volledig gesloopt. Het primitief perceel 46 wordt er herbestemd als tuin na vergroting met delen van de naastgelegen percelen. (5.3. Documentatie, Figuur 40, Mutatieschets 1853/1)

Bij verdeling na erfenis worden in **1854** nu het huis (het latere goed de Bunswyck) met erf en het hof (percelen 44a en 45a) toebedeeld aan (de vermoedelijke zoon) Carolus Fredericus Peemans, koopman uit Leuven. De drie bestaande losstaande gebouwen in quasi U-verband worden er vergroot.

¹⁷ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 136.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Het klein rechter bijgebouw gelegen op het hof wordt er gesloopt. (Mutatieschets 1854/1)

Kort daarna, op de legger van **1857**, staat als eigenaar geregistreerd Ludovicus Alexandre de Dieudonné, burgemeester van Korbeek-Lo.¹⁸ Diezelfde Louis Alexandre de Dieudonné, eertijds advocaat en schepen te Leuven, kocht reeds in 1836 het kasteel op Ter biest en het hele bezit van baron Schouten te Korbeek-Lo en Lovenjoel.

Louis de Dieudonné (1802-1886) werd op 26 maart 1842 in de adelstand opgenomen als jonkheer. Op 15 april 1843 wordt Ludovicus Alexandre geadeld tot de titel van 'baron de Corbeek over Loo'. Kort nadien wordt hij verkozen tot burgemeester van Korbeek-Lo, een functie die hij zou bekleden van 1843 tot 1862.

Volgens de mutatieschets van 1857/1 wordt het oude breedhuis (primitief perceel 43), dat evenwijdig ligt aan de Steenweg en dat correspondeert met de oorspronkelijke intekening van het goed op de Ferrariskaart, gesloopt. Het volume (perceel 44) dat met korte zijgevelzijde op de steenweg ligt, blijft behouden en wordt vergroot, net zoals het bijgebouw in het noordwesten.

De drie bestaande en aaneensluitende huisjes van de site De Mol (primitieve percelen 38, 39 en 40) worden in 1857 samengevoegd onder één perceelnummer 40a en toegevoegd aan het perceel 37, dat geregistreerd wordt als tuin. (5.3. Documentatie, Figuur 41, Mutatieschets 1857/1)

In 1858 wijzigt baron Louis de Dieudonné de aard van de cultuur van twee grote percelen bouwland (primitieve percelen 34 en 35) en voegt het samen voor de aanplant van een groot bos. (Mutatieschets 1858/1)

Het huisje op primitief perceel 28 wordt afgebroken en het perceel bouwland 29b wordt vergroot met behoud van een klein bijgebouw (met nieuw nummer 29c). De legger spreekt van een pakhuis op perceel 29b, dat in functie gewijzigd wordt al ruraal gebouw. Vermoedelijk hoorde dit pakhuis bij de uitbating van de vroegere pannemakerij Peemans.

Tenslotte in 1872 wordt het huis aan de Predikherenberg (perceel 44c groot 23 a 80 ca) vernieuwd en aanzienlijk vergroot in een L-vorm door baron Louis de Dieudonné. De mutatieschets van 1872/2 toont een verbreding van het hoofdgebouw, dat oostelijk is georiënteerd naar de tuinzijde. Er komt een uitbreiding evenwijdig met de Steenweg met een dwarsvleugel (6.3m x 4.5m). Het hoofdvolume (met kleine gevel aan de straat) vertoont een kleine uitstulping (uitbouw) aan de noordzijde. De grootte der verbouwingen doen vermoeden dat het hier toch al om een landhuis gaat. (5.3 Documentatie, Figuur 42, 1872/2)

De legger van 1873 vermeldt nieuwe eigenaars, met name het echtpaar Leopoldus-Joannes-Gerardus Ernst - de Dieudonné, rentenier te Korbeek-Lo. Zij bezitten er een kasteel (perceelnummer 44e, groot 23a80ca) op de Predikherenberg dat zij gedeeltelijk reconstrueren en vermoedelijk ook verfraaien. Zij bezitten er ook het huis en de percelen op de site De mol.

Het is voor de eerste maal dat het kadaster hier spreekt van een 'kasteel' in plaats van een huis.

Volgens de mutatieschets 1875/1 wordt de westelijke zijgevel van de nieuwe vleugel uit 1871 aan de straatzijde gewijzigd tot een apsis-vormig volume. Het betreft hier vermoedelijk de inrichting van een huiskapel, die volgens mondelinge bron in 1938 werd afgebroken en verbouwd.¹⁹ Er wordt tevens een gang- ofwel een muurverbinding gemaakt met het grote bijgebouw aan de noordwestzijde. (5.3 Documentatie, Figuur 43, Mutatieschets 1875/1)

¹⁸ Louis de Dieudonné (1802-1886) was de zoon van Antoine-Jean-Emmanuel, heer van Moorteren en van Marie-Elisabeth de Spoelbergh. Hij huwde met Catherine-Jeanne Joostens. Hij was doctor in de rechten en voordien schepen van de stad Leuven. Hij werd pas op 26 maart 1842 in de adelstand opgenomen als jonkheer.

¹⁹ Volgens mededeling van de huidige eigenaar (12 juni 2016)

Léopold Ernst (1835-1921) was in 1865 gehuwd met Zélie de Dieudonné, later aangevuld met de titel van Corbeek-Over-Loo. Vanuit Aubel ²⁰ vestigde de voorouders Ernst zich in het begin van de 19de eeuw te Leuven. Het betreft een welgestelde familie, waarbij de mannelijke afstammelingen hoofdzakelijk werkzaam waren als jurist, advocaat, rechter of als docent rechten aan de Universiteit van Leuven. Zij bekleedden er telkens belangrijke hoge functies in het Belgische ministerie voor Justitie of in de diplomatie.

Twee zonen van Antoine Nicolas Ernst (1796-1841), jurist en liberaal minister van justitie tussen 1834-1839, zullen huwen met dochters van baron Louis de Dieudonné.

Léopold Jean Gérard Alexandre Ernst (1835-1921) werd in 1871 in de adelstand verheven, vier jaar later in 1875 verkreeg hij de titel van pauselijk baron.

In 1912 kreeg hij de toelating om de titel 'de Bunswyck' aan de familienaam toe te voegen. Louis de Dieudonné, de vader van zijn vrouw, verkreeg deze titel bij erving van zijn eerder overleden oudere broer, die een landgoed bezat in het gehucht Binswyck of Bunswyck. Het gehucht Binswyck was een plaats gelegen in Wilslele. Enkel een straatnaam en een nieuwe wijknaam refereert vandaag nog naar het heerlijke landhuis. De familie Léopold Ernst-Zélie de Dieudonné verwierf de titel de Bunswyck bij verdere erving.

De gemeente Korbeek-Lo had in de Eerste Wereldoorlog zwaar te lijden onder de represailles van de Duitsers in hun opmars naar Leuven langsheen de Tiensesteenweg. In augustus 1914 werden in Korbeek-Lo 132 huizen in brand gestoken, waaronder drie scholen en vier kastelen. Ook het kasteel van de toenmalige baron Pierre de Dieudonné de Corbeek-over-Loo werd geplunderd en afgebrand. De baron had immers tijdens de voorafgaande mobilisatie zijn kasteel op Ter Biest ter beschikking gesteld aan koning Albert I en zijn legerstaf. ²¹ Het kasteel Ter Biest wordt na de oorlog heropgebouwd.

Het kasteel de Bunswyck op de Mol bleef echter gespaard, niettegenstaande de Duitse troepen de Tiensesteenweg gebruikten als invalsweg voor het zware beleg van Leuven. ²²

In 1924 vermeldt de legger als eigenaar de derde zoon van Léopold, met name Vincent-de-Paul Ernst de Bunswyck (°1875), algemeen consul, die in 1920 was gehuwd met Antoinette de Boucle-Saint-Denis, wonende te Korbeek-Lo.

Hij brengt volgens het kadaster een 'verbetering' aan het kasteel (perceel 44g). Het lusthof (perceel 42a) rond het kasteel wordt vergroot en afgepaald. De site van De Mol (perceel 37a) bestaande uit een huis met hof en een groot nutsgebouw wordt afzonderlijk afgepaald in een configuratie, die quasi al overeenstemt met de huidige toestand. Er wordt in de legger echter niet aangegeven of het domein de Mol een nieuwe bestemming kreeg als conciërgewoning of mogelijk als herberg of afspanning. (Mutatieschets 1924/2)

De mutatieschets van 1926/3 toont een vergroting van het kasteel, dat georiënteerd is met de voorgevel naar het park. Er komt een nieuwe verbindings- of nutsruimte aan de kant van de binnenkoer. Een bijkomend vierkantig volume verbindt tevens het bestaande hoofdgebouw met het bestaande nutsgebouw in het noordwesten, dat eveneens een nieuwe kleine aanbouw krijgt. In de hoek tussen de straatzijde en de westelijke perceelsgrens wordt een klein nutsgebouw opgetrokken, mogelijk gaat het om een stalletje of een eerste garage. (Mutatieschets 1926/3)

De lusthof ondergaat door de verbouwingen eveneens een grenswijziging.

De toenmalige baron Vincent-de-Paul Ernst de Bunswyck koopt ondertussen een nieuw kasteel in Kortenberg. In 1937 verkoopt de familie Pierre Ernst de Bunswyck - de Boucle-Saint-Denis het kasteeldomein aan de familie Hottat-Hennau Raymond Eduard Pierre

²⁰ De familie Ernst kan mogelijk gelinkt worden aan de familie Ernst uit Aken die tot 1767 het kasteel van Gorbez in Aubel bij Luik bezat. (Kastelen en Buitenplaatsen, 1977, 50)

²¹ JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 136.

²² Mogelijk kan hier de oude familieband, met een voorgeslacht afkomstig uit Aken, meegespeeld hebben.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Joseph (°1897) nijveraar en textielbaron uit Leuven. De familie Hottat-Hennau komt er zich vestigen op de Tiensesteenweg met huisnummer 170.

De familie Hottat was eigenaar van de vermaarde breigoedfabriek *Fabota of 'Fabrique de Bonnetterie Hottat'*. De fabriek werd in 1893 door vader R. Hottat in Waver gesticht en was sinds 1924 gevestigd in Leuven, in het voormalige Malderuscollege in de Sint-Maartensstraat nummer 10-12.²³

In 1939 kocht de familie Hottat-Hennau ook het grote Kasteeldomein van Korbeek-Lo aan van de toenmalige baron Pierre De Dieudonné de Corbeek-over-Loo²⁴, dat heropgebouwd werd na 1920 na de verwoesting door brand door de Duitsers in WOI, en onder wiens naam (kasteel Hottat) het domein nu nog steeds bekend staat. (Inventaris Onroerend Erfgoed ID: 128440)

De mutatieschets 1938/1 toont aan dat het kasteel de Bunswyck door de nieuwe eigenaars Hottat grondig wordt aangepakt.

De gevel langsheen de straatzijde wordt er uitgebreid tot aan de westelijke perceelrand. De langgevelzijde georiënteerd naar het park meet een lengte van 23 meter. De gevels rondom het westelijk gelegen binnenhof worden rechtgetrokken. De nutsgebouwen aan de noordzijde worden in een quasi S-vorm uitgebreid langsheen de westelijke perceelzijde en staan rondom een halfopen koer gericht naar het park toe.

De verbouwingen en verfraaiingen van 1938 stemmen overeen met de huidige configuratie en het grondplan en hebben tot op vandaag het eerder sobere maar toch fraaie uitzicht van het kasteel bepaald. (5.3 Documentatie, Figuur 45, Mutatieschets 1938/1)

Na het overlijden van Raymond-Edouard Hottat worden de goederen van de beide familiecastelen te Korbeek-Lo gesplitst bij akte van verdeling in 1966. De zoon Edouard-Esther Joseph (°1924), nijveraar te Leuven, bekomt er het kasteel de Bunswyck met lusthof aan de Tiensesteenweg 329. Een gedeelte van het ruime parkdomein met moestuin, boomgaard en bos komt toe aan de dochters Hottat.

Het eigendom De Mol wordt kort daarna verkocht en krijgt een bestemming als restaurant onder de oude benaming 'In den Mol'.

Tot 1995 blijft het kasteel de Bunswyck in bezit van de familie Hottat en wordt er bewoond door het grote gezin van de zoon Eduard Hottat.

Na verkoop wordt het kasteel met Klein park (percelen 44K en 44F met oppervlakte 1ha 80a 93ca) herbestemd.

Vandaag heeft het kasteel een functie van congrescentrum met uitbating voor feestzalen en restaurant.

De meer recente toevoegingen voor de uitbating tot de huidige functie, met name de overkapping van de binnenkoer aan de westzijde en de tentvormige overluifeling van de oostelijke binnenkoer tussen de bijgebouwen, zijn omkeerbaar en hebben het oorspronkelijke voorkomen sinds 1938 niet onherkenbaar gemaakt.

²³ De snelle groei van het familiebedrijf Hottat noodzaakte er de uitbreiding van de ateliers: de neoclassicistische herenwoning in de Ridderstraat, in situ nummer 57, werd aangekocht en in het begin van de jaren 1930 uitgebreid met een groot fabrieksgebouw in modernistische stijl. De befaamde fabriek voor kousen en later ook hemden stelde er meer dan 100 arbeiders tewerk. In 1976 kwam de fabriek leeg te staan na een geweigerde vergunningsaanvraag tot uitbreiding. Door de omvorming tot sociaal wooncomplex medio 1980 is hiervan enkel nog de inkomtravee met opschrift "*Fabota*" herkenbaar. (Inventaris Onroerend Erfgoed, ID: 128440)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

1.2.6. Voormalige afspanning De Mol

De site van de voormalige afspanning 'In den Mol' of 'De Mol' is gelegen ten noorden van de Tiensteeweg tegenover de kruising met de huidige Expresweg en grenst vandaag als een afzonderlijk eigendom aan de oostzijde van het kasteelpark de Bunswyck.

Een begin 18de-eeuwse schets van de aanleg de Tiensteeweg uit het archief van de Parkabdij toont tegenover de Molstraat een aantal aaneensluitende (landelijke) gebouwen, mogelijk de voorloper van de afspanning 'De Mol'.

De bouwperiode van afspanning De Mol wordt gesitueerd in het tweede kwart van de 18de eeuw. Volgens de gevelsteen boven de korbogdeur werd het gebouw opgetrokken in 1733. In het verheven beeldhouwwerk wordt een figuur van een grote mol en twee banderollen voorgesteld: '17 IN DEN MOL 33/ AU.FOIN ON.VAEN / TOUT.SOURT DE PIER / GOKT LOGIST TE VOET EN TE PEERT'. De tekst verwijst naar een herberg met afspanning, genaamd De Mol ('foin'), waar ook bakstenen werden verhandeld. Een balk in het dak draagt de cijfers en letters 'ANO 1744 AV'. De juistheid van deze datering van de afspanning wordt in dit dossier niet onderzocht. Niet zelden werden bij verbouwingen of nieuwbouw materialen in de muren, balken of delen van dakconstructies hergebruikt.

De Ferrariskaart van 1777 toont op die plaats een rechthoekig volume met klein bijgebouw, een huis in rood huis, ingeplant aan de nieuwe steenweg en gelegen naast een omhaagd perceel met een kleine, langwerpige vijver ten noorden.

De Primitieve kadastrale kaart van 1832 benoemt het goed 'Den Mol' reeds bij naam. Het is een rechthoekig gebouwtje met lange zijde evenwijdig aan de straat en met achteraan een uitbouw van een vermoedelijk aangebouwde kleine stal. Een kleinere, maar losstaande vierkantige constructie (huisje of schuur) bevindt zich aan de noordoostzijde en is verder op het erf gelegen.

In 1841 behoren de drie huisjes op de site De Mol tot het eigendom van de pannenbakker Henri Peemans. De kadastrale legger van 1844 duidt voor zowel de site De Mol als voor het naastgelegen domein de Bunswyck als eigenaar Henri Peemans aan, een pannenbakker uit Leuven. De percelen van de site De Mol worden op de kadastrale legger geregistreerd als drie naast elkaar gelegen huizen.

Na verdeling door erving worden ook deze huisjes mee verkocht aan baron Louis de Dieudonné.

Onder de eigenaar baron Louis de Dieudonné worden de drie huisjes van de site De Mol (primitieve percelen 38, 39 en 40) in 1857 samengevoegd onder één perceelnummer 40a en toegevoegd aan het perceel 37, dat geregistreerd wordt als tuin. (5.3. Documentatie, Figuur 41, Mutatieschets 1857/1).

Het pakhuis op het naastgelegen perceel (29b) krijgt een nieuwe bestemming als ruraal gebouw en wordt toegevoegd aan een perceel land. Het gaat hier vermoedelijk om een gebouw dat oorspronkelijk hoorde bij de activiteiten van de pannenmakerij Peemans, en dat dienst deed als stapelplaats voor verkoop van bakstenen.

Wanneer in 1873 uiteindelijk de site de Bunswyck door het kadaster wordt bestempeld als kasteel en niet langer als huis, blijft het pand De Mol behoren tot het kasteeldomein dat sinds 1873 eigendom is geworden van de familie Léopold de Bunswyck-de Dieudonné. De vroegere afspanning is rond 1900 bewoond door de hovenier van het kasteeldomein.²⁵

In 1924 vermeldt de legger als eigenaar de derde zoon van Léopold, met name Vincent-de-Paul Ernst de Bunswyck. Hij bekomt het kasteeldomein in eigendom in 1921 na afstand van het goed door zijn oudere broer Antoine, toenmalig secretaris-generaal bij het ministerie van Justitie.

²⁵ DEVROYE M. 1950: *Korbeek-Lo. Arrondissement Leuven 1900-1950. Toestand van een dorp*, onuitgegeven, s.l., 5

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De site van De Mol (perceel 37a) bestaande uit een huis met hof en een groot nutsgebouw wordt afzonderlijk afgepaald in een configuratie, die quasi al overeenstemt met de huidige toestand. (5.3. Documentatie, Figuur 44, Mutatieschets 1920/3bis)

Er wordt echter niet aangegeven of het domein De Mol een nieuwe bestemming heeft gekregen als conciërgewoning of mogelijk opnieuw voor uitbating als afspanning, waar ook stenen worden verkocht.

Het pand doet in het begin van de 20ste eeuw dienst als hovenierswoning horend bij het kasteel van de familie baron Ernst de Bunswyck. Het komt daarna door aankoop in handen van de familie Hottat. Deze welvarende familie van industriëlen koopt ook het kasteel van Korbeek-Lo op Ter Biest van baron Pierre de Dieudonné de Corbeek-over-Loo.

Het kasteeldomein wordt aldus in 1937 opgekocht door de Raymond Eduard Hottat, eigenaar van het textielbedrijf Fabota te Leuven, die het kasteel zal vergroten en het kasteelpark zal heraanleggen.

Na het overlijden van Raymond-Edouard Hottat worden de goederen van de beide familiecastelen in Korbeek-Lo gesplitst bij akte van verdeling in 1966. De zoon Edouard-Esther Joseph (°1924), nijveraars te Leuven, bekomt er het kasteel de Bunswyck met lusthof aan de Tiensesteenweg 329. Hij zal er met zijn groot gezin blijven wonen tot 1995.

Kort na de verdeling door erving van de bezittingen in 1966 wordt de site De Mol apart verkocht. Het eigendom De Mol wordt herbestemd.

In 1979 wordt een bouwaanvraag ingediend voor een uitbreiding van het hoofdvolume en voor restauratie door de eigenaars. Daarbij worden de typerende kenmerken van een 18ste-eeuwse woning in traditionele bak- en zandsteenstijl opnieuw geaccentueerd en/of toegevoegd.

In 1988 staat het pand, met adres Tiensesteenweg 331, geregistreerd met een bestemming van restaurant onder de naam In den Mol. In de jaren 1990 wordt het interieur van het pand grondig aangepakt, waarbij onder meer de binnenstructuur wordt gewijzigd door het slopen van de muren tussen de kamers om er te worden ingericht als ruime eetzaal.

Het domein De Mol wordt in 1988 opnieuw afgepaald en wordt uitgebreid met een aantal vierkante meters opgekocht van het aanpalend kasteeldomein.

Inmiddels kreeg het pand een nieuwe uitbater. De tuin werd ingericht als modern buitenterras voor de eetgelegenheid. Het vroegere hof kreeg ten oosten een geasfalteerde parkeerterrein. Het 19de-eeuwse ruraal gebouw gelegen op het perceel werd gerenoveerd en is nu in gebruik als woning. Het dienstgebouw bleef in zijn configuratie herkenbaar en behield quasi zijn oorspronkelijk volume.

1.3. Beschrijving met inbegrip van de erfgoedelementen en erfgoedkenmerken

1.3.1. Het park

Parkaanleg, daterend uit het interbellum, vanaf 1938 rond een vroeg 19de-eeuwse kern van tuinen ter hoogte van het huidig kasteel en zijn aanhorigheden en de herberg de Mol. De oostelijke grens wordt gedeeltelijk gevormd door een oude, vandaag opgeschoten haag in haagbeuk (*Carpinus betulus*) op een talud, wellicht opklimmend tot het Ancien Régime, op de grens met de veldweg nr. 17 (Atlas der buurtwegen). De stammen hebben omtrekken van circa 40 tot 90 centimeter. Vanaf de noordoostelijke hoek van het primitief perceel 46 begeleidt een nu doorgesloten haag van eenstijlige meidoorn (*Crataegus monogyna*) de perceelsgrens. De veldweg is al aangeduid op de Primitieve Kadasterkaart van 1832.

Ten westen wordt het park begrensd door een dreef van tamme kastanje (*Castanea sativa*), waarvan de ligging overeenkomt met de primitieve perceelsgrenzen. De militair topografische kaart van 1868 toont de oplopende dreef die in de noordwestelijke hoek in een paar bospercelen van loof- en naaldhout eindigt. De noordelijke grens valt samen met de primitieve perceelsgrenzen, gemarkeerd door een graft die te zien is op dezelfde kaart. Centraal ligt een relict van een hoogstamboomgaard van appel, peer, pruim en kers met begrazing, omgeven door parkaanplanting met hoogstambomen ten oosten, ten noorden en ten zuiden. Ten zuidoosten bevindt zich een in onbruik geraakte moestuin met markante leifruitspalieren. Bij het huidige kasteel hoort een sterk gedegradeerd park met een beperkt aantal fraaie parkbomen. Een kunstmatige steilrand vormt de grens tussen dit "Klein park" en het hoger gelegen "Groot park" met centrale hoogstamboomgaard.

1.3.1.1. Klein park

Het huidige park (sectie A, perceel 42K), horend bij de eigendom van het kasteel en hier Klein park genoemd, is aangelegd in landschappelijke stijl met pittoresk karakter. Het Klein park is gelegen ten westen van het kasteel en bestaat uit gemengd loofhout rondom een eerder schraal, deels vochtig, bloemrijk grasveld met als prominente voorjaarsbloeiër pinksterbloem (*Cardamine praetensis*), opgesmukt met een recente cirkelvormige waterpartij. De bodem is ter hoogte van de bomengroepen en heestermassieven licht opgehoogd, zodat hun inplanting vanzelfsprekend lijkt. De overblijvende secties van de kleine rondweg liggen enigszins verdiept, hetgeen hun tracé in combinatie met het microreliëf rond de bomengroepen en struikmassieven evident doet ogen.

De noordelijke grens van het Kleine park valt samen met de uitloper van de zuidelijke stijlrand en het restant van de midden 19de-eeuwse gracht rond de gesloopte pannenbakkerijconstructies. De oostelijke grens valt samen met de graft en de dienstweg vanaf de secundaire toegang naar de hoogstamboomgaard met beweiding. De zuidelijke grens wordt gevormd door de omheiningmuur.

In het Klein park komen voor: witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*) met stamomtrekken van 311 en 261 cm (standaard gemeten op 150 cm hoogte); gewone beuk (*Fagus sylvatica*) 311 cm; vederesdoorn (*Acer negundo*) 141 cm; Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) 198, 352 en 403 cm; zomereik (*Quercus robur*), 284 en 329 cm; gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) 216, 232 en 189, venijnboom (*Taxus baccata*) 147 cm (de dikste van 5) en 270 cm (voetmeting in een groep van 6 taxussen); zuilvormige eik (*Quercus robur* 'fastigiata') 372 cm (stamomtrek genomen op 1m hoogte); tamme kastanje (*Castanea sativa*) 339 en 299 cm; gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) 271 cm; bruine beuk (*Fagus sylvatica* 'Atropunicea') 408 en 310 cm; Japanse kers (*Prunus serrulata*) 264 cm; gewone plataan (*Platanus x hispanica*) 297 cm.

1.3.1.2. Groot park

Het Groot park strekt zich uit over de percelen sectie A, percelen 36D, 35B, 33, 31A, 29G, 29H. De aanleg van dit parkgedeelte ten noorden van de steilrand dateert uit het interbellum. De op de steile noordflank gesitueerde belvédère waarvan het grondplan gericht is op de toren van de Parkabdij, vormt de kern van de parkaanleg in landschappelijke stijl met riant karakter. De zuilvormige, in de nabijheid aangeplante Italiaanse populier, markeert de locatie van de belvédère.

Deze belvédère uit omstreeks 1938 is een traditioneel, roze geschilderd bakstenen gebouw met grote hoekvensters onder invloed van het Nieuwe Bouwen op een rechthoekig grondplan met erker ten noordoosten, onder mansardedak van leisteen. Ten zuiden zijn nog bakstenen steunpijlers aanwezig van een bij het gebouw aansluitend kort terras met begeleidende sierbeplanting van witte sneeuwbes (*Symphoricarpos albus laevigatus*) en pontische rododendron (*Rhododendron ponticum*). Het interieur op het gelijkvloerse niveau

is door een muur opgedeeld in twee ruimten. De voorkamer met monumentale open haard, die naar opbouw en stijl sterk refereert naar de open haard in de vestibule van het kasteel, is naar de vallei gericht. De achterkamer was in gebruik als keuken en herbergt een restant van een kleine houten spiltrap die toegang geeft naar de ruime zolderverdieping onder hoog dak. Het plafond is samengesteld uit gerecupereerde moerbalken en kinderbalken en wordt bedekt met een houten plankenvloer op de zolderverdieping. Het dakgebinte is nog aanwezig.

De belvédère kijkt uit over de aflopende centrale, begraasde hoogstamboomgaard en ten oosten de parkwandeling tussen bomengroepen van dezelfde loof- of naaldhoutsoorten. Al deze elementen scheppen in combinatie met het uitzicht over de vallei en in de verte de Parkabdij, een pastoraal en arcadisch tafereel. Het landschap van de vallei wordt zo onderdeel van het parkconcept. Van de oorspronkelijke grote rondweg zijn nog fragmenten in het microreliëf te herkennen. De parkstructuur is nog moeilijk afleesbaar door de intussen volwassen zaailingen van onder meer gewone esdoorn (*Acer pseudoplatanus*) en het niet onderhouden hakhout in het noordelijke en zuidoostelijke parkgedeelte.

Centraal op de helling in het groot park ligt een hoogstamboomgaard, opgedeeld in vier fruitweiden, waarvan de aanplanting van vlak na de Eerste Wereldoorlog dateert. De boomgaard bestaat uit appel peer, kers en pruim. De cementen weidepalen staan voornamelijk in het zuidelijk gedeelte, ten noorden staan houten weidepalen. De doorgangen naar de verschillende fruitweiden worden geflankeerd door cementen hekpijlers. In de noordoosthoek van de boomgaard staat een kleine stal zonder erfgoedwaarde.

Ten zuiden van de boomgaard ligt op de steilrand die de grens vormt tussen het Klein park en het Groot park een open, bakstenen loods met aansluitend dienstgebouw. Het gebouw met een zuidelijke en oostelijke bakstenen draagmuur in kruisverband onder een schilddak met zwarte mechanische kleipannen en zinken dakgoot, wordt in de open noordwesthoek ondersteund door een houten pijler. Op de open noord- en westzijde worden langs de noordkant een hergebruikte moerbalk en langs de oostkant twee gekoppelde baddings als draagbalk door een beschot van verticale planken afgeschermd.

Ten oosten aansluitend een rechthoekig, vervallen, bakstenen dienstgebouw met op de noordkant, uitkijkend op het park boogvensters en deuren, deels bewaard schrijnwerk en een plafond in bakstenen troggewelf. Het schrijnwerk van dit dienstgebouw is langs de noordzijde en gericht op de boomgaard en belvédère uitgevoerd in een rustieke, landelijke stijl. De zuidelijke achterzijde bevat schrijnwerk dat net zoals bij de belvédère verwijst naar het Nieuwe Bouwen. Het Nieuwe Bouwen, ook gekend als functionalisme, is een bouwstijl uit het interbellum die gekenmerkt wordt door soberheid, functionaliteit en het gebruik van nieuwe materialen. Het belang dat aan "licht en lucht" wordt gehecht verklaart de keuze voor grote vensteropeningen.

Ten westen van de open loods een metalen pomp met gerecupereerde oudere smeedijzeren zwengel onderaan afgewerkt met een pijnappel, zonder erfgoedwaarde.

De westelijke grens van het Groot park wordt gevormd door een monumentale, olopande dreef van tamme kastanje (*Castanea sativa*) met een breedte van circa 4 meter, voor het eerst te zien op de militair topografische kaart van 1868. De dreef verbond onder de eigendom van Ernst de Bunswyck het parkje met een hoger op de heuvel gelegen bosje (primitief perceel nummer 35). De tamme kastanjes zijn overstaand op twee rijen aangeplant en hebben een gemiddelde stamomtrek van circa 320 cm, gemeten op 150 cm hoogte (de eerste dreefboom met een omtrek van 317 centimeter en de laatste met een omtrek van 328 cm). In de bovenste helft van de dreef komt bieslook (*Allium schoenoprasum*) als bolgewas voor.

In het park rondom de hoogstamboomgaard staan onder meer gewone es (*Fraxinus excelsior*) met een stamomtrek van 257 en 262 cm, standaard gemeten op 150 cm hoogte; gewone beuk (*Fagus sylvatica*) 272 en 294 cm; tamme kastanje (*Castanea sativa*) 362

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

cm; gewone robinia (*Robinia pseudoacacia*) 232 cm; Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) 289 cm; gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*) 203 cm; zuilvormige Italiaanse populier (*Populus nigra 'Italica'*) 234 cm, aangeplant nabij de belvédère; boskers (*Prunus avium*) 207 cm; fijnspar (*Picea abies*) 146cm en een zomereik met drie opgaande stammen (*Quercus robur*) met 554 cm stamomtrek gemeten op 50 cm hoogte en de drie stammen met stamomtrekken van 260, 286 en 246 cm.

In de kruidlaag gele dovenetel (*Lamium galeobdolon*), gewoon speenkruid (*Ficaria verna*), sneeuwkllokje (*Galanthus Elwesii*), Maarts viooltje (*Viola odorata*), kleine maagdenpalm (*Vinca minor*), gevlekte aronskelk (*Arum maculatum*), boshyacint (*Hyacinthoides non-scripta*), gewone salomonszegel (*Polygonatum multiflorum*), akkerhoornbloem (*Cerastium arvense*), wilde kamperfoelie (*Lonicera periclymenum*), bosanemoon (*Anemone nemorosa*), bieslook (*Allium schoenoprasum*) en varen.

1.3.1.3. De moestuin

De vlakgelegen, overwoekerde moestuin (sectie A, perceel 29H) ligt ten oosten van de vanaf de Tiensesteenweg olopende secundaire toegangsweg. Langsheen de lager gelegen dienstweg stutten bakstenen keermuren deze moestuin. De oorspronkelijke aanleg met twee moestuinkamers gescheiden door een centraal, oost-west georiënteerd pad, is nog makkelijk traceerbaar door de aanwezige leifruitspalieren die de omtrek van de moestuin en het pad begeleiden. Ten zuiden en parallel met het pad werden twee serres ingeplant, die in 1937 onder sectie A, perceel 29G kadastraal werden geregistreerd. Beide serres verkeren in dusdanig slechte staat dat er onvoldoende erfgoedwaarde voor bescherming aanwezig is.

Van de noordelijke, niet verwarmde serre resten enkel nog delen van de basis van de bakstenen onderbouw. De zuidelijke, verwarmde serre met oostwest georiënteerd rechthoekig grondplan onder zadeldak en schouw ten noorden, heeft een bakstenen onderbouw onder een gegoten betonnen dakplaat. Onder de houten, scheefgezakte bovenbouw met metalen draagstructuur zijn nog restanten van het verwarmingssysteem en de planttafels bewaard.

Tegen de oostelijke steilrand staat een E-vormige bakstenen keermuur waarvan de noordelijke helft ingenomen is door een hok onder lessenaarsdak van half afgeronde kunstleien. Dit hok zonder erfgoedwaarde, wellicht een vroegere bijenhal, onderstreept mee het vroegere belang dat aan de fruitkweek werd gehecht. In de grotendeels door bramen en opslag van bomen overwoekerde moestuin groeit in de noordoostelijke hoek een groepje boshyacinten (*Endymion non-scripta*).

1.3.1.4. Modernistische cementrustiek

De cementrustiek in het park valt samen met de aanlegperiode omstreeks 1938. Een cementen paaltje, ten westen in de bocht van de secundaire toegangsweg, draagt de initialen "HH" en verwijst naar de toenmalige eigenaars, het echtpaar Hottat-Hennau.

De circa 3,5 meter hoge palen van gewapend cement in de moestuin werden toelopend uitgevoerd en bekroond met een eenvoudig sierelement bestaande uit een driekwart schijf. De palen zijn tot bovenaan om de 20 centimeter doorboord ten behoeve van de horizontale bedrading ter ondersteuning van de leifruitbomen.

De gewapende, cementen, vierkantige, bovenaan uitgerande weidehekipijlers met bolbekroning ter hoogte van de doorgangen naar en tussen de secties in de fruitweiden en de weidepalen met decoratieve bekroning dateren eveneens uit dezelfde periode.

1.3.2. Het kasteel de Bunswyck

Het huidig volume en uitzicht van het kasteel is het resultaat van de laatste, belangrijke bouwcampagne van 1938, na veelvuldige aanpassingen en uitbreidingen van de bouwvolumes gedurende bijna twee eeuwen. De verschillende bouwfases zijn moeilijk visueel te detecteren. Bouwtechnisch onderzoek kan uitsluitel bieden.

De studie van de historische cartografie en van de kadastrale mutatieschetsen doet vermoeden dat het huidig hoofdgebouw (oostelijke vleugel dwars op de steenweg) van het kasteel in zijn neoclassicistische verschijning in kern minstens teruggaat tot de eerste kadastrale optekening in 1832. Het oudste rechthoekige volume of huis, zoals dit is ingetekend op de Ferrariskaart, werd gesloopt in 1857.

Het kasteel (hoofdgebouw) onderging diverse uitbreidingen, waarbij de belangrijkste vergrotingen werden gerealiseerd onder baron Louis de Dieudonné (1857 en 1871), nadien onder diens schoonkinderen Léopold Ernst de Bunswyck-de Dieudonné (1875) en door kleinzoon baron Vincent de Paul Ernst-Morel de Boucle Saint-Denis in 1926.

Een foto uit de jaren 1920 toont reeds de huidige beluikte neoclassicistische voorgevel. Het oudste bijgebouw (noordwestelijk) werd opgericht in 1844 onder de eerst gekende eigenaar Henri Peemans. Voortgaande op de opeenvolgende mutatieschetsen en op het huidige voorkomen, kunnen we mogelijk stellen dat de huidige schuur – niettegenstaande de verschillende uitbreidingen - in kern opklimt tot de eerste bouwphase van 1844.

Uiteindelijk zullen de grote veranderingswerken en uitbreidingswerken door de familie Hottat-Hennau het huidig uitzicht bepalen. Hottat realiseerde niet alleen de werken aan het exterieur en interieur van de zijvleugel aan de steenweg. Hij introduceerde vooral de neorenaissancestijl in de nieuw opgerichte bouwdelen (torentjes) en in de verfraaiing van de interieurs van de salons aan de straatzijde.

1.3.2.1. Exterieur

De huidige voorgevel is sinds de laatste verbouwing van 1938 oostelijk georiënteerd naar de parkzijde; terwijl de oorspronkelijk toegang zich vond bevond aan de westzijde.²⁶

Het kasteel toont zich in zijn totaliteit als een U-vormig volume in een sober, maar sterk harmonisch en symmetrisch voorkomen met de zichtbare lijstgevels in neoclassicistische inslag. Aansluitend ten noorden bevinden zich de oudere dienstgebouwen, de nutsgebouwen en kleine bijgebouwen, die zich meer in een S-vorm presenteren in een meer traditionele stijl met neorenaissance inslag.

Het huidig uitzicht en grondplan is het resultaat van de laatste grote verbouwingcampagne in 1938.

Het hoofdvolume staat dwars aan de rooilijn en is met de huidige lange voorgevel oostelijk georiënteerd naar het bijhorend park. De zuidelijke zijgevel van het hoofdgebouw aan de straat is verlengd met een dwarsvleugel.

Het hoofdvolume is twee bouwlagen hoog onder een mansardedak. De lange oostelijke zijde met lijstgevel gericht naar het park telt per bouwlaag zeven traveeën, met op het gelijkvloerse niveau in de tweede travee de toegangstravee en op de verdieping een register van zeven vensteropeningen.

De korte, dwarse zijde of zuidelijke zijgevel aan de straat telt drie venstertraveeën. Aan de straatzijde is zuidelijke zijgevel van het hoofdvolume aan de linkerkant uitgebreid met een dwarsvleugel van één bouwlaag onder mansardedak, dat bedekt is met leien. De lijstgevel van één bouwlaag hoog telt drie smalle venstertraveeën en uiterst links een brede deurtravee die ingevuld is met een hedendaagse garagepoort.

²⁶ Volgens mondelinge bron huidige eigenaar.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De gehele straatvleugel, zowel de zuidelijke zijgevel van het hoofdgebouw van twee bouwlagen als de éénlaagse dwarsvleugel, zet aan op een hoge plint van rechthoekige muurplaten of blokken van blauwe hardsteen, met daarboven een bossage van constructieve lagen van witte steen in divers metselverband, horizontaal afgelijnd in stroken van telkens twee lagen witsteen.

De gevel aan de straat wordt geritmeerd door een register van zeven vensteropeningen op de gelijkvloerse verdieping. De vensters steunen op een doorlopende lekdrempel in hardsteen. De hoge plint fungeert als een voetstuk, waarboven de gevel aanzet.

De beschilderde cementbepleistering van de straatgevel is versierd met pseudovoegwerk. Alle vensters aan de straatzijde zijn beluikt, op de eerste verdieping met driedelige Louvreliuken met horizontale lamellen, op het gelijkvloerse niveau aangevuld met twee delen briefpaneel.

- bedaking van het kasteelgebouw

Het hoog mansardedak is gedekt met leien en wordt opengewerkt met dakkapellen, die telkens corresponderen met een onderliggende venstertravee. Een aantal hoge schouwen doorbreekt de nok van het mansardedak.

De talrijk aangebrachte dakkapellen om lucht en licht toe te laten in de ruimten onder dak, verlevendigen het uitzicht. De dakkapellen zijn bijna alle identiek aan elkaar en worden bedekt met een klein schilddak onder leien. Het deels bewaard houten raamwerk van de dakkapellen is opgevuld met negen vierkante glaspaneeltjes tussen roeden.

De daken worden ondersteund door een omlopende kroonlijst op grote houten klossen. De ronde mastgoten hangen in een gootbeugel en zijn van zink.

De mansardedaken aan de straatzijde hebben een verspringende hoogte. De daken worden ook hier verlevendigd met een register van rechthoekige dakkapellen onder tentdak bedekt met leien. Het schrijnwerk van de dakkapellen aan de straatzijde is deels bewaard en deels vervangen door modern raamwerk met dubbel glas, echter naar oorspronkelijke vormgeving. De kozijnen van de dakkapellen zijn opgevuld met negen glaspaneeltjes tussen houten roeden.

De dakkapel met houten kruiskozijn, die de verticale geleiding van het middenrisaliet afsluit boven de centrale vensteropening, wordt als enige bekroond met een driehoekig fronton en afgelijnd met houten vleugelstukken. De afwerking van dit dwarse bouwvolume aan de straatzijde doet vermoeden dat dit bouwgedeelte behoort tot de oudere 19de-eeuwse kern van het kasteel.

- oostelijke lijstgevel (hoofdgebouw) of huidige voorgevel georiënteerd naar de parkzijde

De geschilderde cementbepleistering van de lange lijstgevel aan de parkzijde is sober en weinig versierd met decoratieve elementen. De gevel wordt echter verlevendigd door het harmonisch en symmetrisch ritme van de beluikte muuropeningen, waardoor een eenheid ontstaat in de horizontale geleiding.

De rechthoekige vensteropeningen in de beide bouwlagen worden afzonderlijk overspannen door een stenen latei en worden ondersteund door een onderdorpel van blauwe hardsteen.

De vensters van de eerste bouwlaag zijn hoger dan die van de tweede bouwlaag. Op de gelijkvloerse verdieping zijn de houten kozijnen verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met 8 glaspanelen, op de eerste verdieping met zes glaspanelen.

Alle zichtbare vensters van het hoofdgebouw hebben luiken. De houten Louvreliuken met horizontale lamellen zijn geschilderd in blauwe kleurstelling; ze zijn driedelig samengesteld. Op de benedenverdieping zijn de Louvreliuken gecombineerd met twee volle panelen. De Louvreliuken geven aan het kasteel de allure van een stijlvol en charmant Frans landhuis.

De toegangstravee zit in de tweede muuropening. De inkomdeur is een houten vleugel deur in wit geschilderd. De vleugel deur is gevat in een vlakke hardstenen omlijsting. Elke vleugel is opgevuld met een groot glaspaneel met onderstaand houten briefpaneel en wordt bekroond met een bovenlicht. De glazen deurpanelen zijn getralied.

Boven de deuropening zit een gevelsteen ingemetseld met voorstelling van een wapenschild. Het halfverheven beeldhouwwerk beeldt de twee wapenschilden af van de beide adellijke families van het echtpaar Ernst - de Dieudonné.

De schuin naar elkaar toe opgestelde schilden worden bovenaan getooid met een (baronnen-)kroon en onderaan begeleid door een banderol met de lijfspreuk "SINE INVIDEA LAUDEM".

De familie Ernst voert een wapenschild van zilver met een dwarsbalk van lazuur (blauw), op de dwarsbalk 3 vijfhoekige sterren in goud. Naast de dwarsbalk onder en boven een rechter- en een linkerarm in wapenuitrusting met gouden zwaard.

De familie de Dieudonné voert een wapenschild met in de ene helft van zilver een staande leeuw van sabel (zwart), getoogd en geklauwd van keel (rood) en gekroond van goud. In de tweede helft van lazuur (blauw) drie zeshoekige sterren van goud, twee en één geplaatst.²⁷ Het wapenschild is echter niet in kleur afgebeeld.

- zuidelijke zijgevel evenwijdig met de steenweg

Zuidelijke zijgevel of straatgevel van het kasteelgebouw. De zuidgevel is tweeledig opgebouwd. De oostelijke of rechterpartij telt twee bouwlagen en drie venstertraveeën en behoort tot het ouder 19de-eeuws hoofdvolume, dat gericht is naar de parkzijde. De linkerpartij of toegevoegde éénlaagse dwarsvleugel wordt doorbroken door drie vensteropeningen en rechts een brede poortopening.

De gehele straatgevel zet aan op een doorlopende sokkel samengesteld uit een hoge plint van rechthoekige hardstenen muurplaten met daarboven een bossage van constructieve lagen witte natuursteen in decoratief metselverband, horizontaal afgelijnd in stroken van telkens twee lagen witsteen. Het opstaand muurwerk is bepleisterd en geschilderd en is versierd met pseudovoegwerk of Franse voegen. Een doorlopende lekdrempel in hardsteen verbindt de vensters. Alle vensters aan de straatzijde zijn beluikt, op de eerste verdieping met driedelige Louvreliken met horizontale lamellen, op de gelijkvloerse verdieping aangevuld met twee delen briefpaneel.

De korte zijgevel van hoofdgebouw (straatzijde) telt twee bouwlagen en drie traveeën en is meer expliciet uitgewerkt. De middentravee is vooruitspringend en vormt een middenrisaliet. De centrale vensteropening op de tweede bouwlaag is sterker geaccentueerd door de brede, vlakke omlijsting in hardsteen, die wordt bekroond met een zwaar entablement in hardsteen. De vensteropeningen van de tweede bouwlaag zijn verbonden door een kordonlijn in hardsteen, die een versierende aflijning van het gevelvlak vormt. Deze kordonlijst verbergt een band van witsteen of kalkzandsteen. De centrale vensteropening op de benedenverdieping wordt geaccentueerd met een geriemde omlijsting in hardsteen. De dakkapel met houten kruiskoorn, die de verticale geleiding van het middenrisaliet afsluit boven de centrale vensteropening, wordt als enige bekroond met een driehoekig fronton en afgelijnd met houten vleugelstukken. De afwerking van deze muurpartij aan de straatzijde is een sterke indicatie dat dit bouwgedeelte behoort tot de oudere mid-19de-eeuwse kern van het kasteel.

- westelijke achtergevel van het kasteel

De achtergevel van het kasteel is weinig zichtbaar vanop de openbare weg. De achtergevel ligt verborgen achter het groen van hoog opgroeiende bomen.

²⁷ *Annuaire De La Noblesse De Belgique, Volume 11* [online] (geraadpleegd 15 juni 2017)

Het hoofdgebouw met de twee zijdelingse dwarsvleugels vormt aan de achtergevel een vroeger binnenhof of binnenkoer.

Het gelijkvloerse niveau is niet zichtbaar. Het is immers afgeschermd door een nieuwgebouwde constructie tussen de beide dwarsvleugels.

Het zichtbaar muurwerk van de tweede bouwlaag is op uniforme wijze uitgewerkt zoals de voorgevel. De achtergevel is gecementeerd, maar geschilderd in een grijze kleur. De gevel is opengewerkt met zeven rechthoekige openingen, identiek aan die van de huidige voorgevel. De vensters worden afgesloten door houten Louvreliuken met horizontale lamellen. De luiken zijn geschilderd in blauwe kleur; ze zijn driedelig samengesteld en identiek aan die in de tweede bouwlaag van de voorgevel en zijgevels.

Het hoge mansardedak wordt ook hier doorbroken door zeven dakkapellen, identiek aan deze in de andere dakvlakken. De dakkapellen corresponderen elk met een onderliggende vensteropening.

De gelijkvloerse verdieping rond het U-vormige binnenhof is ingebouwd binnen een nieuwe constructie in moderne materialen. De nieuwe ruimte doet vandaag dienst als keuken en als overdekte eetzaal. Een gedeelte van de vroegere binnenkoer bleef open en heeft een geplaveid terras. De open binnenkoer wordt aan de perceelgrens afgesloten door een hoge oude muur, die opgebouwd is uit witstenen.

De vroegere buitenmuren werden meer recent afgewerkt met een geschilderde binnenbepoetsing. De oorspronkelijke vensteropeningen zijn vergroot tot deuropeningen reikend tot aan het vloerniveau. De vroegere inkomdeur is nog te herkennen, maar kreeg een nieuwe invulling. Een vlakke omlijsting in witsteen is nog zichtbaar in de gevel.

- noordoostelijke zijgevel met dwarsvleugel eindigend op een toren

De noordoostelijk georiënteerde zijgevel van het kasteel is tweeledig opgebouwd, hetgeen bevestigd wordt door het verspringend niveau van de bedaking.

Deze zijgevel van het hoofdvolume telt twee bouwlagen en is ingedeeld in twee delen. Het linker muurdeel vormt een blinde muur en is enkel opengewerkt op de eerste verdieping met een vensteropening opgevuld met één houten raam met gesloten glasvlak zonder roeden. De latei en onderdorpel zijn van blauwe hardsteen.

Het rechter muurdeel spaart in de beide bouwlagen een opening uit voor een venster, dat in zijn vormgeving volledig aansluit bij het ritme van de voorgevel (parkzijde). Op de benedenverdieping zijn de houten kozijnen verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met 8 glaspanelen; op de eerste verdieping met zes glaspanelen.

Een aansluitende derde muurpartij heeft dezelfde afwerkingslaag als de beide andere traveeën. Zij is eveneens gecementeerd en is geschilderd in een gele tint. Dit gevelgedeelte vertoont echter een merkwaardige opbouw. In de hoek van het gelijkvloerse niveau zit een eenvoudige niet-omlijste deurtravee ingevuld met een beplankte (stroken) en deels beglaasde zijdeur. Twee smalle, rechthoekige vensters doorbreken de muur op een verspringend hoogte.

Dit bouwonderdeel in de noordoostgevel wordt afzonderlijk overdekt door een gebroken mansardedak gedekt met leien. Het dakvlak wordt onderbroken door een ouder ogende dakkapel. De dakkapel is opgevuld met één glasvlak tussen een brede houten omlijsting en bekroond met een eenvoudig houten fronton.

Het mansardedak wordt in de nok getooid door een stijlvol en sierlijk opgebouwde zeskantige dakruiter, opengewerkt in houten horizontale lamellen onder ingesnoerde spits bedekt met leien.

De achtergevel geeft verduidelijking en toont aan dat het een afzonderlijk torengedouw betreft, opgebouwd in twee bouwlagen op een vierkantig grondplan. De middeleeuws ogende toren is in de stijl van de neorenaissance opgericht en wordt gekenmerkt door het gebruik van baksteen voor de muren die versierd worden door opvallende speklagen in witsteen. Tussen de banden van witsteen zitten de muuropeningen voor de vensters gevat. Onder de kroonlijst op klossen zitten per gevelzijde een tweetal steigergaten omlijst in witsteen.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De grote rondbogige poorten op het gelijkvloerse niveau zijn gevat in brede omlijstingen deels in witsteen deels in baksteenverband en versierd met een zware sluitsteen. De rondbogige deur is samengesteld uit glaspanelen tussen metalen roeden.

Door de poortdeur komt men in een vierkante binnenruimte, die overspannen wordt door een plafond opgebouwd met een bakstenen kruisgewelf. De bakstenen vloer is samengesteld uit rode en zwart(geblakerde) baksteen, gelegd met de lange zijde of strek naar boven.

Het oorspronkelijke heldere glas geeft een bijzondere beleving aan het exterieur en het interieur van het kasteel.

1.3.2.2. Interieur van het kasteel

De plattegrond van het U-vormige hoofdvolume van het kasteel omvat de inkom met traphal en vestibule, links van de vestibule twee rijkelijke kamers of salons aan de straatzijde, rechts van de vestibule een rijkelijk ingerichte zaal of eetkamer aan de parkzijde; in de kleine noordelijke vleugel een bediendenruimte en een inkomruimte in het torengedebouw. Het interieur werd heringericht bij de laatste grote bouwcampagne in 1938 door de familie Hottat-Hennau.

De huidige hoofdtoegang tot het kasteel bevindt zich in de oostelijke gevel die georiënteerd is naar de parkzijde. De inkomhal wordt betreden via een dubbele houten vleugel deur. De sobere glasdeur is getralied, zowel in het bovenlicht als in het middenstuk, met in het onderste segment telkens een houten paneel. Aan de buitenkant is het houtwerk en het traliwerk witgeschilderd, aan de binnenzijde is de inkomdeur in houtkleur en gevernist.

- vestibule en traphal

De inkomdeur geeft op de begane grond toegang tot een rijk uitgewerkte vestibule, die een brede inkomruimte vormt samen met de traphal.

Het gebruik van een vestibule is een typerend kenmerk voor de renaissancestijl. De vestibule vormt een afgescheiden ruimte van het woninggedeelte en doet dienst als een wachtzaal voor bezoekers.

In de vestibule staat centraal en als een blikvanger een imposante, monumentale open haard in neorenaissancestijl. De verdiepte en nu blinde haard is in verschillende lagen baksteen gemetseld en heeft een zware rondbogige schouwmantel van baksteen. De gebogen schouwmantel heeft aan elke hoek een aanzetsteen en in het midden een sluitsteen, versierd met halfverheven beeldhouwwerk, onder meer voorstellend de elementen van water en vuur, de aardbol of een globe, een granenbundel met snoeihaak telkens afgebeeld onder een banderol. De robuust ogende schouwboezem is met een natuurstenen parement bekleed en loopt versmallend naar boven toe. Tussen de schouw en de zijdelingse muren zit aan beide kanten een zitbank, opgetrokken in baksteen en met hout bekleed.

De muurwanden van de vestibule zijn volledig rondom bekleed met een manshoge houten lambrisering, die verticaal is verdeeld in drie grote verdiepte panelen.

De vormgeving van het zware paneelwerk met de indeling in vierkante verdiepte vlakken refereert naar de renaissancestijl. De gebruikte soort hout, mogelijk pitch pine, is identiek voor al het schrijnwerk van de omlopende lambriseringen, de trap en trapkast, de deuren, balkenlaag.

De zichtbare, maar niet-constructieve balkenlaag in hout is decoratief, op onregelmatig wijze en soms met grillig profilering uitgewerkt in het plafond.

De lambrisering van de vestibule loopt verder door in de wanden van de ruime traphal en maakt aansluiting met de hoge toegangsdeuren van de zijdelingse leefruimten, die uitkomen in de vestibule.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Zowel in de ruimte van de traphal als in de vestibule is de vloer betegeld met kleine rechthoekige rode geglaazuurde tegels, hier en daar versierd met een geometrisch ruitenmotief van zwarte tegeltjes.

De traphal eindigt op een houten bordestrap. De trap is hier niet louter utilitair, maar vormt een representatief element en is in de ruimte geïntegreerd. Aan de linker muurzijde loopt de bordestrap langs een houten paneelwand of lambrisering van twee verdiepte panelen. De trappaal is uitgewerkt in een sierlijk geprofileerde klauw en is versierd met snijwerk van bladwerk en bladslingers met vruchten.

De houten bordestrap wordt gekenmerkt door de decoratieve vormgeving van de houten traplijst en van de sierlijk uitgesneden platte balusters. De trap zet aan op een bloktrede van zwarte natuursteen. Deze trap naar de eerste verdieping vat aan met een rechte steektrap en vormt op het tussenverdieping een bordes, dat op het niveau van het tussenverdieping verlicht wordt door een groot glasraam met boogvormig bovenlicht, gedicht met opaalglas. Het kunstig glasraam is samengesteld uit grote, ongelijke glasvlakken tussen brede metalen roeden en opgevuld met wit glas. Het raam is enkel versierd met enkele fijne motieven in rood (boogvormige omlijning) en geel (zes cirkeltjes centraal geordend). Onder het glasraam zit een originele radiatorkast in houtwerk, vooraan opengewerkt met spijlen.

De overloop op de eerste verdieping is afgeboord met dezelfde platte balusters. Een zwart metalen traphek sluit het trapgat volledig af. Het traphek is niet beglaasd en is voor de helft verdeeld in een vast en voor de helft in een opengaand gedeelte. De artistieke vormgeving van het hekwerk in rondboogvorm correspondeert er met de rondbogige vorm van het kunstig glasraam.

Aan de rechterkant van de trap loopt een dienstengang naar de achterliggende dienstruimte. Tegen het zwaar houten kader van de trapkast staat een originele radiatorkast in identiek houtwerk als de lambrisering en vooraan opengewerkt met spijlen deels getralied. Aan de overzijde heeft de lambrisering een breed omlijste en sterk verdiepte uitsparing waarin een grote spiegel in glas zit.

- dienstgang met circulatieruimte

In de as van de voordeur zit een enkelvoudige zware deur in paneelwerk, die toegang geeft tot een smallere ruimte. Het betreft een grote dienstgang of een vroegere dienstruimte met centrale verbinding naar alle woonvertrekken, naar de kelderverdieping, naar de keuken en de sanitaire ruimte, en naar de oorspronkelijke binnenkoer, die nu grotendeels ingenomen is door een moderne, overdekte nutsruimte. De zogenaamde patio is in gebruik als nieuwe feestzaal voor de huidige uitbating en geeft toegang tot een moderne keuken.

Ook de bediendengang is volledig omkaderd door een hoge lambrisering. Al het paneelwerk rond de deuren is ingedeeld in eerder smalle rechthoekige panelen van ongelijke grootte; de houten deuren zijn verdeeld in segmenten per drie en vier rechthoekige panelen tussen brede omlijstingen verwerkt

De vloerbedekking in vinyl heeft een motief van zeshoekige rode tegeltjes.

Binnen deze ruimte bevindt zich ook de toegang naar de kelder. De kelderdeur bestaat uit ongelijke panelen in hout en heeft een bovenlicht ingevuld met één mat glas.

De steile steektrap naar de kelder is opgebouwd uit bakstenen treden, waarbij de stootborden gecementeerd zijn. De brede kelder is afgedekt met een breed tongewelf. De (beschadigde) keldervloer is gelegd in rode, vierkante tegels uit klei.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- eerste salon in het hoofdgebouw aan de linkerzijde van de vestibule (huidige Oak room)

Aan de linkerzijde van de vestibule, nabij de inkomdeur, bevindt zich een zware houten vleugel deur ingedeeld in vier gelijke, onversierde panelen tussen brede omlijstingen. De vleugel deur geeft toegang tot een vroeger salon of een rijkelijk ingerichte woonkamer.

Aan de binnenzijde van het salon is het houtwerk van de vleugel deur echter opmerkelijk decoratief afgewerkt. Elke vleugel is opgedeeld in drie panelen. De deur steekt met de hoogte van het bovenste paneel uit boven de zijdelingse lambrisering.

Het grotere, rechthoekige middenstuk is aan boven- en onderzijde versierd met opgelegd fijn snijwerk van krulblad met centrale bloemmotief. Het bovenste en onderste paneel is opgevuld met een vlakke spiegel met kwartholuitsparingen aan de hoeken.

De zware deuromlijsting wordt aan de kant van het salon getooid met een zwaar entablement van hout, dat centraal versierd is met opgelegd snijwerk voorstellend een bloem met knop gevat in een cirkel.

Het salon is kunstig afgewerkt in een totale interieurafwerking in een stijl die refereert naar de Franse neorenaissance.

Blikvanger in het salon is de houten betimmering of lambrisering met spiegelvlakken opgevuld met decoratief spanbehang of damast. Alle muurwanden van de ruimte zijn ingenomen door manshoge houten wandpanelen of lambriseringen.

In een harmonische en sterk symmetrische orde is telkens één segment van de lambrisering geplaatst tussen twee muuropeningen van deuren of vensters.

Elk muurpaneel is bovenaan ingedeeld met een groot opvallend spiegelvlak onder accoladeprofilering en beneden met een rechthoekig paneel voorzien van een houten spiegel met kwartholprofilering. De bovenste spiegelvlakken zijn breed omlijst en zijn opgevuld met decoratief uitgewerkt spanbehang of damast in grijze tinten, dat in sjablonen is geweven in een compositie van bloemen en bladeren.

Staande houten kooflijsten of holle profielen verbinden de kamerhoeken met de lambrisering.

Hier en daar zijn de hoekjes van de omlijstingen van de deuren en de lambriseringen opgelegd met fijn snijwerk in de vorm van bloemen en bladwerk, of in schelpmotief.

Langs de straatzijde wordt de muur doorbroken door drie lichtopeningen. Eén identiek hoog raam is gericht naar de parkzijde. Alle houten ramen zijn verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met acht glaspanelen. De vensteropeningen worden omlijst door zware geprofileerde gordijnkasten in hout.

Onder elke vensterbank uit zwartgrijze hardsteen, zit een bewaarde radiatorkast in hout, die aan de voorkant afgesloten is met een ijzeren hekwerk in ajourwerk.

Centraal in de kamer staat aan de rechter binnenmuur een stijlvolle, rechthoekige schouw in witgrijze marmer. De schouwmantel met schoorsteenbalk is strak van lijn en is onversierd. Voor de gesloten haardplaat staat een bewaarde radiator in gelakt metaal die aan de bovenzijde en onderzijde versierd is met kleine geometrisch motieven.

De schouwboezem wordt omkaderd door de lambrisering. De boezem wordt versierd met een spiegel in glas die gevat is in een brede houten omlijsting onder een geprofileerde boog. Het spiegelvlak wordt bekroond met een schilderij in een brede gebogen omlijsting. Het schilderij stelt een stilleven met bloemen voor; niet gesigneerd.

De vloer bestaat uit een brede eiken beplanking. De bepleistering van de muren is vlak, onversierd en in wit geschilderd en wordt afgeboord met een brede witgeschilderde kooflijst.

Het pleisterwerk werd nieuw aangebracht na de restauratie van het plafond. Het pleisterwerk is versierd met wit geschilderd, fijn stucwerk in een geometrisch motief. Het

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

gehele plafond is versierd met cartouches in stucwerk, opgebouwd uit zeshoekige accoladevormen en accolades in kruisvorm.²⁸

In de aslijn van de vensteropening aan de parkzijde staat een identieke uitgewerkte vleugel deur, met eenzelfde indeling in panelen en met identiek opgelegd snijwerk. Ook hier wordt de zware deuromlijsting bekroond door een zwaar entablement van hout, dat centraal versierd is met opgelegd snijwerk voorstellend een bloem met knop gevat in een cirkel. De deuromlijsting is gevat in een uitsparing van de tussenmuur tussen de twee ruimten.

In de rechterhoek van de kamer zit een enkelvoudige deur, die volledig ingewerkt is binnen de lambrisering. Het betreft wellicht een bediendendeur, die uitkomt in de aanpalende bediengang. De deur is ook hier versierd met identiek opgelegd fijn snijwerk van krulblad met centrale bloemmotief.

- tweede salon in de dwarsvleugel aan de straatzijde (huidige Walnut room)

De gevleugelde deur van het eerste salon geeft toegang tot een tweede rijkelijk gedecoreerde kamer. Dit salon situeert zich in de zuidelijke vleugel van één bouwlaag, die evenwijdig loopt met de straatzijde.

De gevleugelde deur is aan de binnenzijde van dit salon ingewerkt in de muur als was het een plooibare, driedelige vleugel deur.

De imponerende historiserende aankleding geeft aan de ruimte de allure van een historische feestzaal in de stijl van de Franse neorenaissance.

De grote blikvanger in de as van de gevleugelde toegangsdeur is de monumentale, breed uitgewerkte neorenaissanceschouw.

De hangende haardboezem is volledig met houtwerk bekleed en reikt tot aan de balkenlaag. De schouwboezem is in het middenstuk ingedeeld in drie grote panelen, die elk opgevuld zijn met een boogvormig spiegelvlak. De spiegels zijn van elkaar gescheiden door een uitspringende pilaster versierd met groeiend rankwerk in vazen. De boogvormige panelen zijn versierd met artistiek uitgewerkte halfverheven reliëfs in hout met voorstelling van klassieke symbolische tafereelen.

Het linker tafereel toont een halfnaakte vrouw, die zegevierend een mannelijk hert op de grond drukt. In de ene hand houdt zij een slang vast, in de andere hand een vlag. Een gevleugelde putti houdt een groot medaillon met afbeelding van een man met lange baard vast.

Het middelste tafereel stelt de overwinning voor van een heldhaftige vrouw die met haar voet een naakte man op de grond drukt. De man wordt omsnoerd door slangen. De vrouw houdt in haar ene hand een (zaai)mand vast, in de andere een riek.

Het rechter tafereel stelt een gedrapeerde vrouw voor die een groot vaandel in de hand houdt. Aan haar voeten zitten spelende putti.

Op de schouw balk rust een grote fries in hout, die ingedeeld is in zes ongelijke panelen, afwisselend een klein paneeltje telkens versierd met een afbeelding van een vaas met vruchten en rankwerk en afwisselend een rechthoekig paneel versierd met rankwerk en ertussen een centraal medaillon waarin een verschillend profielkopje van een vrouw is verwerkt.

De friezen boven en onder worden gescheiden van de gebeeldhouwde panelen door strak lijstwerk. Een fries versierd met palmetten verbindt de schouwboezem met de balkenlaag van het plafond.

De zijkanten van de schouwboezem zijn omkaderd door onversierde panelen tussen geprofileerde lijsten.

²⁸ Volgens de eigenaar werd het ernstig beschadigd plafond heraangelegd na verzakking van de drager.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De schouwmantel daarentegen bestaat volledig uit grijswitte marmer. De dunne schouwbalk wordt gedragen door de schouwwangen, die geflankeerd worden door zuiltjes met Korintisch kapiteel en die op hun beurt bekroond worden door een geprofileerde S-vormige console.

De open haard is van gemetselde baksteen. Hij is niet meer in gebruik en wordt nu opgevuld met een moderne gietijzeren houtkachel.

De balkenlaag opgebouwd uit moer- en kinderbalken verdeelt het hoge plafond in lange rechthoekige cassetten. De moerbalken steunen op geprofileerde consoles in S-vorm. De panelen tussen de kinderbalken zijn geschilderd in groene kleurtint en zijn decoratief versierd met een stijlvol sjabloon van éénzelfde geometrisch motief van een cartouche in kleuren van roodbruin en grijs, soms afgewisseld met een ruitvormig motief.

Opvallend is de artistieke afwerking van de houten wandbetimmeringen, die de hele breedte van de kamer bekleden. De manshoge lambrisering, is opgedeeld in paneelwerk tussen stijlen en regels.

De gehele lambrisering is bovenaan afgeboord met een fries versierd met opgelegd fijn snijwerk van rankwerk met krullende blad en knoppen, die uitwaaien zoals een levensboom.

Gecanneleerde pilasters verdelen de lambrisering in panelen die afwisselend vlak en onversierd zijn of afwisselend verdeeld zijn in ongelijke spiegels. Deze panelen zijn in ongelijke rechthoekige vlakken verdeeld en door brede omlijstingen van regels en stijlen afgeboord. De spiegels zijn al dan niet decoratief afgewerkt. De niet versierde en vlakke onderdelen zijn soms herstellingen of aanvullingen van verdwenen stukken.

Een brede strook opgevuld met telkens een vierkant paneel, vormt de onderste lijst van de lambrisering. Sommige zijn afgeboord met fijne parellijstjes.

De drie onderscheiden delen worden horizontaal afgelijnd door houten lijsten.

De rechterwand van de zaal is duidelijk meer decoratief afgewerkt. De panelen en pilasters zijn meer geprofileerd uitgewerkt. Een aantal panelen hebben een versierd casement opgedeeld in rechthoeken met in het centrale middenstuk een bol medaillon tussen rankwerk.

In de lambrisering van de rechterwand zit een vleugel deur ingewerkt, die toegang geeft tot de bediendengang. Elke vleugel is ingedeeld in panelen tussen geprofileerde stijlen en regels. Onderaan een rechthoekig paneel met parellijst versierd; bovenaan met een groot rechthoekig spiegelvlak in geknikte boogvorm, dat versierd is met kunstig opgelegd snijwerk. Centraal zit een medaillon versierd met vier gestileerde lelies. Leunend rond het medaillon staat aan weerszijden een gevleugelde vrouwelijke sfinx. Het geheel is omringd waarrond rankwerk zich weeft vanuit zogenaamde 'candelières', vazen met klimmende en slingerende twijgen van bloemen en bladeren. Het betreft een geliefde thema in de renaissance.

De verbinding tussen de beide voorname salons gebeurt hier door een monumentale driedelige vleugel deur, met links één vaste vleugel mogelijk met een verborgen muurkast. Bovenaan en onderaan is het spiegelvlak in vierkante vorm versierd met een parellijst. Het middenpaneel heeft een groot spiegelvlak in geknikte boogvorm, dat ook hier is versierd met kunstig opgelegd snijwerk. In elke deurvleugel zit een medaillon. Leunend rond het medaillon staat hier aan weerszijden een gevleugelde draak. Het geheel is hier omringd door weelderig rankwerk dat zich weeft vanuit zogenaamde 'candelières', vazen met klimmende en slingerende twijgen van bloemen en bladeren. Het geliefde thema in de renaissance. De medaillons van de buitenste deurvleugels zijn versierd met drie gestileerde lelies; terwijl in het medaillon van de middelste deurvleugel een kunstig uitgesneden letter E is opgelegd.

De parketvloer vertoont een patroon van ruiten, opgevuld met dunne strookjes hout die een klein vierkantig geometrisch motief vormen. De randen van de parketvloer hebben een strook gelegd in keperverband.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- salon of eetzaal in de oostelijke vleugel georiënteerd naar het park, rechts van de inkomhal

Aan de rechterzijde van de vestibule geeft een hoge houten vleugel deur toegang tot een vroegere ruime woonkamer of eetzaal. De hoge vleugel deur is aan de binnenzijde ingedeeld in vier ongelijke panelen, onversierd en in wit geschilderd.

De gehele ruimte is eerder sober en (vandaag) volledig in wit aangekleed, met een aantal opvallende decoratieve kenmerken. Het geeft de zaal een meer klassieke aanblik, die aansluit bij de neoclassicistische stijl van de buitengevels.

Het pleisterwerk van de muren is onversierd en witgeschilderd. Merkwaardig is het gepleisterde en witgeschilderde plafond dat opgedeeld wordt door fijn geprofileerd stucwerk. Het plafond wordt vanuit een centrale rosas opgedeeld in geometrische vlakken van driehoeken en trapezium en in de hoeken met vierkanten. Het rosas is weelderig opgevuld met bladwerk en de begeleidende stukken met opklimmende slingers van rankwerk, zoals in een levensboom. De lange strakke boorden in stucwerk zijn opgevuld met vruchten, bloemen en blaadjes.

De linker binnenmuur wordt verlicht door drie hoge vensteropeningen die uitkijken op het park. Alle houten ramen zijn verdeeld in glasvlakken tussen roeden en opgevuld met acht glaspanelen. De vensteropeningen worden omlijst door hoge geprofileerde gordijnkasten in hout en in wit geschilderd. De rechthoekige gordijnkasten zijn bovenaan versierd met ruitvormige uitsnijdingen. De gordijnkasten zijn onderaan uitgesneden met een sierlijke gordijnboog, die getooid is met een schelpvormige bloem. De kasten worden bekroond door een architraaf. De vensterbanken zijn in witte natuursteen.

De kamer telt in totaal drie hoge vleugel deuren, waarvan twee in de hoeken van de linker binnenmuur, die toegang geven naar de achterliggende nutsruimten en naar de keuken. De vier ongelijke deurpanelen van alle deuren zijn onversierd en in wit geschilderd.

De vloer is opgevuld deels met parket in keperverband en deel met houten beplanking.

In de as van de toegangsdeur staat aan de korte zijde een opvallende schouwmantel in wit marmer. Het schouwkanaal is ingewerkt in de muur. De schouw balk heeft in het vooraanzicht een boogvormige profilering in accoladevorm. De schouw mantel is ingedeeld in verspringende panelen; geometrisch versierd of met uitgehouwde afbeeldingen. De haardwangen hebben een knikte boogvorm en worden zijdelings geflankeerd door voluutvormige zuilen op voet. Gietijzeren haardplaten zitten zijdelings in de haard en zijn met kleine decoraties versierd. De vloerplaat is gelegd in kleine zwarte bakstenen.

- interieur eerste verdieping van de oostelijke hoofdvleugel, georiënteerd naar parkzijde

De vertrekken op de eerste verdieping (hoofdgebouw) en onder de dakconstructies (van het hoofdgebouw en in de éénlaagse straatvleugel) zijn omgevormd tot kantoren en vergaderzalen. Zij zijn aangepast aan de hedendaagse normen.

Naar gewoonte bij rijke huizen waren de vertrekken op de verdiepingen veelal eenvoudig afgewerkt.

De tweede bouwlaag van het hoofdgebouw (evenwijdig met de parkzijde) is ingedeeld met een centrale gang, waar de deuren van een groot aantal kamers op uitkomen, wellicht de vroegere slaapvertrekken van het grote gezin dat het kasteel eertijds bewoonde. De centrale gang is aan de rechterkant bereikbaar via de hoofdtrap en aan de linkerzijde via een bediendentrap.

Een witgeschilderde trap met gebogen treden leidt verder naar de ruimte onder het mansardedak van het hoofdgebouw.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De kamers langsheen de centrale gang hebben weinig decoratieve elementen. Het pleisterwerk is eenvoudig met enkele plafondlijsten in wit stucwerk. In een enkele kamer zit nog een eenvoudige marmeren schouw. Een beperkt aantal geschilderde paneeldeuren zijn bewaard.

De centrale gang eindigt op een grote kamer, die nu in gebruik is als vergaderzaal. Een geschilderde, brede paneel deur geeft toegang. De oppervlakte van de zaal komt overeen met zijgevel van de hoofbouw die aan de straatzijde ligt. De zaal correspondeert met het onderliggend salon op het gelijkvloers. In de korte muur zit één vensteropening die uitkijkt op de parkzijde. Drie ramen kijken uit op de straatzijde. De ruimte is gerenoveerd. Het vlakke pleisterwerk van muren en plafond is witgeschilderd, evenals het schrijnwerk. De vloer bestaat uit houten planken.

- dakverdieping van de oostelijke hoofdvleugel, georiënteerd naar parkzijde

De ruimten onder het mansardedak van de hoofdvolume zijn ingericht als lezalen of vergaderzalen. Van de balkenlaag is nog weinig zichtbaar door het plaatsen van valse plafonds. Nieuwe tussenwanden werden geplaatst om nieuwe lokalen te creëren. De bewaarde dakkapellen verlichten er de ruimten.

- noordelijke dwarsvleugel van twee bouwlagen onder mansardedak

De eerste verdieping van deze noordelijke dwarsvleugel is ook hier ingedeeld in een centrale smalle gang waarop verschillende kamers uitkomen. Ook hier zijn de kamers gerenoveerd en is de bestemming gericht op de hedendaagse functie van het gebouw. Een moderne trap regelt de circulatie binnen deze vroegere vleugel.

Als erfgoedelement kunnen de twee naast elkaar gelegen enkelvoudige deuren worden vermeld die toegang geven tot een vroeger buitenterras op de eerste verdieping. Het vroeger buitenterras is momenteel buiten gebruik is en wordt bedekt met een bitumen of asfaltbedekking.

De dakconstructie (onder dak) is slechts gedeeltelijk vrijgehouden. De zolderruimte is ingericht met leslokalen.

- zuidelijke éénlaagse dwarsvleugel (straatzijde)

De zolderverdieping in de zuidelijke dwarsvleugel (aan de straatzijde) is nog in originele staat en werd nog niet heringericht. De authentieke dakconstructie met de kepers en de bovenliggende dakbedekking van leien is behouden en visueel waarneembaar.

De zolderverdieping wordt in twee gedeeld door een bakstenen muur, die een toegangsdeur bevat.

- nieuwe toegevoegde constructies

Binnen de herbestemming van het kasteel werden een aantal nieuwe tussenruimten voor feestzaal of vergaderzaal ingebracht. Zij bevinden zich op de gelijkvloerse verdieping van de bestaande gebouwen om de capaciteit van historische zalen te kunnen vergroten.

De normale circulatie is daardoor enigszins gewijzigd.

1.3.2.3. Annexen

De oude dienstgebouwen met vroeger koetshuis en remise sluiten in het noorden met de voorgevel aan bij het kasteelgebouw. De vlakke gevel van deze dienstgebouwen is gecementeerd en geschilderd.

De voorgevel (parkzijde) is ingedeeld in drie zichtbare muurvlakken. Het linker gedeelte is nagenoeg blind en wordt enkel doorbroken door een klein, breed venster op de tweede bouwlaag. De gevel wordt verder ingedeeld met twee deurtraveeën. De respectievelijke deur en poort zitten gevat in een rondboogvormige muuruitsparing van ongelijke breedte.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De strokendeur zit deels onder het maaiveld en is bekroond met een groot bovenlicht opgevuld met vier glasplaten tussen roeden. De deur is omlijst met witsteen en geeft toegang tot het zogenaamde koetshuis.

De naastgelegen gevleugelde poort is onderaan beplankt, maar is grotendeels opgevuld door drie bovenliggende ramen, die in de breedte ingevuld zijn met drie glasplaten tussen roeden.

De verspringing in de kroonlijst van het dak en de aanwijsbare bouwnaad wijst duidelijk op twee afzonderlijke bouwdelen. Het blinde bouwdeel is duidelijk geconcipeerd in een latere bouwperiode; het maakt rechtstreekse aansluiting tussen het kasteel (toren) en de annexen.

De noordelijke zijgevel van dit dienstgebouw is afgewerkt in een neotraditionele stijl. De bakstenen zijgevel wordt er doorbroken door een boogvormige vensteropening gevat in een rondboogvormige omlijsting van baksteen met sluitsteen en aansluitend een rondboogvormige omlijsting in witsteen voor een grote poortopening. Het schrijnwerk van venster en deur is afgewerkt in witte kleur.

Het dienstgebouw sluit aan bij achteruit staande nutsgebouwen, een vroegere stalling met bovenliggende hooizolder, en vormen er een binnenkoer, met open zijde gericht naar het park.

De vroegere hooizolder is recent opengewerkt tot een terras met moderne afsluiting en is bereikbaar gemaakt met een stenen trap.

Ook hier zijn de gevels afgewerkt in de neotraditionele stijl van bak- en natuursteen, met kenmerken van de neorenaissancestijl. De muurwanden zijn er doorbroken door meerdere poortopeningen gevat in zware poortomlijstingen van witsteen, afgewisseld met een klein rondbogig raam dat gevat is in een bakstenen omlijsting.

Aansluitend in het verlengde van deze gevellijn, bevinden zich twee grote, bijna kamerhoge, poorten. De beplankte poort, die gevat is in een zware poortomlijsting met sluitsteen, versierd met halfverheven beeldhouwwerk van een stierenkop, geeft toegang tot de zogenaamde Hunting Lodge, een oudere achterliggende schuur.

De oude schuur of zaal bevindt zich in het achter liggend dienstgebouw dat aansluiting geeft op de noordvleugel van het kasteel.

De vroegere schuur werd herbestemd tot feestzaal en bezit nog een aantal bewaarde elementen. Opvallend in de open ruimte is de grote schouw aan de rechterzijde (korte noordgevel). De schouwmantel is opgebouwd met geprofileerde wangen in arduin, waartussen een grote open haard zit. De schouwboezem is gemetseld in blote baksteen en versmalt naar boven toe.

Op de boezem is een muurplaat met beeldhouwwerk ingemetseld. Het plafond bestaat uit een balkenlaag van moerbalken en kinderbalken. De moerbalken worden gedragen door een geprofileerde kraagsteen in natuursteen (geschilderd). De bakstenen muurwanden zijn wit geschilderd en worden doorbroken door twee brede vensteropeningen opgevuld met kleine glasplaatjes tussen fijne roeden.

Aan de weerszijden van de haard zit een rechthoekige vensteropening met een glasvlak. De vloeren zijn gelegd in oude vierkante gebakken tegeltjes.

Voortgaande op de mutatieschetsen van het kadaster kan worden vermoed dat deze zaal in kern teruggaat tot de 19de-eeuwse bouwfase.

De zolderverdieping van deze annex (de huidige Cedar room) is eveneens bereikbaar via het vroegere koetshuis. De ruimte onder het dak bezit nog een mooi bewaarde dakconstructie en het houtbeschoot onder de dakbedekking is nog aanwezig. De ruimte wordt aan de achterzijde verlicht door nieuwe dakramen. Er is een nieuwe constructie van een klein buitenterras toegevoegd.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Alle bijgebouwen aan de noordzijde zijn uitgevoerd in een neotraditionele stijl met neorenaissance inslag. Zij worden gekenmerkt door de bakstenen gevels opgesmukt met witsteen elementen. Opvallende typerende kenmerken zijn het gebruik van speklagen, het gebruik van rechthoekig muuropeningen voor deuren en venster, de opvallend grote rondboogpoorten met zware omlijsting in witsteen en soms met een geprofileerde sluitsteen, hoekblokken in witsteen.

De oostgevel van deze binnenkoer sluit nog verder aan bij een complex van drie kleine annexen (duiventoren, arcadegebouwtje, volière), die een sterke visuele samenhang vertonen door hun specifieke functie en hun identieke bouwstijl. Het zijn gaaf bewaarde bouwdelen, die esthetisch werden geïntegreerd in de nieuwe aanleg van het kasteeldomein in landschappelijke stijl. Naast het economisch nut etaleren deze functionele gebouwen de welvaart van de kasteelbewoners in het begin van de 20ste eeuw.

Deze kleine gebouwen corresponderen met de nieuwe toevoegingen uit 1938, zoals aangeduid in de kadastrale mutatieschets nr. 1938/1.

Een niet-gedateerde foto in de heemkundige publicatie van de auteurs Joris en Kennis toont nog de authentieke en fraaie inplanting van deze bijgebouwen en hun verhouding tot elkaar.²⁹ (5.3. Documentatie, Figuur 46) Inmiddels werden de gebouwen ten behoeve van de nieuwe bestemming ingebouwd tussen moderne constructies.

- duiventoren

De hoge duiventoren is in baksteen gemetseld en is opgebouwd op een vierkantig grondplan met een opstand van twee bouwlagen en één travee. De eerste bouwlaag wordt per (zichtbare) gevel doorbroken door hoge rondbogige poortopeningen ingevuld met een beplankte houten poortdeur, geschilderd in wit en blauw. Het metselwerk wordt versierd met speklagen van witsteen. In de zijgevel bevindt zich een klein venster gevat in een baksteenomlijsting.

De tweede bouwlaag van de toren is grotendeels blind en wordt slechts doorbroken door smalle luchtopeningen. Het geheel wordt afgeboord met een fries van steigergaten, omlijst door witsteen.

De bakstenen duiventoren is een zeldzaam bewaard voorbeeld van een nutsgebouw horend bij de exploitatie van een kasteeldomein of een buitenplaats, dat in zijn eigen economische behoefte wil voorzien. Onder het ancien régime was het recht om duiven te houden voorbehouden aan de adel en de geestelijkheid. Met het bezit van een dergelijk gebouw willen, ook nog in de 19de eeuw en begin 20ste eeuw, de kasteelbewoners hun welvaart etaleren.

- arcadegebouwtje

Een laag arcadegebouw van één bouwlaag onder leien lessenaarsdak vormt de verbinding tussen de beide torens. Aan de zijde van de binnenkoer wordt de muurwand doorbroken met drie uitsparingen (niches) in het muurvlak van de gevel. De uitsparingen in de muur hebben een segmentbogige vorm, die elkaar raken. Zij vormen als het ware een open overdekte galerij. De muurdammen tussen de poortopeningen zijn vervangen door bakstenen vierkante pijlers voor ondersteuning. Elke pijler wordt in het middenstuk vervangen door een dragende en sterk geprofileerde baluster in natuursteen, geplaatst tussen dekstenen. Het interieur kreeg een hedendaagse invulling met een nieuw geplaveide vloer. Het oorspronkelijk gebruik van dit gebouw is niet gekend.

²⁹ Fig. 89 in: JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven, 140)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- kleine toren of voormalige volière

Het arcadegebouw eindigt op een klein torengedebouw van één bouwlaag op een vierkante plattegrond. Het heeft een neotraditioneel uitzicht van een bakstenen gebouw versierd met witsteenelementen. Het leien tentdak steunt op een speklaag of een fries in witsteen. De voorgevel van het torentje aan de binnenkoer en de oostelijke zijgevel worden doorbroken door een grote rondboogopening in baksteen met een dragende vormsteen aan de boog. De hoeken van het gebouwtje zijn versierd met hoekblokken in witsteen. Het vloerniveau is verhard en hoger gelegen. In de noordelijke gevelzijde zijn sporen te zien van een rondbogige omlijsting in gestrekte baksteen. De dichtgemetselde opening was wellicht ingevuld met een vroegere toegangsdeur tot de kooi.

Het gebouw deed eertijds dienst als een volière, als ruime buitenkooi voor wellicht siervogels. De binnenruimte is kamerhoog, afgedekt en voorzien van twee gesloten zijden. De grote rondbogige muuropeningen zijn normaal opgevuld met een frame van hout of traliewerk, dat opgevuld is met gaas of glas. Een restant van een frame in metaal is nog aanwezig.

Een amalgaam van (tijdelijke) bijgebouwen voor garage en opslagplaats werden in een eerder wanordelijke inplanting achteraan toegevoegd. Zij verstoren en belemmeren het visuele uitzicht op de kwalitatieve afwerking van de bijgebouwen

- De omheiningmuur en het hekken

De beeldbepalende en opvallend hoge bakstenen omheiningmuur is uitgevoerd in verzorgd metselwerk, heeft een oplopend verloop en is bekroond met bolornamenten. Het uit het interbellum daterende smeed- en gietijzeren toegangshekken van hoofd- en zijtoegang tot het kasteelpark zijn uitgevoerd in een klassieke vormgeving met verwijzingen naar de art nouveau.

1.3.3. de voormalige afspanning De Mol

Een vroeg 18de-eeuwse schets van de aanleg de Tiensteenweg uit het archief van de Parkabdij toont tegenover de Molstraat een aantal gebouwen, mogelijk de voorloper van de afspanning 'De Mol'.

De Ferrariskaart (1771-1778) toont op die plaats een rechthoekig volume met bijgebouw, een huis in rood huis, ingeplant aan de nieuwe steenweg en gelegen naast een omhaagd perceel en met een kleine, langwerpige vijver ten noorden.

De Primitieve kadastrale kaart van 1832 vernoemt het goed 'Den Mol' reeds bij naam. Het is een rechthoekig gebouwtje met lange zijde aan de straat en met achteraan een uitstulping van een vermoedelijk aangebouwde kleine stal. Een kleinere, maar losstaande vierkantige constructie (huisje of schuur) bevindt zich aan de noordoostzijde en is verder op het erf gelegen.

De site van de voormalige afspanning 'In den Mol' of De Mol is gelegen nabij het gehucht De Mol oorspronkelijk horend tot de gemeente Korbeek-Lo ten noorden van de Tiensteenweg tegenover de kruising met de huidige expresweg en grenst vandaag als een afzonderlijk eigendom aan de oostzijde van het kasteelpark de Bunswyck.

De bouwperiode van afspanning De Mol wordt gesitueerd in het tweede kwart van de 18de eeuw. Volgens de gevelsteen boven de korbogdeur werd het gebouw opgetrokken in 1733. In het verheven beeldhouwwerk wordt een figuur van een grote mol en twee banderollen voorgesteld: '17 IN DEN MOL 33/ AU.FOIN ON.VAEN / TOUT.SOURT DE PIER / GOKT LOGIST TE VOET EN TE PEERT'. De tekst verwijst naar een herberg met afspanning, genaamd De Mol ('foin'), waar ook bakstenen werden verhandeld. Een balk in het dak draagt de cijfers en letters 'ANO 1744 AV'. De juistheid van deze datering van de afspanning wordt in dit dossier niet onderzocht. Niet zelden werden bij verbouwingen of nieuwbouw materialen in de muren, balken of delen van dakconstructies hergebruikt.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De kadastrale legger van 1844 duidt voor zowel de site De Mol als voor de naastgelegen site de Bunswyck als eigenaar Henri Peemans aan, een pannenbakker uit Leuven. De percelen van de site De Mol worden op de kadasterlegger geregistreerd als drie naast elkaar gelegen huizen, die later zullen samengevoegd worden tot één huis met één perceelnummer door de volgende eigenaar baron Louis de Dieudonné.

Het pand deed dienst als hovenierswoning en maakte decennialang deel uit van het kasteeldomein van de familie Ernst de Bunswyck, die het kasteeldomein in eigendom had sinds 1873.

In 1937 kwam door aankoop dit kasteeldomein, met inbegrip van de site De Mol, in eigendom van de familie Hottat-Hennau, rijk en welvarend geworden in de textielindustrie.

Kort na de verdeling bij erving in 1966 wordt de site De Mol apart verkocht en wordt het pand herbestemd als restaurant, welke functie het tot op vandaag nog steeds bezit.

- zuidelijke voorgevel (straatzijde)

Het pand vertoont de typerende kenmerken van een 18de-eeuwse woning in traditionele bak- en zandsteenstijl. Het betreft een verankerd bakstenen gebouw op een kleine, niet uitspringende plint van enkele lagen witsteen of kalkzandsteen (hoogte van 2 tot 4 stenen afhankelijk van het verloop van het straatniveau van west naar oost).

Het hoofdgebouw bestaat aan de straatkant uit een rechthoekig breedhuis van drie traveeën breed en één bouwlaag hoog onder leien zadeldak. In de middelste travee zit een korfboogdeur die gevat is in een kalkzandstenenomlijsting versierd met dubbele, geprofileerde imposten en sluitsteen, bekroond met een uitspringende waterlijst. De rechthoekige beluikte vensters zijn bovenaan gevat onder een natuurstenen latei en onderaan op een onderdorpel in hardsteen.

De traditionele kruiskozijnen zijn bij de restauratie van 1979 opnieuw aangebracht.

Het bovenlicht van het kruiskozijn is ingedeeld in 4 glaspaneeltjes en is getralied. Het schrijnwerk van de onderste vensters is ingevuld met telkens 6 glaspanelen. Het houten schrijnwerk is vernieuwd.

De bij de restauratie opnieuw aangebrachte, opgeklampte houten luiken zijn geschilderd. De geschilderde en met groeven versierde beplanking van de niet meer authentieke voordeur is in visgraatmotief opgebouwd en wordt versierd met klinknagels, een sierlijke metalen deurklopper en sleutelplaat.

De beide zijgevels van het breedhuis eindigen op een bakstenen tuitgevel met gemetselde vlechting aan de schuine kant. De beide tuiten worden geflankeerd door telkens twee bakstenen schoorstenen. De linker zijgevel is blind op de verdieping. Een kleine raamopening op het gelijkvloers werd gedicht.

De rechter of oostelijke zijgevel wordt geflankeerd door een aanbouw van één bouwlaag onder hoog lessenaarsdak bedekt met rode Vlaamse pannen.

Aan de straatzijde is deze aanbouw voorzien van een vensteropening (geen kruiskozijn) en een deuropening. Het rechthoekig, beluikt venster is bovenaan gevat onder een witstenen latei en onderaan op een onderdorpel in hardsteen. Het schrijnwerk van het venster is ingevuld met telkens 6 glaspanelen. De deuropening is gevat in een vlakke rechte omlijsting in arduin. De deuropening is dichtgemetseld met baksteen.

Aan de linkerkant of westelijke zijgevel werd achter de omheiningmuur meer recent een éénlaagse nieuwbouw toegevoegd, die dienstig is als ruimte voor sanitair en vestiaire. Deze aanbouw heeft geen erfgoedwaarde.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- noordelijke achtergevel (tuinzijde)

De verankerde bakstenen achtergevel van het breedhuis is opgebouwd uit één bouwlaag hoog en drie traveeën breed, waarvan twee deurtraveeën aan de linkerzijde en één venstertravee aan de rechterzijde.

De drempel van de oorspronkelijke achterdeur, centraal in de achtergevel, zit momenteel onder het maaiveld. De beplankte en beschilderde korfbogige deur zit vervat in een kalkzandstenen, brede omlijsting met kwarthol beloop en versierd met imposten en een sluitsteen.

De deur wordt bekroond door een kleine, vierkante vensteropening dat gevat zit in een omlijsting van kalkzandsteen. Het vernieuwde schrijnwerk is ingevuld met vier glaspaneeltjes en is getralied.

- aanbouwen in L-vorm aan de oostelijke zijde van het breedhuis

De rechter of oostelijke zijgevel van het breedhuis wordt geflankeerd door een aanbouw van anderhalve bouwlaag onder hoog lessenaarsdak bedekt met rode Vlaamse pannen. Aan de straatzijde is dit volume voorzien van een vensteropening (geen kruiskozijn) en een deuropening. Het rechthoekig, beluikt venster is bovenaan gevat onder een witstenen latei en onderaan op een onderdorpel in hardsteen. Het schrijnwerk van het venster is ingevuld met telkens zes glaspanelen. De thans met bakstenen gedichte deuropening aan de straatzijde is gevat in een vlakke rechte omlijsting in arduin.

De bakstenen achtergevel van deze aanbouw (tuinzijde) heeft een deuropening met korfboogvormige deuropening. Op de halve bovenverdieping zit een rechthoekig venstertje onder een stenen latei, ingevuld met een enkelvoudig beglaasd venster.

Op zijn beurt wordt deze aanbouw geflankeerd door twee manshoge bakstenen aanbouwtjes of stalletjes onder lessenaarsdak en afgedekt door Vlaamse pannen.

Aan de rechter gevelzijde ligt achter de straatmuur een eerste kleine aanbouw, die enkel een deuropening heeft langsheen de tuinkant.

Aan de achtergevel van de aanbouw zit een tweede klein stalletje met aan de tuinzijde een vensteropening onder natuurstenen latei en een vensterdorpel in hardsteen. Het venster is omlijst met natuurstenen blokken. Enkele hoekblokken in natuursteen versieren de hoeken van de muren.

Meer recent werd aan de achtergevel van het breedhuis (tuinzijde) een klein inkomportaal, uitgevoerd in glas en aluminium raamwerk, toegevoegd aan de linker zijdeur.

De betegeling van het tuinterras is in een volledig nieuw plaveisel aangelegd. De achterliggende tuin, zonder historische aanleg, ligt meer verheven op de heuvelflank en sluit aan bij het Klein park van het domein de Bunswyck.

Het huidig buitenvorm van de vroegere afspanning is het resultaat van restauratie- en kleine uitbreidingswerken in 1979.

Een klein dossier tot adviesaanvraag van 1979 aan de Koninklijke Commissie voor Monumenten en Landschappen, Provinciale Afdeling Brabant tot uitvoering van restauratiewerken bevat een schets van de toenmalige bestaande toestand van exterieur en van het bestaande grondplan.

Het toenmalige grondplan, zoals opgemaakt in een opmeting van 1979, vertoont een centrale gang die de korfboogdeur met de achterdeur verbindt. Aan de linkerkant bevinden zich een iets grotere voorkamer die verbinding maakt met een achterliggende kamer. Aan de rechterkant bevindt zich eveneens een ruime voorkamer, die verbinding geeft met twee haakse evenwijdige maar kleinere vertrekken.

Het bijgebouw onder lessenaarsdak bestaat uit twee achterliggende vertrekken.

Ter vergelijking toont een tekening en eenzelfde aquarel van 1927 van kunstenaar Pierre Halfants de herberg 'In den Mol' een rechthoekig bouwvolume van één bouwlaag van drie traveeën onder zadeldak, dat gedekt lijkt door twee verschillende soorten dakbedekkingen,

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

ieder voor de helft. De tekening toont een bakstenen bouwvolume met een 18de-eeuws voorkomen. In de centrale travee zit een korfboogdeur, geflankeerd door twee ramen ingevuld met zes glaspaneeltjes.³⁰

Op de tekening is er geen sprake van kruiskozijs en hebben de luiken een andere vormgeving. Hetgeen erop wijst dat de muuropeningen werden vergroot bij de restauratie van 1979 in een traditionele zand- en baksteenstijl.

Boven de korfboogdeur geeft de kunstenaar wel een gelijkaardige gevelsteen weer met de afbeelding van een mol. Dit zou er kunnen op wijzen dat de afpaling van de gronden in 1926 is gebeurd met de bedoeling om de site De Mol (economisch) los te maken van het kasteeldomein.

- interieur van de voormalige afspanning

In het laatste kwart van de 20de eeuw is de toenmalige hovenierswoning omgevormd tot een restaurant, hetgeen een duidelijke impact heeft gehad op de structuur en inrichting van het interieur.³¹

Een aantal niet dragende binnenmuren tussen de voor- en achterkamers van zowel het linker- als het rechterwoongedeelte werd gesloopt om open ruimten te scheppen voor de huidige eetzaal.

De inkomdeur aan de straat is omwille van praktisch comfort afgesloten en wordt niet gebruikt als toegang. De configuratie van de centrale gang is nog wel afleesbaar en loopt door tot een kleine houten achterdeur. Deze met briefpanelen beplankte en geschilderde achterdeur geeft toegang tot het achterliggend hof en geeft uit op een geplaveid tuinterras. Aan de buitenzijde is de deur gevat in een korfbogige omlijsting in kalkzandsteen. De linker zijdelingse binnenmuur van de oorspronkelijke centrale gang werd grotendeels verwijderd en vervangen door een manshoge afsluiting van modern hardboardmateriaal.

De trap naar de zolderverdieping is er verdwenen en is vervangen door een nieuwe houten steektrap, die afgeboord wordt met een open trapleuning van ronde buizen in aluminium. De trap is ingewerkt op een nieuw toegevoegde overloop, die deels hangt onder vloerniveau van het verdiep.

De ruimte van de huidige verdieping onder het dakgebinte vormt er nu een geheel rond de overloop, die eveneens afgeboord is door een moderne omlijsting van ronde buizen in aluminium. De bevloering in laminaat is nieuw aangebracht. Het dakbeschot is volledig bepleisterd in een ruwe en dikke afwerkingslaag en beschilderd. De bepleistering reikt tot aan de dakkapellen. De kapellen in houten schrijnwerk dateren uit de renovatie van 1979, ze zijn opgevuld met glaspaneeltjes. Twee grote, rechthoekige dakramen zijn nieuw aangebracht langsheen de zijde van de tuin.

De linker eetzaal op de gelijkvloerse verdieping is een samenvoeging van een grote voorkamer en een achterkamer, zoals ingetekend op de schets van 1979. Alle bakstenen binnenmuren van de gevelzijden zijn ofwel deels gerenoveerd en hervoegd of deels heropgebouwd. Alle muren zijn momenteel geschilderd in een crèmekleurige tint.

De geschilderde moerbalken, al dan niet met sleutelstuk, zijn nog zichtbaar in een nieuw aangebracht 'vals plafond'. De moerbalken zijn verschillend van afmeting en worden geschraagd door een verticale houten balk, die mogelijk werd toegevoegd voor de nodige ondersteuning na het wegbreken van de tussenmuren.

Het geheel van de grote ruimte wordt verlicht door één vensteropening met houten schrijnwerk in de voorgevel en één in de achtergevel.

³⁰ HALFLANTS P.& J. 2008: *Eigen-aardigheden uit Vlaams-Brabant*, Leuvens Historisch genootschap, 2008, 76

³¹ Volgens mondelinge bron door de vorige eigenaar

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Een aantal blinde nissen in baksteen en geschilderd versieren de binnenmuren van deze zaal, ze hebben ofwel een rondbogige omlijsting of een voluutomlijsting. In de achtergevel van deze ruimte bevindt zich een oudere achterdeur, beplankt en geschilderd, die aan de binnenzijde gevat is in een gestrekte bakstenen omlijsting.

Aan het eind van deze linker eetzaal bevindt zich, zijdelings achter een gemetst bakstenen muurtje, een oorspronkelijk kelderdeurtje in hout. Een korte stenen trap geeft toegang tot de kelder onder een bakstenen tongewelf. De trap telt acht treden, die elk opgebouwd zijn uit een afwisselende laag van zwartgeblakerde rode baksteen en een laag witsteen. De in kern 18de-eeuwse kelder loopt over de ganse diepte door naar de straat toe en is ingedeeld in een aantal bakstenen compartimenten onder rondboog en met ongelijk vloerniveau oplopend naar de straat toe. De keldervloer is van recentere datum en bestaat uit kleine vierkante tegeltjes in geglazuurde, roodbruine tinten.

Een bakstenen vierkante zuil van latere datum ondersteunt de middelste boog van het keldergewelf. Dit wijst mogelijk op een oudere doorbreking van keldermuren of op het samenvoegen van twee kelders tot één.

In de rechterzijde van het hoofdgebouw werd eveneens de voorkamer samengevoegd met de twee evenwijdige achterkamers tot een eetzaalruimte ten behoeve van de herbestemming. De tussenmuren werden gesloopt. Het vloerniveau is er een trede hoger dan aan de linkerkant van het pand, wellicht omdat hieronder de kelderruimte is gelegen. Het geheel van de grote rechter eetzaal wordt ook hier verlicht door één vensteropening met houten schrijnwerk in de voorgevel en één in de achtergevel.

De balkenlaag is in deze ruimte zichtbaar en is geschilderd. Twee moerbalken, die de vroegere kamerindeling overspanden, sluiten nu aan op elkaar. Ze zijn dwars ten op zichte van de straat ingewerkt en overspannen de ruimten vanaf de voorgevel naar de achtergevel. De moerbalken worden geschraagd door twee staande houten balken, die er zijn aangebracht ter vervanging van de verdwenen binnenmuurconstructie. De kinderbalken lopen evenwijdig met de straat. Zij zijn talrijk en dicht bij elkaar in de moerbalken ingewerkt. Zij hebben een diverse vormgeving en zijn daarom mogelijk ook verschillend van ouderdom. Het gedeelte aan de straatzijde (de vroegere voorkamer) bestaat uit kinderbalken van vierkante vorm, het middelste deel is een amalgaam van eerder ronde boomstammen en van oudere verweerde balken. Het gedeelte van de kinderbalken aan de tuinzijde werd in een meer recente periode vernieuwd. In deze ruimte bevindt zich een nieuw toegedeelte en aansluitend een ruimte met kleine eetzaal.

In deze rechter eetzaal bevindt zich de huidige uitgang naar de tuin, waar aan de buitenzijde een nieuwe kleine toegangsconstructie in glas en metaal werd aangebouwd.

In de rechterhoek van deze zaal zit een houten deur, die de toegang geeft tot het bijgebouw onder lessenaarsdak. Het interieur werd hier volledig heringericht tot keuken ten behoeve van het restaurant.

Alle vloeren werden gelegd in een (pseudo) oude betegeling van kleinen vierkantjes in rode kleur, klassiek gebruikt in landelijke huizen.

1.3.4. Kilometerpaal 29 (K29)

Een kilometerpaal is een afstandspaal en geeft de aanduiding van het aantal kilometer vanaf het begin van de weg en van de code van de weg.

De paal staat op punt 29 van de huidige nationale weg N3 die komt van Brussel en verder loopt naar Luik (tot Aachen) via Tienen en Sint-Truiden. De N-wegen, afgeleid van routes-nationales' zijn niet-snelwegen die plaatsen verbinden op landelijk, regionaal en lokaal niveau.

De huidige wegnummering werd pas ingevoerd in 1980 tegelijk met de invoering van de nieuwe Europese wegnummering.³²

³² <http://www.autosnelwegen.net/be/nb.html> (geraadpleegd op 28 juni 2017)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- ruimtelijke context

Het betreft een kilometerpaal, staand tegen de gevel van de vroegere afspanning De Mol, Tiensesteenweg 347 te Leuven (Kessel-Lo). De paal staat tegen een bakstenen gevel, waardoor het niet te achterhalen is of zich ook op de achterzijde een opschrift bevindt. Het is één van de "bornes kilométriques", opgericht en verspreid langsheen de in de 18de en 19de eeuw nieuw aangelegde, grote steenwegen die belangrijke gemeenten met elkaar verbonden. De steenweg van Leuven naar Tienen werd al aangelegd tussen 1710 en 1717.

De N3 behoort tot het Vlaamse grondgebied en draagt achtereenvolgens de straatnamen Tervuursesteenweg, Tiensesteenweg, Sint-Truidensesteenweg en Luikersteenweg. Het gedeelte dat Leuven met Tienen tot Halle (Zoutleeuw) verbindt is het oudste verharde of versteende deel en werd nieuw aangelegd onder toezicht van de provinciale staten van Brabant. Halle vormde de grens tussen het Hertogdom Brabant en het Prinsbisdom Luik. Dit deel van de weg werd tussen 1704 en 1718 door de Franse bezetter aangelegd tijdens de Spaanse Successieoorlog. In dezelfde periode werd de weg tussen Brussel en Leuven aangelegd. (de huidige N2). Later in de achttiende eeuw werd het deel Luik-Sint-Truiden aangelegd door de Oostenrijkers. De steenweg Leuven-Tervuren werd onder het Verenigd Koninkrijk aangelegd (1815-1830).^{33 34}

- historische context³⁵

In de Zuidelijke Nederlanden werd een eerste aanzet gegeven tot het opbouwen van een netwerk van transportverbindingen in de achttiende eeuw onder de vorm van steenwegen. Onder de term 'steenwegen' wordt gewoonlijk verstaan: *"een rechtlijnige en met kasseien verhard tracé dat twee wegen met elkaar verbindt. Een meer ruime definitie van het Franse "chaussées" of steenwegen kan worden geformuleerd als volgt: "wegen waarvan het centrale gedeelte kunstmatig verhard is om het rijden te vergemakkelijken." "Het gaat dan niet enkel om een wegdek dat bestond uit kasseien, maar ook om wegen met eenvoudige steenslag waar het verkeer eerder gering was".*³⁶

Tijdens de Spaanse Successieoorlog (1700-1713) spoorde de Franse bezetter de provinciale staten aan om te starten met de bouw van radiale verbindingen vanuit Brussel naar Luik, Antwerpen, Bergen en Gent en dit omwille van militaire en politieke motieven. Er was nood aan nieuwe goede, verharde wegen. Vroeger geplande wegen werden eindelijk uitgevoerd. Gedurende de eerste twee decennia van de 18de eeuw werden heel wat steenwegen aangelegd.³⁷ *"Het is dus een verkeerde stelling te denken dat de aanleg van alle steenwegen in de 18de eeuw uitsluitend werd gerealiseerd door de Oostenrijkse overheid (1713-1794). De initiatieven kwamen eerder van de lokale en provinciale overheden omwille van commerciële noden."*

Na de Oostenrijkse Successieoorlog (1740-1748) ging de overheid zich actiever bezighouden met openbare werken om economische redenen en kwam zij tussen in de regionale en lokale wegenplannen. Zo werd in 1775 een centrale wegenadministratie opgericht. De aanleg van steenwegen werd vooral gerealiseerd in de economisch welvarende gewesten Vlaanderen, Henegouwen en Brabant. De regering verleende octrooien, waardoor onteigeningen mogelijk werden gemaakt om rechte wegen te trekken

³³ [https://nl.wikipedia.org/wiki/N3_\(Belgi%C3%AB\)](https://nl.wikipedia.org/wiki/N3_(Belgi%C3%AB)) (Wikipedia, geraadpleegd 28 juni 2017)

³⁴ *Ontwikkeling van het steenwegennet tussen 1704 en 1718. Bron: L. Genicot, 'Etudes sur la construction des routes en Belgique'.*

³⁵ Gegevens voornamelijk gebaseerd op [online] Wegen-Routes.be (Copyright Wegen-Routes.be) (geraadpleegd op 28 juni 2017)

³⁶ VAN DE WALL, R. 2007, *Bouwen voor een onbekende toekomst. De totstandkoming van het Belgische autosnelwegennet (1935-1989)*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Geschiedenis.

³⁷ Wegen-Routes.be (Copyright Wegen-Routes.be) (geraadpleegd op 28 juni 2017)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

en er tolheffingen konden worden opgelegd om de wegen te bekostigen. Het privé-initiatief ging hierbij uit van industriëlen met het oog op drukking van de transportkosten en van grondeigenaars om de uitbating van hun domeinen te kunnen verbeteren of om nieuwe ontginningen te stimuleren.³⁸

Het Franse keizerrijk kondigde bij decreet van 16 december 1811 een nieuwe classificatie af van de wegen. De zogenaamde 'routes impériales' of keizerlijke wegen werden ingedeeld in drie klassen.³⁹

De Tiensesteenweg werd ingedeeld bij de wegen van derde klasse en werd beheerd door de regionale overheid onder het nummer R158 "De Bruxelles à Aix-La-Chapelle". Het traject verbond de steden Brussel-Leuven-Tienen-Sint-Truiden-Tongeren-Maastricht. Een aantal oude steenwegen uit de 18de eeuw werden niet in de lijst opgenomen en dienden beheerd te worden door de regionale of lokale overheden.

Onder het Verenigd Koninkrijk der Nederlanden werd een nieuwe categorisering van de wegen ingesteld, die ook in België nog tot in de twintigste eeuw werd gebruikt. De wegen van eerste klasse zijn van nationaal of van boven provinciaal belang en werden door de toenmalige Rijkswaterstaat beheerd; de wegen van tweede klasse werden door de provincies onderhouden. Tussen 1815 en 1830 werd 800km wegen aangelegd, waarvan 30 procent door private concessiehouders. Zo kreeg Brussel een volwaardig netwerk van verbindingen naar de omliggende dorpen en steden.⁴⁰

De eerste twintig jaar van de Belgische Onafhankelijkheid kregen ook de minder welvarende streken aansluiting op het wegennet. Na 1850 werd er vooral werk gemaakt van de uitbreiding van het spoorwegennet. Met de komst van de auto en het toenemend wegtransport werd in de twintigste eeuw het gehele wegennet aangepast aan dit nieuwe transportmiddel en worden er grote snelwegen aangelegd. Wegnummers werden ingevoerd in de jaren 1930. De nummers werden getraceerd over diverse wegtypes (steenwegen, lokale dorpswegen).

In de jaren 1980 werden de borden langs de nationale wegen aangepast aan de nieuwe systematisch wegnummering.

De toename van het aantal wegen en verkeersknooppunten deed de nood ontstaan aan duidelijke markeringen van afstanden en aan bewegwijzeringen. Bewegwijzering en wegnummering vormen belangrijke elementen in het concept van een wegennet. Wegwijzers delen onmisbare informatie mee aan de weggebruikers.

Het metriek decimaal stelsel werd ingevoerd onder de Franse revolutie en door het Napoleontisch regime.

Het metriek stelsel werd in de Zuidelijke Nederlanden ingevoerd in 1792 tijdens de Franse bezetting en herbevestigd bij de IJk-wet van 1816 door Willem I. Na de Belgische omwenteling van 1830 werd in België het metriek stelsel heringevoerd bij wet van 11 juni 1836 en de IJk-wet van 1 oktober 1855.⁴¹ (Wikipedia, 2017)

De oprichting van 'kilometerpalen' langs de steenwegen was een direct gevolg van deze gewijzigde wetgeving.

Het merendeel der (oude) kilometerpalen kan dan ook gedateerd worden tussen 1792 en 1854-1855.

³⁸ Wegen-Routes.be (Copyright Wegen-Routes.be) (geraadpleegd op 28 juni 2017)

³⁹ "De wegen van eerste klasse, veertien in totaal, verbonden Parijs met de uithoeken van het rijk. Hiervan doorkruisten er twee onze gewesten. De dertien wegen van tweede klasse straalden vanuit de hoofdstad uit naar de belangrijkste provinciesteden. Eerste en tweede klasse resideerden onder de volledige bevoegdheid van de Staat. Tot de derde klasse werden maar liefst 202 verbindingen gerekend. Zij waren van eerder regionaal belang en werden dan ook deels door de departementen aangelegd en onderhouden.

⁴⁰ Wegen-Routes.be (Copyright Wegen-Routes.be) (geraadpleegd op 28 juni 2017)

⁴¹ Wikipedia (geraadpleegd 20 juni 2017)

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

- beschrijving

De betreffende kilometerpaal 'Borne 29' op de Tiensesteenweg wordt reeds aangegeven op de Vandermaelen-kaart (1850) als B^{RNE} N° 29 en op de militaire topografische kaarten van 1867 en 1891.

De kilometerpaal K29 is een zeldzaam bewaard en representatief voorbeeld van een kilometerpaal opgericht in de periode 1792–1854 langsheen de Tiensesteenweg op afstand (29 km) gemeten vanuit Brussel.

De paal heeft een representatieve vorm en materiaalgebruik voor kilometerpalen uit de eerste helft van de 19de eeuw. De kilometerpaal staat nog steeds opgesteld op de oorspronkelijke plek of in de zeer directe nabijheid ervan. De kilometerpaal refereert naar de invoering van het metriek stelsel in Vlaanderen tussen 1792 en 1836.

Het betreft een kleine ronde paal met licht conische top in blauwe hardsteen, geplaatst op een vierkante voet. Aan de voorzijde is het cijfer 29 gebeiteld in een verzonken cirkel.

1.4. Fysieke toestand van het onroerend goed

De fysieke toestand van de onroerende goederen waarvoor dit beschermingsdossier wordt opgemaakt is vastgesteld tijdens de plaatsbezoeken op 12/07/2016, 27/09/2016, 13/4/2017, 14/04/2017, 06/06/2017 en 22/10/2019.

De fysieke toestand is op dat moment fotografisch gedocumenteerd. Deze registratie is als bijlage bij het ministerieel besluit gevoegd en geeft een beeld van de toestand van het onroerend goed op het moment van de bescherming.

1.4.1. Het kasteelpark

1.4.1.1. Het Klein park

Het Klein park is gedegradeerd ten gevolge van het verouderd bomenbestand, het occasioneel parkeren in de wortelzone van de bomen en het recreatief gebruik. De Amerikaanse eik (*Quercus rubra*), gewone haagbeuk (*Carpinus betulus*), witte paardenkastanje (*Aesculus hippocastanum*), gewone beuk (*Fagus sylvatica*) en vederesdoorn (*Acer negundo*) in de zone langsheen de tuinmuur verkeren in een slechte toestand. Bomen die zich door hun gezondheid en vorm onderscheiden zijn: een zuilvormige eik (*Quercus robur* 'Fastigiata') met een stamomtrek van 372 centimeter op 1 meter hoogte, een tamme kastanje (*Castanea sativa*) met een stamomtrek van 339 centimeter in 2017 en 296 cm in 1985 (standaard gemeten op 150 cm hoogte) en een Amerikaanse eik (*Quercus rubra*) met een stamomtrek van 403 centimeter in 2017 en 318 cm in 1985. Het noordelijke deel, ter hoogte van de wal is gedeeltelijk genivelleerd. Het vlak leggen door het aanhogen in deze noordelijke zone, heeft het afsterven van de bomen daar bespoedigd. De kleine rondweg is gedeeltelijk bewaard en in zorgelijke staat.

1.4.1.2. Het Groot park

In het Groot park zijn in de grote, traditioneel gemengde hoogstamboomgaard met seizoensbeweiding, hoogstens nog een kwart van de fruitbomen uit het interbellum aanwezig. De bomen in dit relict van hoogstamfruitteelt evolueren stilaan tot veteraanbomen. Het vierkantig plantverband is daardoor nog moeilijk te herkennen.

Het oorspronkelijk open karakter van de parkaanleg ten noorden en ten oosten van de hoogstamboomgaard, met alleenstaande bomen of bomengroepen, hoofdzakelijk van dezelfde soort, wordt vertroebeld door spontane opslag van tal van boomsoorten, waaronder gewone esdoorn, gewone es en tamme kastanje, resultaat van afwezig onderhoud. Het vroegere hakhoutbeheer van het spontaan verbost perceel in de zuidoosthoek en op de noordelijke top van het domein, is reeds geruime tijd niet uitgevoerd. Ook de zichtas vanuit de belvédère in de richting van de Abdij van Park te

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Heverlee wordt belemmerd door verwildering en verdichting van het bomenbestand. Het groepje fijnsparren dat ten zuiden van de belvédère als groenblijvend element was aangeplant is recent afgestorven. Ondanks het verval heeft het park nog meer dan voldoende cultuurhistorische waarden die door een geschikt beheersplan afleesbaar gemaakt kunnen worden.

De belvédère verkeert in staat van verval. Er is een sterk schadebeeld aan het dak, waarbij delen van het dakbeschoot en van de dakbedekking ontbreken. De originele vloerbepanking van de ruime zolderverdieping onder dak is deels verdwenen en vertoont ter hoogte van de haard sporen van een opslaande brand. Al het schrijnwerk ontbreekt in de muuropeningen van vensters en deuren; daarvan liggen enkele kozijnen op de vloer. Enkel de bakstenen aanzet van de kleine houten spiltrap naar de zolderverdieping onder dak is nog behouden. De vloer van kleine rode tegeltjes is deels uitgebroken. Kleine stukken metselwerk onder de dorpels rond de deuropeningen ontbreken. Enkel de stenen contouren van het buitenterras zijn nog zichtbaar. Enkel het buitenmetselwerk van de in roze geschilderde bakstenen gevels verkeert in goede staat, behoudens onzichtbare gebreken.

De loods ten zuiden van de boomgaard verkeert in relatief goede staat, wel is het beschoot langs de noordzijde verdwenen. Het leegstaande aangrenzende dienstgebouw wordt overwoekerd door kleinbladige klimop en verkeert in een staat van verval; een groot gedeelte van het dakskelet en de dakbedekking is verdwenen, evenals een deel van de houten ramen en het glas. Er is nog oorspronkelijk schrijnwerk in sommige muuropeningen aanwezig. Het wind- en waterdichtmaken is noodzakelijk om verder verval door vochtproblemen tegen te houden. Het metselwerk van de gevels is door restauratie te herstellen.

Het feit dat er geen permanente bewoning is in het Groot park, in combinatie met een niet afgesloten secundaire toegang en aanpalende leegstand, maakt dat er tijdens verschillende plaatsbezoeken niet geautoriseerde personen in het park werden opgemerkt. Er zijn in het park dan ook verschillende sporen van vandalisme zichtbaar (aan de belvédère, graffiti op bomen,..)

De moestuin is sterk overwoekerd door braamsoorten, kleinbladige klimop en zaailingen van gewone es en gewone esdoorn, wat de leesbaarheid van de site aantast. Een deel van de nog aanwezige spaliërpalen is aangetast door cementrot. De nog aanwezige metalen onderdelen die verwijzen naar de leifruiteelt zijn sterk geroest. De keermuren in getrappt baksteenmetselwerk langsheen de secundaire toegangsweg zijn in slechte staat. De hoge, E-vormige keermuur ten oosten van de moestuin verkeert in relatief goede bouw fysische conditie, maar is overwoekerd door klimop.

De elementen in cementrustiek (weide- en hekpijlers, leifruitspaliëren) zijn nog volledig in situ bewaard. Een relatief klein deel heeft te lijden van roestende wapeningen, ook zijn bij een aantal hekpijlers de bolbekroning verdwenen of aangetast.

1.4.2. Het kasteel met omheiningsmuur en toegangshekken

Behoudens verborgen gebreken bevindt het kasteelgebouw zich in goede bouw fysische toestand. Het kasteel functioneert vandaag volledig in functie van zijn huidige bestemming als centrum voor congres en seminaries en als uitbating voor feesten en restaurant.

Behoudens verborgen gebreken bevindt de bakstenen ommuring zich in goed bouw fysische toestand. Aan beide zijden van de muurgedeelten, die aansluiten van de herberg de Mol, werden reeds herstellingen uitgevoerd; aan de linkerkant bij de renovatie in 1979 en meer recent aan de rechterkant na zware beschadiging bij een auto-ongeval.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Een vleugel van het poorthek, dat de secundaire toegang afsluit naar het Groot park, werd uit de ophanging gelicht na vandalisme en staat los. Het hek vertoont daardoor een schadebeeld en heeft sporen van verroesting. Herstel en terugplaatsing dringt zich op.

1.4.3. De voormalige afspanning of herberg De Mol

Behoudens verborgen gebreken bevindt de vroegere afspanning zich in goede bouwfysische toestand. In het muurwerk van het bijgebouw langs de straatzijde zijn de uitgespoelde delen van het verouderde voegwerk te herstellen.

Het pand en het domein staan vandaag volledig in functie van de uitbating als restaurant. Bij een renovatie door de vorige uitbater werd de binnenstructuur sterk gewijzigd.

1.4.4. De kilometerpaal K29

Er werden aan de kilometerpaal geen andere gebreken opgemerkt dan de slijtsporen van de decennialange blootstelling van de steen in open lucht. Dit veroorzaakt de typische barstjes voor blauwe hardsteen die ontstaan bij uitspoeling door neerslag.

2. EVALUEREND GEDEELTE

In de omgeving van Leuven, meer in het bijzonder in de nabijgelegen gemeente Bierbeek met deelgemeenten Korbeek-Lo en Lovenjoel, zijn een betrekkelijk groot aantal kasteeldomeinen en landhuizen bewaard gebleven, waarvan een aantal van deze historische sites teruggaat tot middeleeuwse domeinen of tot grote hoeven in handen van de toenmalig heersende adellijke families. In latere periodes werden deze sites veelal opgekocht door welvarende families, die rijk geworden waren in de handel of nijverheid.

Volgende kasteeldomeinen in de onmiddellijke regio kennen reeds een beschermd statuut:

- Kasteel de Spoelberch, Groot Park 2, 10 in Bierbeek, beschermd als dorpsgezicht;
- Kasteeldomein Vijverhof, Bierbeekstraat 89-95 in Bierbeek, beschermd als monument en dorpsgezicht;
- Kasteel Felixhof, Klein Park 1 in Bierbeek, beschermd als monument;
- Domein Hottat of domein van het voormalig Kasteel van Korbeek-Lo, Holleweg 3 in Bierbeek, beschermd als dorpsgezicht.

2.1. Evaluatie van de erfgoedwaarden

2.1.1. Het kasteelpark de Bunswyck - als cultuurhistorisch landschap

Historische waarde

Het park van Bunswyck, gelegen op de zuidelijke flank van de Predikherenberg, bezit een belangrijke historische waarde. Het is immers een zeldzaam bewaard voorbeeld van de transformatie van een 18de-eeuws landelijk huis met bijhorende tuinen naar een vroeg 19de-eeuwse industriële ontwikkeling, namelijk een dakpannenbakkerij in landelijk gebied, tot een adellijke woonst met aansluitend parkje uit het begin van de 20ste eeuw aan de rand van het Leuvense buitengebied. Dit park wordt vervolgens in het interbellum sterk uitgebreid tot een park van circa 9,51 hectare, aangelegd in landschappelijke stijl en samengesteld uit een zogenaamd Klein en Groot park. Het Klein park dat in het eerste kwart van de 20ste eeuw aangrenzend aan het landhuis werd aangelegd, getuigt van een evolutie waarbij gegoede eigenaars de moestuin buiten het zichtveld van het landhuis verplaatsten en de nabije omgeving van de woning tot luthof opwaardeerden. De sterke uitbreiding van het park van Bunswyck met de aanleg van het Groot Park op de flank van de Predikherenberg circa 1938 is toe te schrijven aan een nieuwe kapitaalkrachtige eigenaar. Zo getuigt de belvédère van de gangbare levensstijl en de toenmalige smaak

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

van een rijke burgerklasse, die zijn welstand en cultuur niet alleen wenste te etaleren maar die er ook van wenste te genieten;

Architecturale waarde

Het park van Bunswyck bezit een duidelijke architecturale waarde, omdat het getuigt van een beeldbepalende parkaanleg uit het interbellum waarbij op vernuftige wijze het reeds bestaande Klein park bij het kasteel en de hoger op de heuvel gelegen landschappelijke elementen in één aanlegconcept werden geïncorporeerd.

Het Klein park in landschappelijke stijl in de onmiddellijke omgeving van het landhuis heeft een pittoresk karakter, dat wordt gekenmerkt door de typische aanleg van rondvormige wandelpaden en gevarieerde bomengroepen. Het Groot park in landschappelijke stijl, met centrale hoogstamboomgaard, pittoreske bijgebouwtjes en parkbos heeft een riant karakter, dat door het betrekken van het landschap van de (onmetelijke) vallei als onderdeel van het parkconcept, neigt naar een groots karakter.

De tijdens de aanlegperiode in het interbellum toegevoegde cementrustiek bezit architecturale waarde omwille van de zeldzame en gepersonaliseerde vormgeving. Ook de uitzonderlijke lengte van de cementen, naar boven toe verjongende leifruitpalen met decoratieve bekroning in de moestuin is zeldzaam. Cementpalen met initialen van eigenaars, zoals hier met "HH" (Hottat-Hennau) zijn ook hoogst uitzonderlijk. Het verhaal van de cementrustiek wordt vervolledigd door de cementen hekpijlers en weidepalen met verwante decoratieve bekroning.

De pittoreske bijgebouwen zijn door hun inplanting en vormgeving een versterkend architecturaal onderdeel in het planconcept tot het scheppen van een pastoraal en arcadisch beeld van het park. De architecturale waarde van de belvédère wordt gevormd door enerzijds zijn pittoreske kwaliteit, en anderzijds door het gebruik van grote hoekvensters onder invloed van het Nieuwe Bouwen.

Ruimtelijk-structurende waarde

Het kasteelpark van Bunswyck situeert zich op de zuidelijke flank van de Predikherenberg, één van de getuigenheuvels tussen Leuven en Diest met panoramisch uitzicht op de Dijlevallei. Het grote kasteeldomein de Bunswyck presenteert zich als een opvallend groenelement aan de rand van de dichtbebouwde Tiensesteenweg.

De tuinarchitectuur, de inplanting van de belvédère en loods met dienstgebouw en de beplanting werden gebruikt voor het planmatig creëren van zichtlijnen of richtpunten binnen en buiten het park. De belvédère, planmatig gebouwd op een steilrand, vormt een optische lens over het dieper gelegen panoramische landschap met rechtstreekse zichtlijn of vista naar de Abdij van Park in Heverlee.

Binnen het domein werd de moestuin gestructureerd en ruimtelijk ingedeeld met zogenaamde 'fruitkamers' door middel van hoge palen in cement.

Esthetische waarde

Omwille van zijn ligging op de Predikherenberg en zijn aanleg met planmatig geënceneerde zichtassen binnen het park, de wisselwerking tussen de pittoreske bijgebouwtjes als blikvangers, de bomengroepen van dezelfde soort en de relatief smalle heuvelopwaarts leidende dreef bezit het Groot park van Bunswyck een grote esthetische waarde. Het Groot Park is sinds de aanleg in het interbellum ongewijzigd gebleven. Het evolueerde wel van een open parkarchitectuur tot een spontaan verbost en gesloten park met centrale, sterk uitgedunde, gemengde hoogstamboomgaard, wat de esthetische waarde nog versterkt.

De centraal gelegen, sterk uitgedunde boomgaard met door ouderdom grillig gevormde fruitbomen en de aanwezige cementen hek- en weidepijlers roept door zijn besloten ligging het beeld van een geheim Arcadië bij de bezoeker op en draagt sterk bij aan de grote esthetische waarde van het geheel.

2.1.2. kasteel de Bunswyck - als monument

Historische waarde

Het kasteel de Bunswyck is historisch representatief voor de ontwikkelingsgeschiedenis van een 18de-eeuws landelijk huis met bijhorende tuinen naar een vroeg 19de-eeuwse industriële ontwikkeling (dakpannenbakkerij in landelijke gebied), tot een adellijke woonst met aansluitend parkje uit het begin van de 20ste eeuw aan de rand van het Leuvense buitengebied.

Het kasteel de Bunswyck situeert zich beeldbepalend aan de rooilijn van de Tiensesteenweg aan de voet van de zuidelijke heuvelflank van de Predikherenberg, een restant van de Diestiaanse getuigenheuvels. De historische kaarten dateren de aanwezigheid van een eerste bebouwing op de site langsheen de nieuwaangelegde Steenweg van Leuven naar Tienen minstens in het tweede kwart van de 18de eeuw.

Het oorspronkelijk landelijk huis wordt bewoond door de familie Peemans uit Leuven, uitbaters van een industriële activiteit op het terrein, met name een pannenbakkerij. Het goed komt in het midden van de 19de eeuw in handen van welvarende en tot de adelstand verheven families die er een zelfvoorzienende buitenplaats of zomerverblijf met lusthof en bos oprichtten. Het buitenverblijf wordt vergroot en verfraaid in de tweede helft van de 19de eeuw en evolueert tot een permanent bewoonbaar kasteel.

Het opmerkelijk kasteel, met zijn sobere maar harmonieuze uitstraling en gelegen aan de rand van een ruim kasteelpark, weerspiegelt de sociale status en welstand van de opeenvolgende eigenaars. Het goed blijft tot het begin van de 20ste eeuw onlosmakelijk verbonden met de door huwelijk aanverwante adellijke families van Louis baron de Dieudonné en van Léopold baron Ernst de Bunswyck. Beide families bekleedden hoge juridische of diplomatieke functies op nationaal vlak en drukten als burgemeesters hun stempel op de lokale dorpspolitiek van Korbeek-Lo.

Uiteindelijk wordt in 1937 het domein gekocht door de familie Hottat, textielabrikanten en eigenaars van de vermaarde breigoedfabriek Fabota in Leuven, die haar verworven rijkdom wil uitdragen door het verwerven van een fraai kasteel met riant kasteeldomein.

Architecturale waarde

Het kasteel de Bunswyck is een representatief voorbeeld van een eind-19de-eeuws kasteel in neoclassicistische stijl. Het toont zich aan de park- en straatzijde als een breedgericht U-vormig landhuis, in een sterk harmonisch en symmetrisch voorkomen door de ritmering van de beluikte, rechthoekige vensteropeningen die corresponderen met de dakkapellen in de hoge mansardedaken.

De architecturale waarde van het kasteel ligt tevens in het contrastrijke beeld tussen de stilistische uitwerking van de 19de-eeuwse kasteelgevels in neoclassicistische stijl en de traditionele gevelafwerking met neorenaissance-inslag van de oude dienstgebouwen en de nieuwe bijgebouwtjes, als resultaat van de bouwcampagne van de nieuwe eigenaar Hottat in 1938.

Een aantal kleine gebouwen in neotraditionele stijl wordt in 1938 toegevoegd tot versterking van het pastorale en romantische karakter van het heraangelegde park: een hoge duiventoren door een arcadegebouwtje verbonden met een volière voor exotische vogels. Toren, arcade en volière vertonen een sterke visuele samenhang door hun specifieke functie en hun identieke bouwstijl. Onder het ancien régime was het recht om duiven en siervogels te houden, voorbehouden aan de adel en de geestelijkheid. Naast het economisch nut etaleren deze functionele gebouwen ook de welvaart van de 20ste-eeuwse kasteelbewoners.

De architecturale waarde van het kasteelgebouw ligt verder in de zorg voor het detail en de esthetische vormgeving in de rijke inrichting van de voorname kamers op het gelijkvloerse niveau, meer in het bijzonder in de vestibule met de opvallende haard in neorenaissancestijl, de rijkelijk uitgewerkte houten betimmeringen in neorenaissancestijl in de beide salons aan de straatzijde en in de decoratie in klassieke stijl van de ruime (feest)zaal georiënteerd naar de parkzijde.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

De beeldbepalende en opvallend hoge bakstenen omheiningsmuur met oplopend verloop, uitgevoerd in verzorgd metselwerk en bekroond met bolornamenten is een typerend architecturaal element bij kasteeldomeinen tot de eerste helft van de 20ste eeuw. De uit het interbellum daterende smeed- en gietijzeren toegangshekken van hoofd- en zijtoegang tot het kasteelpark zijn uitgevoerd in een klassieke vormgeving met verwijzingen naar de art nouveau. De omheiningsmuur langsheen de rooilijn visualiseert en accentueert de historische verbondenheid tussen het kasteel en de vroegere afspanning.

2.1.3. voormalige afspanning De Mol - als monument

Historische waarde

De afspanning De Mol of 'In den Mol' is een nog zeldzame materiële getuige van de economische ontwikkeling langsheen de nieuwe rechte steenweg van Leuven naar Tienen, aangelegd tussen 1700 en 1717. Met de aanleg van de steenweg werden er nieuwe kavels afgebakend aan de rand van de rooilijn. De nieuwe vestigingen waren vooral gericht op de toenemende economische en handelsactiviteit, die de aanleg van een directe verbindingsweg naar het Prinsbisdom Luik met zich meebracht, in samenhang met de intensieve klei- en zandontginningen op de getuigenheuvels voor het vervaardigen van de specifieke kareelstenen en dakpannen. In de volgende decennia zullen, naast de oudere en meer geïsoleerd gelegen pachthoeves, een aantal herbergen en grotere landhuizen zich vestigen naast deze tolweg.

Een oude gevelsteen, met datum 1733, verwijst naar de vroegere functie als herberg en afspanning, waar men ook 'stenen' kon kopen. Een landkaart uit 1737 in opdracht van de Staten van Brabant bevestigt dit feit en benoemt de site De Mol bij naam als een 'careel, clompt en tichelhoven'. De oude huisnaam refereert aan de gehuchtsnaam 'De Mol'.

Gedurende bijna twee eeuwen, tot het laatste kwart van de 20ste eeuw, is de site De Mol historisch verbonden geweest als economische uitbating van het naastgelegen kasteeldomein de Bunswyck. De omheiningsmuur, die zowel bij de gevels van het kasteel als van de vroegere afspanning aansluit, getuigt hiervan.

Architecturale waarde

De voormalige afspanning De Mol is een representatief voorbeeld van een pand in traditionele bak- en zandsteenarchitectuur, opgericht in het tweede kwart van de 18de eeuw. Typisch voor de stijl is het gebruik van natuursteen voor de venster- en deuroplijstingen en als hoekstenen in contrast met het baksteenmetselwerk. De traditionele stijl was in de regio van Brabant zeer kenmerkend voor 18de-eeuwse, veelal rijke burgerlijke gebouwen, zoals pastorieën, gemeentehuizen, hoeves en herbergen.

Het voormalig dienstgebouw op het terrein refereert nog naar de 19de-eeuwse rurale bedrijfsgebouwen in baksteen, die opgetrokken werden bij rijkere hoeves of uitbatingen.

2.1.4. de kilometerpaal K29 – als monument

Historische waarde

De kilometerpaal of 'borne kilometrique' 29 lokaliseert zich op de Tienese steenweg tussen Leuven en Tienen, vlakbij de afspanning De Mol. De natuurstenen paal heeft historische erfgoedwaarde als een bewaarde getuige van de kilometerpalen opgericht op steenwegen in de periode 1792–1854. Als gevolg van de invoering van het metriek stelsel werden toen kilometerpalen als bewegwijzering ingevoerd langsheen de nationale steenwegen.

Architecturale waarde

De kilometerpaal is een zeldzaam bewaard gebleven exemplaar met een representatieve vorm en materiaalgebruik voor kilometerpalen uit de eerste helft van de 19de eeuw.

2.2. Motivering van het type bescherming

Het kasteelpark de Bunswyck wordt beschermd als cultuurhistorisch landschap.

Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een cultuurhistorisch landschap als volgt: "een begrensde grondoppervlakte met een geringe dichtheid aan bebouwing en een onderlinge samenhang waarvan de verschijningsvorm en de samenhang het resultaat zijn van natuurlijke processen en van maatschappelijke ontwikkelingen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

Het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 worden beschermd als monumenten.

Het Onroerenderfgoeddecreet definieert een monument als volgt: "een onroerend goed, werk van de mens of van de natuur of van beide samen, met inbegrip van de cultuurgoederen die er integrerend deel van uitmaken, inzonderheid de bijhorende uitrusting en de decoratieve elementen van algemeen belang wegens de erfgoedwaarde(n)."

2.2.1. Motivering bescherming als cultuurhistorisch landschap

De historische eenheid van Klein park en Groot park wordt beschermd als cultuurhistorisch landschap. De uitgestrekte oppervlakte van het park op de heuvelflank en de fysische toestand van de pittoreske bijgebouwtjes en van het domein, waarin vandaag de zuiver park-architecturale elementen grotendeels vervaagd zijn, maken een bescherming als cultuurhistorisch landschap meer evident.

2.2.2. Motivering van de bescherming als monument

De historische en architecturale erfgoedwaarde van het kasteel de Bunswyck en de voormalige afspanning De Mol verantwoorden een bescherming als monument. Omwille van de historische ensemblewaarde tussen de beide sites, als naast elkaar gelegen aan de Tiensesteenweg, en vanwege bijna twee eeuwen verbondenheid binnen éénzelfde eigendom, worden beide erfgoedrelicten vervat in eenzelfde beschermingsdossier.

De typerende omheiningmuur van het kasteeldomein, met twee toegangshekken, sluit aan bij de gevels van het kasteel en van de vroegere afspanning. De hoge bakstenen muur loopt langs de straatzijde. De muur sluit het domein van het kasteel en van de afspanning af van de drukte van de steenweg.

De kilometerpaal K29 refereert naar de aanleg van de Tiensesteenweg tussen Leuven en Tienen in 1710, als een van de oudste steenwegen rond Brussel. De kilometerpaal wordt al vroeg vermeld op 19de-eeuwse kaarten onder Borne 29. De paal is van oudsher gesitueerd palend aan de site van de afspanning De Mol. De paal wordt als klein erfgoedelement mee beschermd als monument.

2.3. Motivering van de afbakening van de bescherming

De afbakening van het beschermd onroerend goed is opgenomen op het plan dat als bijlage bij het ministerieel besluit is gevoegd. Alle kadastrale percelen gevat door de bescherming zijn opgenomen in artikel 1 van het ministerieel besluit.

2.3.1. Afbakening beschermd cultuurhistorisch landschap

De afbakening van de bescherming valt samen met de historische grenzen van het eigendom Hottat-Hennau (1938), opdrachtgevers (en vermoedelijk ontwerper) voor de aanleg van het domein van Bunswyck met zijn pittoreske bijgebouwtjes en kenmerkende cementrustiek. De historische en geografische samenhang van het bij het kasteel

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

aansluitende kasteelpark (Klein park) en het achterliggende landschap op de heuvelflank (Groot park) motiveert een bescherming als cultuurhistorisch landschap.

Sinds een vroegere verdeling door erving vormen het kasteel met Klein park en het Groot park met moestuin twee afzonderlijke eigendommen. De afbakening omvat overwegend de bestemming als parkgebied.

2.3.2. Afbakening beschermd monument

Beide historische gebouwen, het kasteel de Bunswyck en de voormalige afspanning De Mol, liggen met een gevellijn aan de rooilijn van de nu zeer drukke Tiensesteenweg of het gedeelte van de huidige N3, dat leidt van Leuven (Tiense Poort) naar Tienen.

Het kasteel de Bunswyck profileert zich als een zelfstandige historische entiteit binnen het kasteeldomein. De hoge erfgoedwaarden van het kasteelgebouw in samenhang met de aansluitende oude annexen verantwoorden een bescherming als monument.

De site van de voormalige afspanning De Mol profileert zich in zijn historische ontwikkeling als een zelfstandige entiteit, niettegenstaande de grote verbondenheid met het kasteeldomein en zijn eigenaren. De hoge erfgoedwaarden van de voormalige afspanning De Mol verantwoorden een bescherming als monument.

Het kasteel wordt samen met de omheiningmuur en de toegangshekken (hoofd- en zijtoegang) beschermd, gezien hun inhoudelijke relatie.

Bij de bescherming van de afspanning De Mol wordt de omheiningmuur die op dit perceel ligt, uit de bescherming gehaald, wegens al opgenomen in de afbakening van het kasteel met omheiningmuur.

De opstaande constructies, die recent zijn opgericht ten behoeve van de huidige uitbating en ingeplant tussen de oude kasteelgebouwen, hebben geen erfgoedwaarde; zij worden uitgesloten uit de bescherming als monument. Dit geldt eveneens voor de hedendaagse bergingen en/of garages ten noorden van de bijgebouwen.

De afbakening als monument van de kilometerpaal K29 beperkt zich tot het object en haar historische verbondenheid met de plaats, mede door zijn historische betekenis als afstandspaal op één van de oudste steenwegen rond Brussel.

2.4. Juridische toestand

2.4.1. Onroerend Erfgoed

Op het omgevingsplan in bijlage bij dit dossier zijn de beschermingen opgenomen die in de buurt liggen van het onroerend goed waar dit dossier over gaat.

De *'afspanning In den Mol'* is vastgesteld als bouwkundig erfgoed onder ID:41573. Deze vaststelling is geldig sinds 14-12-2013.

<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41573>

De Inventaris van het Onroerend Erfgoed is nog niet geactualiseerd voor de Leuvense deelgemeenten (Kessel-Lo, Wilsele en Vlierbeek), zodat de erfgoedwaarden van *'het kasteeldomein de Bunswyck'* nog niet formeel zijn geïnventariseerd en vastgesteld.

Het voorgestelde gebied bevat geen (noch grenst het aan) relictzones, puntrelicten en ankerplaatsen opgenomen in de landschap atlas.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

2.4.2. Omgeving

- Gewestplan

Het grootste deel van de Tiensesteenweg op het grondgebied van Leuven valt volgens het gewestplan Leuven, vastgesteld bij het KB van 7 april 1979, in de zone voor wonen. De zuidelijke flank van de Predikherenberg ligt in "parkgebied".

- Ruimtelijk Structuurplan Leuven (RSL)

"Specifiek voor het plangebied worden Kessel-Lo en Korbeek-Lo in het RSL geselecteerd als woonkernen met resp. een gemiddelde stedelijke dichtheid en lage stedelijke dichtheid (Bestemming, inrichtingsprincipes en ontwikkelingsperspectieven, RG p. 100, § 5.4.1). De Pellenbergstraat wordt geselecteerd als woonfragment (WF 20) (Bestemming, inrichtingsprincipes en ontwikkelingsperspectieven, RG p. 105, § 5.4.3). Grafisch wordt de zone aan de Tiensesteenweg tussen park Maisin en De Mol eveneens als woonfragment geselecteerd. (RSL, fig. 2.08, nederzettingsstructuur). Een groot onbebouwd terrein met huidige gewestplanbestemming woongebied gelegen aan de Bierbeekstraat wordt geselecteerd als woonontwikkelingsgebied (WO 61) (Programmatie van het stedelijk woonontwikkelingsgebied, RG p. 125, § 5.7)"

De zones binnen het plangebied in het RSL geselecteerd als woonfragment (Tiensesteenweg en Pellenbergstraat) vallen in het RUP beide binnen een zone waar enkel bebouwing in lage dichtheid mogelijk is, aandacht gaat naar de onbebouwde ruimte en waar beperkingen naar functies worden opgelegd (RUP GGR-K5, zone voor wonen 2 en zone voor wonen 3).

- RUP: GGR-K5, RUP Tiensesteenweg, park

(In een [arrest van 22 november](#) 2016 heeft de Raad van State het artikel 3.4.4 'zone voor open ruimte met geïntegreerde bebouwing (ORGB1)' vernietigd.)

Binnen het RUP 'GGR-K5 Tiensesteenweg, park' worden de beide gebouwen en hun site geëvalueerd als BW of beschermenswaardig bouwkundig erfgoed.

Op het definitief grafisch plan worden de bestemmingen als volgt aangeduid:

Het kasteel de Bunswyck en de voormalige afspanning zijn gelegen in een zone voor open ruimte met geïntegreerde bebouwing (ORGB 3).

Het parkgebied is gelegen in een zone voor gemengde open ruimte (GOR).

2.4.3. Natuur en Bos

Het kasteeldomein bevindt zich noch in een vogelrichtlijngebied, noch in een habitatrichtlijngebied.

Niet gelegen in een gebied Natura 2000.

Het dichtstbijzijnde vogelrichtlijn- of habitatrichtlijngebied bevindt zich in vogelvlucht op ongeveer 0,5 km van het plangebied ter hoogte van de Molenbeekvallei (habitatrichtlijngebied).

2.4.4. Landbouw en Visserij:

Geen gegevens beschikbaar.

2.4.5. Water

Beschermingszone waterwinningsgebieden: Volgens de Databank Ondergrond Vlaanderen bevinden er zich binnen het kasteeldomein geen vergunde grondwaterwinningen.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

2.4.6. Landinrichting of andere projecten:

Geen gegevens beschikbaar.

3. BEHEERSVISIE

3.1. Beheersdoelstellingen voor het beschermd onroerend goed

In het beschermingsbesluit zijn beheersdoelstellingen opgenomen. Je vindt die terug onder artikel 3 van het besluit. De beheersdoelstellingen moeten de zakelijkrechthouders (eigenaars, erfpachthouders, opstalhouders en leasinggevers) en gebruikers op weg helpen om de erfgoedwaarden maximaal in stand te houden of te verbeteren. Ze hebben de optimale verwezenlijking van de erfgoedwaarden voor ogen.

Ze geven richting aan of vormen een kader voor toekomstig beheer van het beschermd onroerend goed. Zakelijkrechthouders en gebruikers dienen rekening te houden met deze beheersdoelstellingen als ze werken wensen uit te voeren aan het beschermd goed. Ook de overheid houdt met deze doelstellingen rekening als ze over deze werken advies moet geven of als ze toelating moet geven voor die werken.

De beheersdoelstellingen spelen in op de erfgoedwaarden, erfgoedelementen en erfgoedkenmerken opgenomen in artikel 2 van het beschermingsbesluit.

3.2. Bijzondere voorschriften voor het beschermd onroerend goed

Voor elk beschermd onroerend goed geldt het actief en passief behoudsbeginsel. Dit betekent dat de zakelijkrechthouders en gebruikers het beschermd goed in goede staat moeten houden door de nodige instandhoudings-, beveiligings-, beheers-, herstellings- en onderhoudswerken uit te voeren en dat het verboden is om een beschermd onroerend goed te ontsieren, te beschadigen, te vernielen of de erfgoedwaarden ervan aan te tasten. Het betekent ook dat een zakelijkrechthouder en gebruiker verplicht is het beschermd onroerend goed als een goed huisvader te beheren en het dus niet te verwaarlozen. Alle voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van het beschermd onroerend goed die van toepassing zijn op het beschermd goed zijn opgenomen in artikel 4 van het beschermingsbesluit.

In het Onroerenderfgoeddecreet en Onroerenderfgoedbesluit zijn een aantal algemene voorschriften voor de instandhouding en het onderhoud van beschermd onroerend erfgoed opgenomen. Dat zijn deze:

- Het goed als een goede huisvader beheren en de nodige voorzorgsmaatregelen nemen tegen schade ten gevolge van brand, blikseminslag, diefstal, vandalisme, wind of water;
- De toestand van het goed regelmatig controleren;
- Regulier onderhoud uitoefenen;
- Onmiddellijk passende consolidatie- en beveiligingsmaatregelen nemen in geval van nood.

Om de erfgoedwaarden van het onroerend goed dat met dit besluit wordt beschermd in stand te houden legt het besluit een aantal bijkomende bijzondere voorschriften op. Deze zijn opgenomen in artikel 4 van het besluit.

Deze bepalingen zijn op maat van de bescherming. Hieronder lichten we een aantal van deze bijzondere voorschriften toe zodat duidelijk is wat er mee wordt bedoeld of waarom deze worden opgelegd.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

3.3. Toelatingsplichtige handelingen voor het beschermd onroerend goed

Voor sommige werken aan het beschermd onroerend goed moet een toelating worden gevraagd. Sommige werken kunnen namelijk een negatief effect hebben op de erfgoedwaarden. Voor alle werken die stedenbouwkundig vergunningsplichtig zijn, of waarvoor een verkavelingsvergunning, milieuvergunning of natuurvergunning nodig is vraagt de vergunningverlener (de gemeente of de Vlaamse overheid) advies aan het agentschap Onroerend Erfgoed van de Vlaamse overheid.

Voor een aantal werken die niet vergunningsplichtig zijn, moeten de zakelijkrechthouders en gebruikers, voorafgaand aan de uitvoering van de werken, toelating vragen aan het agentschap Onroerend Erfgoed of aan de erkende Onroerenderfgoedgemeente. Een overzicht van alle erkende onroerenderfgoedgemeenten is te vinden op www.onroerenderfgoed.be.

De werken waarvoor u toelating moet vragen zijn opgesomd in artikel 5 van het beschermingsbesluit.

4. BRONNEN

4.1. Archivalische bronnen

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Bierbeek, afdeling II (Korbeek-Lo), 1844/1, 1853/1, 1854/1, 1857/1, 1858/1, 1872/1, 1872/2, 1875/1, 1920/3bis, 1924/2, 1926/3 en 1938/1.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Mutatieschetsen Leuven, afdeling XIV (DL Haasrode/ DL Korbeek-Lo), 1966/4, 1981/1 en 1988/2

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Leggers Bierbeek, afdeling II (Korbeek-Lo), artikel 93, 492 en 1388.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Leggers Leuven, afdeling XIV (DL Haasrode/ DL Korbeek-Lo), artikel 2358.

Kadasterarchief Vlaams-Brabant, Primitief kadaster Bierbeek, afdeling II (Korbeek-Lo), sectie A, 1832.

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Beschermingsdossier DB000008, Domein Hottat. (S.N.1992)

Onroerend Erfgoed Vlaams-Brabant, Bouwdossier 428, Leuven, Korbeek-Lo, De Mol (1979., s.d.)

4.2. Cartografische bronnen

Atlas van de Buurtwegen, opgesteld naar aanleiding van de wet op de buurtwegen van 10 april 1841, schaal 1:2.500 (overzichtsplannen schaal 1:10.000).

Atlas Cadastral parcellaire de la Belgique, Philippe-Christian Popp, uitgegeven in 1842-1879, schaal 1:5000.

Digitaal Hoogtemodel Vlaanderen (DHM)

Gereduceerde Kadasterkaart van België, Dépôt de la Guerre, uitgegeven in 1845-1855, schaal 1:20.000.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden voor Zijn Koninklijke Hoogheid de Hertog Karel Alexander van Lotharingen, Jozef Jean-François de Ferraris, Koninklijke Bibliotheek van België, uitgegeven in 1770-1778, schaal 1:11.520 herleid naar 1:25.000.

Topografische kaarten van België, Eerste editie, Krijgsdepot, uitgegeven in 1865-1880, schaal 1:20.000.

Topografische kaarten van België, Tweede editie, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1880-1884, schaal 1:20.000.

Topografische kaarten van België, Derde editie, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1889-1900, schaal 1:20.000.

Kaart van België, Militair Cartografisch Instituut, uitgegeven in 1928-1950, schaal 1:20.000.

Kaart van België, Militair Geografisch Instituut, uitgegeven in 1949-1970, schaal 1:25.000.

Kaart van Villaret, Institut National de l'Information Géographique et Forestière, Sint-Mande (France), CH 292, uitgegeven 1745, schaal 1:14.400.

4.3. Literatuur

DEVROYE M. 1950: *Korbeek-Lo. Arrondissement Leuven 1900-1950. Toestand van een dorp*, onuitgegeven, s.l.

DENEFF R., HALFLANTS J., MONDELAERS L. & WIJNANTS J. 2004: *Historische tuinen en parken van Vlaanderen. Inventaris Vlaams-Brabant. Bierbeek, Boutersem, Glabbeek en Oud-Heverlee*, Brussel, Vlaamse Overheid, Onroerend Erfgoed.

DEWINTER J., VANDERWEGEN C. & PIRON J. 1984: *De Eerste Wereldoorlog te Bierbeek, Korbeek-Lo, Lovenjoel en Opvelp*, Heemkring Bierbeek.

GENICOT L. 1948, *Histoire des routes belges depuis 1704*, Brussel.

GEMEENTEKREDIET VAN BELGIË 1980: *Gemeenten van België. Geschiedkundig en administratief-geografisch woordenboek*, 1. VLAANDEREN, Korbeek-Lo, s.l., 508-510.

HALFLANTS P.& J. 2008: *Eigen-aardigheden uit Vlaams-Brabant*, Leuvens Historisch genootschap, 2008, 76

HOORNAERT J. 2000: *Geschiedenis van de Lo: Lo 100: met bureu verbonden*, s.l.

JORIS G. & KENNIS J. s.d.: *Korbeek-Lo en zijn fanfare. Geschiedenis en cultuur*, Leuven.

VAN DE WALL, R. 2007: *Bouwen voor een onbekende toekomst. De totstandkoming van het Belgische autosnelwegennet (1935-1989)*, Onuitgegeven licentiaatsverhandeling, Katholieke Universiteit Leuven, departement Geschiedenis.

VAN ERMEN E. s. d.: *De wandkaarten van het Hertogdom Aarschot 1759-1775 opgesteld in opdracht van de hertog van Arenberg*, Algemeen Rijksarchief, Brussel.

VAN ERMEN E. – VANHOVE L. – VAN LANI S. 2000: *Kaartboek van de Abdij van Park 1665*, Cartografische Bronnen voor de geschiedenis van het Vlaamse Landschap 3, Brussel.

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

4.4. Websites

Annuaire De La Noblesse De Belgique, Volume 11 [online] (geraadpleegd 15 juni 2017)
<https://books.google.be/books?id=MdhkAAAAcAAJ&pg=PA114&dq=baron+ernst+de+bunswyck&hl>

Belgica: Digitale Bibliotheek van de Koninklijke Bibliotheek van België Verzamelingen >plans [online] (geraadpleegd op 14 september 2016, 28 augustus 2017, 12 september 2019). <http://belgica.kbr.be>

Bodemverkenner: <https://www.dov.vlaanderen.be/portaal/> (geraadpleegd op 3 juli 2017)

www.cartesius.be Historische kaarten[online NGI.be] (geraadpleegd op 28 augustus 2017, 27 augustus 2019, 12 september 2019)

DE NEEF R. 2004: *Domein Hottat* [online], Inventaris Onroerend Erfgoed.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/300752> (geraadpleegd op 10 maart 2019).

GENICOT L.F., VAN AERSCHOT S., de CROMBRUGGHE A., SANSEN H., VAN HOVE J. 1971: afspanning *In den Mol* [online], Inventaris Onroerend Erfgoed.
<https://id.erfgoed.net/erfgoedobjecten/41573> (geraadpleegd op 10 maart 2017).

Koninklijke Bibliotheek van België [online] (geraadpleegd op 25 april 2017, 12 september 2019)
<https://www.kbr.be/nl> (kaarten en plannen)

Geopunt.be: Kaarten en plans > historische kaarten [online] (geraadpleegd op 14 september 2016; 28 augustus 2017, 10 september 2019)
<http://www.geopunt.be>

MONDELAERS L. & VERLOOVE C. 2009: *Breigoedfabriek* [online],
<https://id.erfgoed.net/teksten/128440> (geraadpleegd op 17 juli 2017, 10 september 2019).

PIERFIT, s.d.: *Leopold Ernst* [online]
<http://gw.geneanet.org/pierfit?lang=nl&p=leopold&n=ernst%20de%20bunswyck>
eigenaar van de stamboom: Base collaborative Pierfit (geraadpleegd op 15 juni 2017)

PIERFIT, s.d.: *Louis de Dieudonné* [online]
<https://gw.geneanet.org/pierfit?lang=nl&p=louis&n=de+dieudonne>
Eigenaar van de stamboom: Base collaborative Pierfit (geraadpleegd op 15 juni 2017)

Ruimtelijk structuurplan Leuven: <https://www.leuven.be/ruimtelijk-structuurplan-openbaar-onderzoek/> (geraadpleegd op 7 juli 2019).

Wegen-Routes.be (Copyright Wegen-Routes.be) (geraadpleegd op 20 augustus 2017)

4.5. Overige bronnen

Mondelinge informatie verkregen van Peter Sterckx (12 juli 2016).

Mondelinge informatie verkregen van familie Vogiatoglou-Schoolmeesters, uitbaters van restaurant Zita (4 april 2017).

Mondelinge informatie verkregen van Christian Vandemoortele (6 juni 2017).

Beschermingsdossier: het kasteelpark de Bunswyck, het kasteel de Bunswyck, de voormalige afspanning De Mol en de kilometerpaal K29 – cultuurhistorisch landschap en monumenten

5. BIJLAGEN BIJ HET INHOUDELIJK DOSSIER

5.1. Omgevingsplan bij de bescherming

5.2. Fotobijlage

De fotoregistratie van de fysieke toestand, gevoegd als bijlage bij het ministerieel besluit, bevat alle relevante foto's voor dit dossier. Er is geen afzonderlijke fotobijlage bij het dossier gevoegd.

5.3. Documentatie

De documentatie bij het inhoudelijk beschermingsdossier bevat bijkomend materiaal zoals kaarten, postkaarten, archieffoto's, bouwplannen, kadastermutaties, hoogtemodellen, e.d. dat het dossier verder onderbouwt of illustreert.